

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרח"ץ שליט"א

פרשת
שופטים
כ"ח אלול – ד' אלול תשפ"ד

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב – עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ"ק אדמו"ר עט"ר
מוהרא"ש
ר' אליעזר שלמה בן
ר' מנחם זאב זי"ע

לזכות מורנו ורבנו הרה"צ
ר' יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט"א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ"ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלְמוּד :
הַלְמוּד בָּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יִהְיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מָשִׁיחַ צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

בֵּין בֵּימוֹת הַחַמָּה — שהן מועטין, וסלקא דעתך אמינא ליבטלו גבי המרחץ. **ולא בֵּית כְּנִיסַת הָעֲצִים** — גרסינן בתוספתא: לא מכר לא את הבית ולא את העצים. דכי היכי דעצים לאו תשמישן ניתנו — גם הבית שעשוי לצרכו לא מיקרי תשמיש מרחץ כל כך. **וכל תַּשְׁמִישָׁיו** — לטפויי אתא בריכות ואוצרות של עצים, דדמו תשמיש למרחץ פורתא.

בֵּימוֹת הַחַמָּה וּבֵימוֹת הַגְּשָׁמִים, וְלֹא בֵּית כְּנִיסַת הָעֲצִים; וְאִם אָמַר לוֹ: "בֵּית הַמֶּרְחָץ וְכָל תַּשְׁמִישָׁיו אֲנִי מוֹכֵר לְךָ" - פּוֹלֵן מְכוּרִין. הַהוּא דַּאֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: "בֵּית הַבַּד וְכָל תַּשְׁמִישָׁיו אֲנִי מוֹכֵר לְךָ", הָוְיָא הַגְהָנָאתָא אַבְרֵי דְּהָווּ שָׁטְחוּ בְּהוּ שׁוּמְשְׁמֵי, אָתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב יוֹסֵף, אָמַר לֵיהּ: תָּנֵינָא, אִם אָמַר: "בֵּית הַמֶּרְחָץ וְכָל תַּשְׁמִישָׁיו אֲנִי מוֹכֵר לְךָ" - הֲרֵי פּוֹלֵן מְכוּרִין אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי: חֲזַנַן, אִי אָמַר לֵיהּ: "בֵּית הַבַּד וְכָל תַּשְׁמִישָׁיו וְאִלֵּין מַצְּרַנְדָּא" - קָנֵי, וְאִי לָא - לָא קָנֵי. **מַשְׁנָה** הַמּוֹכֵר אֶת הָעִיר - מָכַר בָּתִּים, בּוֹרוֹת שִׁיחִין וּמְעָרוֹת, מֶרְחָצָאוֹת וְשׁוֹבָכוֹת; בֵּית הַבַּדִּין וּבֵית הַשָּׁלְחָן, אֲבָל לֹא אֶת הַמַּטְלְטְלִין; וּבְזמַן שֶׁאָמַר לוֹ: "הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ", אֲפִילּוּ הָיוּ בָהּ בְּהֵמָה עֲבָדִים - הֲרֵי פּוֹלֵן מְכוּרִין. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַמּוֹכֵר אֶת הָעִיר - מָכַר אֶת הַמְּנָטֵר. **גמרא** אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אַוְיָא לְרַב אָשֵׁי, שְׁמָעֲתָךְ מִינַּהּ: עֲבָדָא כְּמַטַּלְטָלָא דָּמֵי, דְּאִי כְּמַקַּרְקַע דָּמֵי, נִיזְדַּבַּן אַגַּב מָתָא. - וְאֶלָּא מַאי? עֲבָדָא כְּמַטַּלְטָלָא דָּמֵי, מַאי "אֲפִילּוּ"? אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר, שְׁאנֵי בֵּין מַטַּלְטָלָא דְּנָייֵד מִמַּטַּלְטָלָא דְּלָא נָייֵד? אֲפִילּוּ תֵּימָא: עֲבָדָא כְּמַקַּרְקַע דָּמֵי, שְׁאנֵי בֵּין מַקַּרְקַע דְּנָייֵד לְמַקַּרְקַע דְּלָא נָייֵד. "רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַמּוֹכֵר אֶת הָעִיר - מָכַר אֶת הַמְּנָטֵר". מַאי מְנָטֵר? הָכָא תַּרְגִּימוּ: בַּר מַחֲווֹנִיתָא; שִׁמְעוֹן בֶּן אַבְטוֹלְמוֹס אוֹמֵר: בָּאנֵי. מַאן דְּאָמַר בַּר מַחֲווֹנִיתָא, כָּל שֶׁכֵּן בָּאנֵי; מַאן דְּאָמַר בָּאנֵי, אֲבָל בַּר מַחֲווֹנִיתָא לָא מִיזְדַּבַּן. אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר בַּר מַחֲווֹנִיתָא, תַּנָּא קַמָּא נָמֵי הָכֵי קָאָמַר - מִי סְבַרְתְּ מַאי "שָׁלְחָן" - בָּאנֵי? לָא, מַאי "שָׁלְחָן" - גִּינּוּנִיתָא, שֶׁנֶּאֱמַר: "שֻׁלְחָךְ פְּרֻדִּים רִמּוֹנִים", אֲבָל בָּאנֵי לָא מִיזְדַּבַּן; וְאָתָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לְמֵימַר: אֲפִילּוּ בָּאנֵי נָמֵי מִזְדַּבְּנִי. סַבְרוּהּ מַאי "שָׁלְחָן" - גִּינּוּנִיתָא, בְּשְׁלָמָא לְמַאן דַּאֲמַר בָּאנֵי, אֲמַר תַּנָּא קַמָּא: גִּינּוּנִיתָא מִיזְדַּבַּן, בָּאנֵי לָא מִיזְדַּבְּנִי, וְאָתָא רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לְמֵימַר: אֲפִילּוּ בָּאנֵי

אֶלָּא מַאי עֲבָדָא בְּמַטַּלְטְלֵי דְּמֵי מַאי אֲפִילּוּ - לְאו מִשּׁוּם דְּאִי כְּמַקַּרְקְעֵי דְּמֵי אַתֵּי שִׁפּוּר, דְּהָא מִכָּל מָקוֹם מִבְּהֵמָה אֵיכָא לְאַקְשׁוּיֵי: מַאי "אֲפִילּוּ". אֶלָּא לְעוֹמֵד דְּלָא מְפַלְגִינַן בֵּין מְטַלְטְלֵי דִּנְיִידִי לְמְטַלְטְלֵי דְּלָא נִיידִי פָּרִיךְ, וְהוּא הַדִּין דְּהוּי מְצִי לְמִיפְרְכָךְ: אִי כְּמְטַלְטְלֵי דְּמֵי – אֲפִילּוּ בְּגֵי חִצֵּר יְהוּ מְכוּרִין. **מִי** סְבַרַת מַאי שְׁלְחָן כּוֹ? – וְאִם תֹּאמַר: דִּבְכוּלִּי וְכוּ' וּמִדְּסָפְרִיהּ לְקַמָּן: שֶׁכּתב לוֹ מְצָרִים הַחִיצוֹנִים, הָנֵי הַמְצָר. **חנותא** — חֲנִיוֹת לְמִכּוֹר בּוֹ פַּת וְיַיִן. **שׁוּמְשְׁמֵי** — לִיבְשָׁן, כְּדֵי לַעֲשׂוֹת מֵהֶן שֶׁמֶן בְּבֵית הַבַּד זֶה, כְּדִתְנַן (שבת כד., ב): בְּשֶׁמֶן שׁוּמְשְׁמִין. אֲבָל עִיקָּר תַּשְׁמִישָׁן לְמִכּוֹר פַּת וְיַיִן הוּא. **הֲרֵי פּוֹלֵן מְכוּרִין** — וְאֲפִילּוּ אוֹצָרוֹת שֶׁל עֵצִים, וְהוּא הַדִּין לְחִטִּים זֶה. **אֵין פּוֹלֵן מְכוּרִין** — שֶׁהֲרֵי אֵין מִיּוּחָדִין לְבֵית הַבַּד. הָכִי כְּתוּב בִּפְרוּשׁ רַבֵּינוּ חֲנַנְאֵל וְכֵן עִיקָּר: אָמַר רַב אַשִׁי: חֲזִינַן אֵי אָמַר לֵיהּ "בֵּית הַבַּד וְכֹל תַּשְׁמִישָׁיו וְאִלֵּין מַצְּרַנְדָּא", וְהֵנִי בִּכְלַל הַהוּא מְצָרֵנִי – קָנֵי לְהוּ, וְאִי לָא – לָא קָנֵי. כְּגוֹנְיָא דְּאָמְרַתְּ וְכֹל הַנְּהוּ דְּאָמְרִי מִצְּרַנְדָּא", וְהֵנִי בִּכְלַל הַהוּא מְצָרֵנִי – קָנֵי לְהוּ, וְאִי לָא – לָא קָנֵי. כְּגוֹנְיָא דְּאָמְרַתְּ וְכֹל הַנְּהוּ דְּאָמְרִי מִצְּרַנְדָּא", וְהֵנִי בִּכְלַל הַהוּא מְצָרֵנִי – קָנֵי לְהוּ, וְאִי לָא – לָא קָנֵי. אֲפִילּוּ אוֹצָרוֹת שֶׁל עֵצִים, וְהוּא הַדִּין לְחִטִּים זֶה. **אֵין** פּוֹלֵן מְכוּרִין — שֶׁהֲרֵי אֵין מִיּוּחָדִין לְבֵית הַבַּד. הָכִי כְּתוּב בִּפְרוּשׁ רַבֵּינוּ חֲנַנְאֵל וְכֵן עִיקָּר: אָמַר רַב אַשִׁי: חֲזִינַן אֵי אָמַר לֵיהּ "בֵּית הַבַּד וְכֹל תַּשְׁמִישָׁיו וְאִלֵּין מַ

הבי גריס רבינו חנגאל, וכן בתוספתא (פרק שלישי): תא שמע, רבי יהודה אומר: סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור. מאי לאו מדאנקולמוס גברא, סנטר נמי גברא. הא דאיתא והא דאיתא. הכי נמי מסתברא דקתני סיפא בר, מאי בילוי פיסקי באגי, פיסקי באגי הוא דלא מזדבני, אבל באגי עצמם מזדבני. פירוש: ומדקאמר "אבל לא את שיריה", דהיינו פיסקי באגי — מכלל דאיירי לעיל בבאגי.

וקאמר: מי סברת רבי יהודה כרבי שמעון שבריא ליה; וקאי כוותיה? והא לא מצית אמרת הכי, דהא פליג עליה בבנותיה, והוא הדין דפליג עליה בסנטר. אלמא דסנטר דרבן שמעון בן גמליאל בר מחוניתא, ואם כן תרי גווני סנטר נינהו, דסנטר דרבן שמעון בן גמליאל גברא הוא, דדרבי יהודה באגי. דבלאו הכי צריכין אנו לומר דתרי גווני סנטר נינהו, כדאמרינן ב"הזורק" בגיטין (פ, ב): אפילו לא כתב לה אלא לשם סנטר שבעיר — הרי זו מגורשת. ובבראשית רבה (פרק טז): אתנסיבת לסנטירא יקירא. ובתוספתא דבבא מציעא: נכרי שעשה לישראל אפוטרופוס או סנטר. משמע מכל הני דסנטר גברא, ודרבי יהודה הוי באגי.

ואת

אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר בַּר מַחֲוֹנִיתָא, אָמַר תָּנָא קַמָּא גִּינּוּנְיָיתָא, וּמְהַדַּר לֵיהּ רָבָן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בַּר מַחֲוֹנִיתָא? - מִי סָבְרַתְּ מַאי "שִׁלְחֵין" - גִּינּוּנְיָיתָא? לָא, מַאי "שִׁלְחֵין" - בָּגֵי, דִּכְתִיב: "וְשִׁלַּח מַיִם עַל פְּנֵי חוּצוֹת", אֲבָל בַּר מַחֲוֹנִיתָא לָא מְזַדְּבַן, וְאָתָא רָבָן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לְמֵימַר דַּאֲפִילּוּ בַּר מַחֲוֹנִיתָא נַמִי מְזַדְּבַן, תָּא שְׁמַע, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סַנְטֵר אֵינוֹ מָכוּר, אַנְקוֹלְמוּס מָכוּר; מַאי לָאו מִדְּאַנְקוֹלְמוּס גַּבְרָא, סַנְטֵר נַמִי גַּבְרָא - מִידֵּי אִירְיָא? הָא כִּדְאִיתָא וְהָא כִּדְאִיתָא.

- וּמִי מָצֵית אָמַרְתָּ הָכִי? וְהָא קָתָנֵי סֵיפָא: אֲבָל לֹא שִׁיּרֵיהָ וְלֹא בְּנוֹתֶיהָ, וְלֹא חוֹרְשִׁין הַמּוּקְצִין לָהּ, וְלֹא בְּיָבְרִין שֶׁל חַיָּה וְשֶׁל עוֹפוֹת וְשֶׁל דָּגִים; וְאָמְרִינַן, מַאי שִׁיּרֵיהָ? בֵּיזְלֵי? אֲמַר רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סַנְטֵר מָכוּר, אַנְקוֹלְמוּס אֵינוֹ מָכוּר. - וּמִי מָצֵית אָמַרְתְּ: רַבִּי יְהוּדָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל סְבִירָא לֵיהּ? וְהָא רַבִּי יְהוּדָה כְּרַבָּנַן סְבִירָא לֵיהּ דְּקָתָנֵי סֵיפָא: אֲבָל לֹא שִׁיּרֵיהָ וְלֹא בְּנוֹתֶיהָ, וְאִילּוּ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל הָאָמַר: מָכַר אֶת הָעִיר - לֹא מָכַר אֶת בְּנוֹתֶיהָ, רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַמּוֹכֵר אֶת הָעִיר - מָכַר בְּנוֹתֶיהָ - רַבִּי יְהוּדָה סָבַר לֵיהּ כְּווּתֵיהּ דְּבַהֲדָא, וּפְלִיג עֲלֵיהּ בַּהֲדָא. "וְלֹא בְּיָבְרִין שֶׁל חַיָּה וְשֶׁל עוֹפוֹת וְשֶׁל דָּגִים". וּרְמִינְהוּ: הָיוּ לָהּ בָּנוֹת - אֵין נִמְכָּרוֹת עִמָּהּ; הָיָה לָהּ חֵלֶק אֶחָד בַּיָּם וְחֵלֶק אֶחָד בַּיַּבָּשָׁה, בְּיָבְרִים שֶׁל חַיָּה וְשֶׁל עוֹפוֹת וְשֶׁל דָּגִים - חֲרֵי אִלּוּ נִמְכָּרִים עִמָּהּ - לָא קַשְׁיָא: הָא דְּנָגְרִי קָאֵיתִי לְגַו, וְהָא דְּנָגְרִי קָאֵיתִי לְבַר. - וְהָא קָא תָנֵי: וְלֹא אֶת חוֹרְשִׁין הַמּוּקְצִין לָהּ - אִימָא: הַמּוּקְצִין הֵימֶנָּה. **משנה** הַמּוֹכֵר אֶת הַשָּׂדֶה - מָכַר אֶת הָאִבָּנִים שֶׁהֵם לְצָרְכָּהּ, וְאֶת הַקָּנִים שֶׁבְּפֶרֶס שֶׁהֵם לְצָרְכּוֹ, וְאֶת הַחֲבוּאָה שֶׁהִיא מְחוּבֶּרֶת לַקַּרְקַע, וְאֶת חִיצַּת הַקָּנִים שֶׁהִיא פְּחוּתָה מֵבֵית רוֹבַע, וְאֶת הַשּׁוֹמֵרָה שֶׁאֵינָהּ עֲשׂוּיָה בְּטִט, וְאֶת הֶחָרוּב שֶׁאֵינוֹ מוּרְכָּב, וְאֶת בְּתוּלַת הַשִּׁקְמָה; אֲבָל לֹא מָכַר לֹא אֶת הָאִבָּנִים שֶׁאֵינָן לְצָרְכָּהּ, וְלֹא אֶת הַקָּנִים שֶׁבְּפֶרֶס שֶׁאֵינָן לְצָרְכּוֹ, וְלֹא אֶת הַחֲבוּאָה שֶׁהִיא תְלוּשָׁה מִן הַקַּרְקַע, בִּזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ: "הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ" - חֲרֵי כּוּלָּן מְכוּירִין; בֵּין כְּדֵי יְבִין כְּדֵי, לֹא מָכַר לֹא אֶת חִיצַּת הַקָּנִים שֶׁהִיא בֵּית רוֹבַע, וְלֹא אֶת הַשּׁוֹמֵרָה שֶׁהִיא עֲשׂוּיָה בְּטִט, וְלֹא אֶת הֶחָרוּב הַמּוּרְכָּב, וְלֹא אֶת סַדַּן הַשִּׁקְמָה.

גמרא

אֶלָּא לְמַאן דְּאָמַר — סנטר היינו בר מחוניתא, מה ענין תוספת זו על דברי תנא קמא? דתנא קמא אמר גינוניתא מזדבני אבל באגי לא מזדבני, וקמהדר רבן שמעון בן גמליאל בר מחוניתא נמי מזדבן? בתמיה. הכי הוה ליה למימר: רבן שמעון בן גמליאל אומר המוכר את העיר מכר את הבאגי ואת הסנטר. אבל מדנקט סנטר לחוד — מכלל דשמעינהו לרבנן דבסנטר לחוד אמרי אינו מכור, ואתא איהו למימר דמזדבן. ובעל כרחך כיון דשלחין גינוניתא — בבאגי הוא דאמור רבנן לא מזדבני, ואתא איהו למימר דמזדבני.

הכי גרסינן: תא שמע רבי יהודה אומר סנטר אינו מכור אנקולמוס מכור — דהא לקמן מפרשן לה ואמרי: סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור, וכך היא שנויה בתוספתא (פרק ג) כדמפרשן לה בסמוך. ואית דגרסי הכא בתרוייהו אינו מכור, ולקמן לא גרסינן "איפוך", אלא הכי גרסינן: אימא רבי יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור. **אנקולמוס** — הוא סופר המלך, לכתוב מספר השדות והבתים והאנשים, לתת מס של כל אחד לשר העיר. **מידי איריא כו'** — בתמיה. אלא לעולם סנטר היינו באגי. **ימי מצית אמרת הכי** — דסנטר דרבי יהודה היינו באגי. **והתקני ביפא** — דתך ברייתא, דפיסקי באגי לא מזדבני, דמשמע: הא באגי — מזדבני. והיכי קתני ברישא סנטר אינו מכור, כלומר באגי לא מזדבני? אם כן קשיא רישא לסיפא. **שיריה** — ואית גרס: שיריה, ולקמן מפרש. **ולא בנותיה** — כפרים הסמוכים לה. ולא החורשים — יערים. כדכתיב "חרש מצל" ביחזקאל (לא), "ביער" — מחרבנינן; בחורשא. **המוקצים לה** — הסמוכין לעיר ופתוחין לה. ולקמן מוקמינן לה בשאין פתוחין לעיר, ומתרצינן: המוקצין ממנה. המוקצין — מזומנין. הכי גרסינן בתוספתא: ולא ביברין של חיה ושל עופות ושל דגים. ולקמיה מוקמינן לה בדנגיח קאיהו לבר. **ביזלי פיסקי באגי** — חתיכות בקעה הגדולה הסמוכה לעיר, אלא שמופלגת ממנה קצת, שיש הפסק צונמא ביניתיים. ושיריה — לשון שיירים הוא. **פיסקי באגי הוא דלא מזדבני** — שהרי רחוקין ומופלגים מן העיר, הא באגי עצמן, הסמוכין לעיר — מזדבני. **הכי גרסינן: איפוך רבי יהודה אומר סנטר מכור אנקולמוס אינו מכור** — ולעולם סנטר — באגי. והיינו דקאמר סנטר מכור, דהיינו באגי, אבל שיריה, דהיינו פיסקי באגי — לא מזדבני. והשתא סבירא ליה לרבי יהודה בסנטר כרבן שמעון בן גמליאל. והיינו דקפריך: ומי מצית אמרת רבי יהודה כרבן שמעון בן גמליאל סבירא ליה? הקתני בסיפא דמילתיה דרבי יהודה: ואם אמר לו "כל מה שבתוכה" הרי כולן מכורין, בין כך ובין כך לא מכר לא את שיריה ולא את בנותיה. ואילו בו' **ומשני: מכר ליה בוותיה בחדא ופליג עליה בחדא** — רבי יהודה בסנטר סבר לה כרבן שמעון בן גמליאל, ובבנותיה פליג עליה. הכי נמי מסתברא — לא גרסינן בכולה סוגיא. **הכי גרסינן: ולא ביברין של חיה ועופות ודגים** — בעין "אמר מר". **ורמינהי כו'** — בהך ברייתא גרסינן: הרי אלו נמכרין עמה. **הכי גרסינן: היה לה חלק אחד בים וחלק אחד ביבשה וביברין של חיה ועופות ודגים הרי אלו נמכרין עמה** — וחלק אחד בים נמי אעיר קאי, דכיון דקתני ברישא: היו לה בנות אין נמכרות עמה, משמע: בנות הוא דלא מזדבנן, דמופלגין מן העיר ואינם מאוחזת העיר ממש, שהרי שם אחר יש להם. אבל אם יש לעיר חלק אחד בים, ונקרא בשם העיר — נמכר עמה, דהא עיר אחת היא בין הכל. אי נמי, חלק אחד ביבשה כמו שאר העיר, אלא שמופלג מן העיר, ומיהו על שם העיר נקרא. **דנגיח קייהו לגאו** — פתיחתן לצד העיר — נמכרין עמה. אבל הך קמייתא — בדנגיח קייהו לבר. **והתקני** — בהך קמייתא: ולא את החורשין המוקצין לה, דמשמע דנגיח קייהו לגאו, ואפילו הכי לא מכר **אימא הסוקצין הימנה** — ופתוחין לתוך. **משנה האבנים שהן לצרכה** — בגמרא מפרש. ואף על גב דתשמישין המטלטלין הן, כיון דקביעי להאי תשמיש, ואין מזזין אותה מהאי שדה לעולם — כמחובר חשיב להו. **את הקנים שבכרם שהן לצרכו** — בגמרא מפרש. וממילא שמעינן דהמוכר את השדה מכר את הכרם, שכל אילנות בכלל שדה, אחד נפנים ואחד כל האילן, חוץ מחרוב המורכב וסדן השקמה, כדמוכח במתניתין ובגמרא. דאמרינן בגמרא: אי אית ליה גופי — לבר מגופי. כלומר, אדם שאומר לחבירו "שדה אני מוכר לך חוץ מן האילנות", ויש בו נפנים — חוץ מן הנפנים אמר לו, מכלל דאילו שתק היו מכורין בכלל שדה. **חיצת הקנים** = טרו"ק בלעז, קנים הרבה גדילים בקלח אחד. **שהיא פחותה** — בטילה לגבי שדה. **שומירה** — סוכת נצרים. **שאינה עשויה בטיט** — טוחה בטיט. **ואת החרוב שאינו מורכב** — דהיינו בבחרותו. אבל בשמוקין ומתגבר מרביצין אותו, ויש לו שם בפני עצמו, ולא בטיל לגבי שדה. אבל כל שאר אילנות בכלל שדה. **בתולת השקמה** — בבחרותה, קודם שנחתכו ענפיה. אבל בשמוקין וגדל הרבה — קוצצין הענפים, ובאים אחרים במקומן, ונקרא סדן השקמה = טרונ"ה בלעז. **לא את חיצת הקנים כו'** — שכל אלו חשובין שדה בפני עצמן, והרי הוא כמו שמוכר לחבירו שתי שדות ויש לו שדה אחרת בתוך השתים, ואם אמר לו "שתי השדות וכל מה שבתוכן אני מוכר לך" — דאין שדה השלישית שביניהן מכור. אף כאן, שדה אחת מכר לו ולא שתי שדות, וחיצת קנים וחרוב המורכב וסדן השקמה חשובין שדה בפני עצמן.

גמרא

גמרא **אבני דאכפא** — לאחר שקצרו העומרים מניחין אותן לייבשן, ומניחין עליהם אבנים כדי שלא יפזרם הרוח. **הסדורות** — בתוך השדה, לעשות גדר לשדה. **צבורות** — ואף על גב דאינן סדורות חשיב להו תשמיש קבוע דשדה לימכר עמו. **הכא תרתי אבני דאכפא** — בעין "אמר מר", הדר למילתיה לפרושי אליבא דרבי מאיר ואליבא דרבנן.

לרבי מאיר — דאמר פרק "המוכר את הספינה" (בבא בתרא עח, ב): מכר כרם — מכר תשמישי כרם. ושמעינן דאתא לאיפלוגי אדרבנן, ולמימר דאפילו אותן תשמישין שאינן נמכרין לרבנן עם הכרם, דלא קבעיי כל כך — לרבי מאיר מכורין הן, והלכך, בכל תשמישי כרם ושדה השנוין במשנתינו בעינן לפרושי היכי דמי דלרבי מאיר מכור ולרבנן אינו מכור. והלכך, לרבי מאיר הני אבני דאכפא מכורין הן בכלל שדה, כיון דמתוקנות ומזומנות לצורך העומרים, **ואף על גב דלא מחתן** — שאינן מונחות בתוך השדה אלא חוץ לשדה, דלהכי אתני מאי דאמר רבי מאיר מכר כל תשמישי כרם — לטפויי במכירת השדה אפילו הנהו תשמישין שאינן מונחין בתוכו, והואיל ולצורך השדה נתקנו. והא דאמרן לעיל (סה, ב): אפילו תימא רבי מאיר התם קבוע כו' — הני אבני דאכפא דמיתקני קרי קבועי; אף על פי שאין מחוברין בקרקע הרי קבועין לתשמיש שדה זו, ואין דרך לטלטלן לשדה אחר, ולא להשאילן. **לרבנן** — דאמרי: לא מכר כל תשמישי כרם אלא המיוחדין הרבה לתשמיש — אין נמכרין אלא אם כן מתחן לתוך השדה. **ולעולא דאמר אבנים הסדורות לגדר** — ובעל כרחך סתמא כרבנן נקט למילתיה. דלרבי מאיר לא בעינן שדורות, אלא דמתקנן לצורך גדר שדה זו. **אף על גב דלא סיידם** — זו על גב זו, דבכלל כל תשמישי כרם הוא. לרבנן לא מזדבני עד דסיידן לכך, דהיינו מעשה גדול ותשמיש קבוע. **קנים מאי עבידתייהו** — מה צריכין לכרם קנים הגדילים בקרקע? דקנים סתמא משמע ליה במקום גידולן, כמו חיצת הקנים. **קנים המחולקין** — מפורצלן, שמעמידים תחת הגפנים כדי שיהו הגפנים זקופין, והאשכולות תולין באויר ולא יתקלקלו בקרקע, וקורין להו פאשל"ש. **דמשפיין** — משופין ומתוקנין לכך. **אף על גב דלא מוקמן** — שאינן זקופין ונערצים עדיין בקרקע. **ואף על גב דמטאי לסיחצד** — הגיע זמן קצירתה, וסלקא דעתך אמינא: כל שעומד לקצור כקצור דמי — אפילו הכי, לגבי מכירה מכורים בכלל שדה. ובדלא מטאי לא איצטריך למימני מכר, דפשיטא היא, שהרי השדה מוכר עכשיו לגמרי, וזה הלוקח לא יניח למוכר לבשל באן פירותיו, וללקיטה השתא לא חזו, הלכך פשיטא דזדאי מכר. **אף על גב דאליטי** — דבתר תפיסת הקרקע אזלינן, ופרושי הוא דקמפרש גמרא למתניתין ואזיל. **דלא קביעא** — בקרקע. **לרבי מאיר דלא מתקנן** — דהשתא אינן תשמיש כלל. **ולרבנן** — דלא מחתן, דלא הוי תשמיש קבוע וחשוב. **דצריכא לארעא** — לשטחה בשדה לאחר קצירה, להנפח התבואה מריח הקרקע וליישב. דקנים — קנים דקים, נראה בעיני לפי שטת המשנה דקתני: בין כך ובין כך לא מכר את חיצת הקנים שהיא בית רובע ולא את השומירה שהיא עשויה בטיט ולא את חרוב כו', ובסיפא דרישא לא תנינן להו במתניתין — שכן סדר שמועה זו, והכי גרסינן להו: ולא את התבואה התלושה מן הקרקע ואף על גב דצריכא לארעא, ולא את חיצת הקנים שהיא בית רובע ואף על גב דקטיני. אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן לא את חיצת הקנין בלבד בו' עד אמר רב פפא והוא דקרו לה וורדא דפלניא. ולא את השומירה העשויה בטיט ואף על גב דקביעא. בעי רבי אלעזר מלבנות של פתחים בו'. בעי רבי זירא בו'. בעי רבי ירמיה בו' עד היכא דלא מיטלטלי מאי תיקו. ולא את חרוב המורכב ולא את סדן השקמה אף על גב דקטיני. מנהני מילי אמר רב יהודה אמר רב דאמר קרא ויקם בו'. ולפי שיש דברים קצרים בשמועה זו טעו הסופרים ונשתבשו הספרים, ולפי סדר שסדרתיה אפרשנה.

לא את חיצת הקנים בלבד — שהוא דבר חשוב ומחזיק בית רובע בקרקע, אמרו דאינו מוכר עם השדה. אלא אפילו ערוגה קטנה דלא הוי בית רובע, ואורחא דמילתא נקט של בשמים, לפי שדרך לקרות לה שם בפני עצמה, והוא הדין לכל דבר שיש לו שם בפני עצמו. ובחיצת קנים בלבד פירש לך שיעורא, דמילתא דפסיקא היא, דאי הוי בית רובע — יש לו שם בפני עצמו, ואי לא — לא. **אמר רב פפא והוא דקרו בו'** — לפרושי אתא, דהיכי דמי "יש לה שם בפני עצמה" דקאמר רבי יוחנן. **וורדא דפלניא** — ערוגת בושם של פלוני. **אף על גב דקביעא** — השומירה בקרקע, כיון דטוחה בטיט — אינה מיטלטלת עוד, וחשיבא, ויש לה שם בפני עצמה. והרי הוא כמובר את השדה שלא מכר את הבית, דאין בית בכלל שדה אלא בכלל חצר. **בעי רבי אלעזר בו'** — משום מתניתין דקמיפלגא בשומירה בין עשויה בטיט לשאינה עשויה בטיט נקט לה הכא לדף בעיא, דקמיפלגא נמי בין עשויה בטיט לנקיעה בסיכי. ובמוכר את הבית לחבירו קבעי, אם מכר בכלל הבית מלבנות של פתחים אם לאו. והוה תיקו שעושין סביב המזוזות ומלמעלה ומלמטה, שהדלת שוקף עליהן. **דמחברי בטינא** — מחוברין בכותל אבנים בטיט. **דהא מחברי** — והוי מן הבית עצמו. **בסיכי** = יתידות, קבל"ש, ונוח לפרקן. **מאי** — מי אמרינן אינן צריכין לפתח כל כך, ולא מברן, או לא? תיקו. **בעי רבי זירא** — אם תמצי לומר מלבנות של פתחים דנקיטי בסיכי מכורין בכלל הבית — היינו משום דלחיזוק עבידן. אבל מלבנות של חלונות דנקיטי בסיכי מהו? לגוי עבידן ולא מזדבני, או דלמא כיון דמחברי בסיכי הא מיחברי, ונמכרין, כדאמרן גבי מלבנות פתחיהם? אבל מחברי בטיט — לא מיבעיא לן. כן נראה בעיני. **מלבנות של ברעי המטה** — חתיכות עץ היו נותנים תחת ברעי המטה כדי שלא ירקבו בקרקע. ואם תמצי לומר גבי פתחים וחלונות דמזדבני — היינו משום דמחברי מיהא בסיכי, אבל הכא בדלא מיחברי למטה כלל, דמפרש ואזיל, קמיבעיא ליה אם הוא מכור עם המטה, או לא. **דיטלטלי בהדה** — שמחוברין במסמרות — או בסיכי.

מנחי

ואת השומירה — רשב"ם גריס ברישא "שאין עשויה בטיט", ובסיפא, גבי לא מכר, גריס "העשויה". ורבינו חננאל גריס איפכא.

והוא דמחתן — אין נראה לפרש לרבינו יצחק דמחתן על העומרים. דמה אנו צריכין שיהו מונחים על העומרים, הואיל והעומרים שהן תלושין אינן מכורין ונראה לרבינו יצחק דלא מחתן — היינו שמעולם לא הניחו על העומרים, ומחתן — היינו שכבר הונחו, ולאו דמחתני השתא.

מחולקין — בערוך פירש: שהסירו הקליפות כדי שלא יתלעינו. **ולא** את חיצת הקנים כו'. אף על גב דקטיני — עוד יאריך לקמן על משנה זו, ובההיא דשומירה וחרוב. אלא כן דרך הגמרא שמחתלה מפרש המשנה ואחר כך מאריך.

בעי רבי אלעזר מלבנות פתחים — לא כפירוש הקונטרס דאפתחא הבית קאי, דהא לא איירי כלל במכר בית. אלא נראה לרבינו יצחק דאפתחא שומירה קאי, ואשומירה דרישא קאי, דקתני דמכר את השומירה.

מנחני מילי – דחרוב המורכב וסדן השקמה אין נמכרין בכלל שדה? וכיון דמשכחינן דאינן בכלל שדה — ממילא ידעינן דאפילו אם אמר "כל מה שבתוכה" — אינן נמכרין, כדקתני מתניתין: בין כך ובין כך לא מכר בו. ד"כל מה שבתוכה" לא מדעי אלא לטפויי תשתישי דשדה שאינן קבועין כל כך, כגון קנים ואבנים שאינן מתוקנין לצרכה, ומיהו, להכי קיימי. אבל חרוב המורכב וסדן השקמה — אשמעינן קרא דחשיבי שדה בפני עצמן. ומי שיש לו שלש שדות ומכר שנים החיצונים, ואמר לו "כל מה שבתוכן אני מוכר לך" דלא מכר שדה השלישי שביניהן, אף כאן לא מכר חרוב המורכב וסדן השקמה. **דבתיב ויקם שדה עפרון וגו'** — עפרון מכר לו השדה לאברהם בסתמא, כדכתיב "נתתי כסף השדה" וגו', וקמהדר ליה עפרון "ארץ ארבע מאות" וגו', ואפילו הכי קנה אברהם כל האילנות, כדכתיב "ויקם שדה עפרון וגו' וכל העץ אשר בכל גבולו סביב", על ידי קניית השדה סתם קנה גם את כל האילנות. והאי "אשר בכל גבולו" קרא יתירא הוא, דמצי למיכתב "וכל העץ אשר בשדה" דהיינו בתוך גבולי השדה, ולמידרש אתא: מי שצריך לגבול — אותן אילנות קנה, שצריכין להיות להו גבול סביב, שלא יערער אדם עליהם לומר: בתוך שלי נטועים ושלי הם, דהיינו בגון אילנות דקץ שאין להם שם, והדבר שכוח מי נטעם, לפיכך צריך לעשות להם גבול סביב. אבל כל חרוב המורכב וסדן השקמה — גדולים וחשובים, ואושא מילתייהו, וידוע של מי הן ובקרקע מי הן נטועין, ואין צריכין גבול. הלכך, אינן בכלל השדה סביב. **אמר רב משרשיא מכאן למצרים מן התורה** — שהקונה את השדה קנה את המצרים עצמן, וכל האילנות הנטועין במצר, דמצרים בכלל שדה, דהכי משמע "סביב" — כל האילנות הנטועין בקרקע המצר שהוא סביב השדה קנה אברהם. כן נראה בעיני.

ארעא דחיקלי אי אית בה דיקלי כו' — אף על גב דאם לא אמר דיקלי — בסתמא היו כולן מכורין, מיהו השתא גרע, כדבעי למימר לקמן: "זרע מדרוב פלוני" — דקני שאר חרובין, אף על גב דבסתמא לא קני. ד"דיקלי" משמע תרי. ולא שייך הכא שופרא דשטרא אלא דוקא כשכותב בשטר, אבל הכא דבעל פה — לא. ועוד, דהתם כתיב "דיקלין ותאלין" כו', והכא דלא קאמר אלא דיקלין — לא שייך למימר הכי.

חורץ

מָנָא הָנֵי מִילֵי? אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, דְּאָמַר קְרָא: "וַיָּקָם שְׂדֵה עֶפְרוֹן אֲשֶׁר בְּמַכְפֵּלָה" וְגוֹ', מִי שֶׁצְּרִיךְ לְגְבוּל סָבִיב, יָצְאוּ אִלּוּ שֶׁאֵין צְרִיכִין לְגְבוּל סָבִיב. אָמַר רַב מְשַׁרְשִׁיָא: מִכָּאן לְמִצְרַיִם מִן הַתּוֹרָה. אָמַר רַב יְהוּדָה: הָאי מַאן דְּמַזְבֵּן אַרְעָא לַחֲבְרֵיהּ, צָרִיךְ לְמִכְתַּב לֵיהּ: "קָנֵי לָךְ דִּיקְלִין וְתָאלִין וְהוּצִין וְצִיצִין". וְאַף עַל גַּב דְּכִי לָא כָּתֵב לֵיהּ הָכִי קָנֵי, אֲפִילּוּ הָכִי - שׁוֹפְרָא דְּשִׁטָּרָא הוּא. אָמַר לֵיהּ: "אַרְעָא וְדִיקְלֵי", חָזְנַן, אִי אִית לֵיהּ דִּיקְלֵי - דִּיקְלֵי, וְאִי לֵית לֵיהּ תְּרֵי דִּיקְלֵי, וְאִי מְשַׁעְבְּדִי - פְּרִיק לֵיהּ תְּרֵי דִּיקְלֵי. "אַרְעָא בְּדִיקְלֵי" - חָזְנַן, אִי אִית בָּהּ דִּיקְלֵי - יָהֵיב לֵיהּ, וְאִי לָאו - מִקַּח טָעוּת הוּא. "אַרְעָא בֵּי דִּיקְלֵי" - לֵית לֵיהּ דִּיקְלֵי, דְּחַוְיָא לְדִיקְלֵי קָאָמַר לֵיהּ. אָמַר לֵיהּ: "לְבַר מִדִּיקְלָא פְּלָנְיָא" - חָזְנַן, אִי דִּיקְלָא טָבָא הוּא - שִׁיוּרֵי שַׁיְירֵיהּ, אִי דִּיקְלָא בִּישָׁא הוּא - כָּל שֶׁכֵּן הָנָךְ. אָמַר לֵיהּ: "לְבַר מֵאִילָנֵי", אִי אִית לֵיהּ אִילָנֵי - לְבַר מֵאִילָנֵי, אִי אִית לֵיהּ דִּיקְלֵי - לְבַר מִדִּיקְלֵי, אִי אִית לֵיהּ גּוּפְנֵי - לְבַר מִגּוּפְנֵי, אִילָנֵי וְגוּפְנֵי - לְבַר מֵאִילָנֵי, אִילָנֵי וְדִיקְלֵי - לְבַר מֵאִילָנֵי, גּוּפְנֵי וְדִיקְלֵי - לְבַר מִגּוּפְנֵי. אָמַר רַב: כָּל שֶׁעוֹלִין לוֹ בְּחֶבֶל - חָזֵי שִׁיּוּר, כָּל שֶׁאֵין עוֹלִין לוֹ בְּחֶבֶל - לָא חָזֵי שִׁיּוּר;

ודיינ

דיקלי – שגדלו כל צרכן. **תאלין** – שתילין, נטעים בחורים. **הוצין וציצין** – גם הם מיני דקלים, כדתנן (סוכה כט, ב): ציני דר הברזל בשירין. ויש מפרשים: שאין אילו טוענין פירות. **ואף על גב דכי לא כתב ליה הכי קני** – כדתנן: המוכר את השדה סתם — מכר חרוב שאינו מורכב, ובתולת השקמה, וכל שכן שאר אילנות, דהא לא משייר במתניתין אלא חרוב המורכב וסדן השקמה. **שופרא דשטרא** – יפוי כח השטר. דאפילו אי אתו לפני בית דין טוענין — יהיב ליה, שהרי מפורשין בתוך השטר. אמר ליה לבר מדיקלא פלניא כו' — הכא לא גרסינן, אלא לקמן בסמוך, אחר "דחזויא לדיקלי קאמר ליה". **קפסיק נמרא: אמר ליה** — מוכר ללוקח "ארעא ודיקלי מזבנינא לך" — שני מכירות הן: שדה זו אני מוכר לך, וקנה את השדה ואת הדקלים שבתוכו. ודיקלי נמי מזבנינא לך במקום אחר, דהא לא קאמר "ארעא בדיקלי" בדלקמן, דהוי משמע דקלים שבתוכה. **הכי גרסינן: אי אית ליה דיקלי יהיב ליה תרי דיקלי** – לבר אותן שבשדה, המכורין בכלל שדה. דמכירה אחרת היא זו, ומיעוט דיקלי שנים. ויש ספרים שכתוב בהן: אי אית ביה דיקלי – יהיב ליה תרי דיקלי. דמשמע דאם יש שם דקלים הרבה באותו שדה שמכר לו — יתן לו מהן שנים ולא יותר, והשאר יעבד לעצמו. ולא נהירא כלל, דאילו אמר ליה "האי ארעא מזבנינא לך" — קנה הכל, אפילו הדקלים, וכשהוסיף לפרש ארעא ודיקלי יפסיד הלוקח? כל שכן שייפה בהו, בדאמרן לעיל: צריך למכתב ליה קני לך דיקלין ותאלין כו', דהוי שופרא דשטרא. ולא אמרינן שני דקלים מכר לו והשאר עיבב לעצמו ועוד, הבי איבעי ליה למימר: חזינן, אי אית ביה דיקלי — לא יהיב ליה אלא תרי דיקלי. שהרי כולן היו מכורין מסתמא, ואדעי יתור לשון זה לשייר לעצמו. ומדלא קאמר הכי, אלא קאמר "יהב ליה תרי דיקלי" — שמע מינה דהכי קאמר: אם יש לו דיקלי, לבר אותן שמכר עם השדה, שהן בתוך השדה — יהיב ליה תרי דיקלי. **זבין ליה תרי דיקלי** — יקנה לצרכו של זה שני דקלים. שלא יהא מחוסר אמנה, שכך התנה לו: אני מוכר לך אילנות שאקנה לצרכך. או יחזיר לו מן המעות בנגד דמי שני דקלים. **ואי משעבדי** — למלוה. **ארעא בדיקלי** — שדה עם דקלים שבתוכו אני מוכר לך. הכי גרסינן: אי אית בה. **מקח טעות הוא** — ששיקר בו, והדרי מעות. ונהי דאין אנאפ לקרקעות הביא דמוכר ביקר, אפילו יותר משתות — מקח טעות מיהא הוי, דלדעת כן לא לקח, אלא היה סבור שיש בה דקלים כמו שאמר ליה. **ארעא ביה דיקלי** — מקום הראוי לדקלים — ליה ליה ללוקח דיקלי. שאם אין דקלים בשדה — אין זה מקח טעות; מאי טעמא — דחזיא לדיקלי קאמר ליה, קרקע יפה לגדל דקלים. ומיהו, אי אית ביה דיקלי — דרי זה של לוקח, דכל שכן דהכי קאמר: ארעא דחזיא לדיקלי מזבנינא לך, כלומר שהדקלים שבה טענין פירות הרבה. **אמר ליה** — מוכר: שדה אני מוכר לך, לבר מדיקלא פלניא. **חזינן אי דיקלא טבא הוא** — כלומר, מן הבינונים שטוענן פירות קצת — לחודיה שייריה, דדעתו ליהנות מפירות שדהו פורתא, ונקוה הלוקח לב השאר בכלל השדה. **ואי דיקלא בישא הוא** — אף על פי שיש עדיין רעים ממנו, אלא דקרו ליה אינשי להאי "דיקלא בישא". כגון דלא טעין קבא, דאילו טעין קבא — לאו דיקלא בישא הוא, כדאמרינן בעלמא (בבא בתרא בו, א): דיקלא דטעין קבא — אסור למקציה. **כל שכן הנך** — המוטבים ממנו, ששיירין לעצמו. דהכי קאמר: אפילו ההוא דיקלא בישא אני משייר לעצמי, ומיהו, אם יש בשדה דיקלי בישא טפי מהאי — אינהו מזדבני בכלל. דהא דאמרינן "כל שכן הנך" — אדיקלי דטבי טפי מהאי קאי. **הכי גרסינן: לבר מאילני אי אית ליה אילני לבר מאילני** — כלומר, אם אמר מוכר ללוקח: שדה אני מוכר לך לבר מאילני. חזינן אי אית בה שאר אילנות, כגון דיתים ותאנים ותפוחים וכל שאר אילנות, דזע מדקלים וגפנים שאין נקראין אילני. **לבר מאילני** — מכר לו את השדה, אבל האילנות אינן מכורין, שהרי הוציאן מכלל שדה וישיירן לעצמו. והאי מילתא דפשיטא הוא, אבל משום דבעי למימר לקמן: אילני וגופני לבר מאילני, נקט לה. **אי אית ביה דיקלי** — בההוא שדה, ואין בו שאר אילנות, ואיהו אמר ליה "לבר מאילני" — ודאי לבר מאילני מכר השדה, והנהו דקלין שייר לעצמו. ואף על גב דאין סתמן קרוין אילנות, אלא רגילין היו לקרותן דקלין מתוך חשיבותן. ומתוך שהיו רוב אילנות שלהן דקלים, ביון דאין כאן שאר אילנות אלא דקלים, האי דקאמר "לבר מאילני" — אדקלים קאי. **אי אית ביה נוגפי** — בההוא שדה, והמוכר את השדה מכר את הגפנים, וכיון דאמר "לבר מאילני", ובשדה זו אין בו אלא גפנים — לבר מגופני קאמר. ואם יש בשדה אילני וגופני, ואיהו אמר "לבר מאילני" — הכל מכר, ואפילו הגפנים, לבר מאילני. דגפנים אין קורין להן אילנות, ועליה דמוכר רמיא לגלויי דגם הגפנים שייר לעצמו, הלכך יד הלוקח על העליונה. **אילני ודיקלי לבר מאילני** — הכל מכר לבר מאילני, ובבלל אילני הן טפי מדיקלי. כן נראה בעיני. **גופני ודיקלי לבר מגופני** — אי אמר ליה "לבר מאילני" ואין בשדה אלא דקלים וגפנים — הדקלים מכר, והגפנים שייר. דגפנים לגבי דקלים נקראין אילני, ובבלל אילני הן טפי מדיקלי. כן נראה בעיני. ויש מפרשים: דאין זה וזה בבלל אילני, ואין זה נקרא אילן יותר מזה, והלכך המוטב דדיינו גפנים שייר לעצמו. ולא נהירא, דאם איתא דשינתן שוין, ואין זה נקרא אילן יותר מזה, ואיהו אמר "לבר מאילני" — הוה לן למימר דתרוייהו שייר לעצמו, שהרי גילה דעתו שהבל קרא אילני, מאחר שאין כאן שום אילן אחר שיקרא אילן אלא אלו. **הכי גרסינן: אמר רב כל שעולין בו** – ולעיל קאי, היכא דאמר ליה "לבר מאילני". וקמפרש רב אלו הן אילנות ששייר, שאם קטנים הן הרבה — לא מיקרי אילני. ולא גרסינן: לבר מדיקלי, ואילני אמר רב בו'. ופירוש בעלמא הוא.

כל שעולין לו בחבל — ללקט פירותיו — חשיב אילן. ובדקל מיירי, כדמפרש לקמיה, שגבוה הרבה ופירותיו בראשו.

דייני גולָה — שמואל וקרנא, בפרק קמא דסנהדרין (יז, ב). כל שהעול כובשו — חורשין היו בבקר סביב האילנות, ואם העול טופח את האילן ועובר השור לדרכו, ואין האילן מעבב השור — לא חשיב. ומיהו, אם אין אילנות גדולים בשדה אלא אלו — הוו שיור, כדאמרן גבי דיקלי. **הא בדיקלי** — מלילתיה דרב. **הא באילני** — שהעול כובשו. דשיעור דעליית חבל לא שייך בהו, דבלא חבל עולין בכל שאר אילנות על ידי ענפים המתפצלים לכל צד. ושיעורא דכבישת עול נמי איכא למימר דלא שייך בדיקלי, דאפילו היכא דכביש לו עול חשיב הוא אם עולין לו בחבל. חוץ מחרוב — המורכב פלוני, חוץ מסדן השקמה פלוני, והיו בה דרמה חרובין וסדנא, מהו? דאם הוה שתיק — לא היו מכורין בכלל שדה, אבל עכשיו ששייר אחד איכא למימר דשאר חרובין מכר לו, או דלמא שיורי לא יגרע כהא, אלא אפילו שאר חרובין נמי לא קני הלוקח. דבשביל שיימה המוכר את כח שלו, שפירש בפירוש "אינני מוכר לך הזוא חרוב" אין לנו לגרע כוזו בשאר. אלא אי איכא מילתא לטפויי בהאי "חרוב", כגון דרך — מטפינן ליה. בראמר מתניתין: ומודי רבי עקיבא בזמן שאמר לו "חוץ מאלו" שאינו צריך ליקח לו דרך. והאי "חוץ מחרוב פלוני" דקאמר — לשייר דרך להאי דקל נתכוין, ולא למעט השאר. ואפילו לרבנן נמי איכא למימר: לפיכך אמר "חוץ מחרוב פלוני" — דבהזוא חרוב היזה חפץ יותר, ולא היזה רוצה שיתבענו לוקח לדין. ולחרוב זה איכוין, לשופרא דשטרא. אבל על שאר חרובין — לא חשיש לכתוב שופרא דשטרא, דמכל מקום בוטח הוא במאי דקיימנא לן שאין חרוב המורכב נמכר בכלל שדה. כן נראה בעיני, ועיקר. (הג"ה. **אמר ליה לא קנה** — לא הוא ולא זולתו. דכיון שאפילו לא פירש ליה "חוץ", כגון אלו אינן נמכרין בכלל שדה — הכא נמי לא קנה, ולא פירש הללו אלא להודיעו שכל אילן שבאותה שדה הרי הן כמו אלו ולא נמכרו. עד כאן). **הכי גרסינן: איתיביה חוץ מחרוב פלוני חוץ מסדן פלוני לא קנה** — ולא גרסינן "אותו חרוב לא קנה". דאם כן קשיא מעלייתא היא, ולא מצי לתרוצי לקמיה: שאר דרובין נמי לא קנה. **לא שאר חרובין נמי לא קנה** — דהאי דקתני "לא קנה" — אשאר חרובין קאי, וכל שכן האי דקמשייר. ולאשמועינן אתא, דלא הפסיד שאר חרובין בשביל הזוא ששייר יחידי. **תדע** — דלא קני, חוץ **משדה פלוני** — הסמוך לו חוץ למיצר. **הא אחריני קני** — בתמיה, והלא שדה אחת מכר לו ולא השאר הכי גרסינן: **אלא לא קני הכא נמי לא קני** — כלומר, אלא פשיטא לן דלא קני הלוקח שאר שדות, דזה המוכר שדה אחת לא מכר כל שדותיו בבלל. ובשביל שאמר שטות זה "חוץ משדה פלוני" אין לנו לומר שמכר מה שלא רצה למכור, דשדה אחת נתכוין למכור ולא שתי שדות. הכא נמי, המוכר את השדה — לא מכר חרוב זסדן, דחשיבי שדה בפני עצמן, והלכך, בשביל ששייר אחת מהן בלא צורך — אין לנו לומר שמכר השאר. **ואית דגרסי: אלא לדמי הכא נמי לדמי** — כלומר, באותו שדה שמכר שייר לעצמו דמי הזוא שדה דקאמר "חוץ משדה פלוני", הכא נמי דהי קאמר: שדה מכור לך חוץ מדמי חרוב פלוני. ויש עוד פירושים אחרים. ולא נהירא כלל גירסה זו, ופירושה משובש היה בספרים ליתן טעם בדבר, כיון דלא קני אמאי קאמר "חוץ משדה פלוני". ומיהו הטעם בדפרישית, לשייר ליה דרך להזוא חרוב אז להזוא שדה ששייר מהבון, וכדאמרינן נמי (בבא בתרא סג, ב) גבי "על מנת שהדיוטא העלינה שלי" — ששייר מקום זוי. ומיהו, היכא דליכא לטפויי שום דבר — אין לנו לומר: כיון דליכא לטפויי, לגרועי נתבון. דדי לנו אם אינו מטפי ומרויח בשיורו, אלא שיפסיד? בתמיה. חוץ **מהאי סדן פלוני מהו** — ולהאי לישנא פשיטא ליה ד"חוץ מסדן פלוני" לא קנה נמי שאר סדנין. **שאר חרובין פשיטא הוא דלא קני** — כדאמרן טעם לעיל: תדע דאי אמר ליה כר. **ומשני: לא מה ששייר באותו חרוב נמי לא קנה** — והא דקתני "שאר חרובין לא קנה" — הבל קורא שאר חרובין, אפילו חצי חרוב הנשאר. והכי נמי גרסינן: אלא לא קני הכי נמי לא קני. **בעא מיניה רב עמרם בר'** — משום דדייני גולה נקט לה הכא. **בשטר** — שכתב בשטר המכירה בעדים, ואחני ליה האי שטרא דלא מצי טעין נפקך "לא היו דברים מעולם". **ואמר לו** — נפקך: היזום ולמחר החזירתיוו לך, מהו? דהא קיימא לן ב"חזקת הבתים" (בבא בתרא מה, ב) דהמפקיד את חבירו בעדים אין צריך להחזיר בעדים. אבל הכא, דאיכא שטר ביד המפקיד — מי אמרינן דהכי נמי מהימנו, מיגו דאי בעי אמר נאנסו והוה מהימנו, ובשבועה בדלקמן, ובדכתיב "שבועת ה' תהיה בין שניהם" (שמות כב) שהתורה האמינתו לנפקד — השתא נמי מהימנו, ובשבועה בדלקמן, דמה לו לשקר, אי בעי הזה פטר נפשיה בטענת שקר דנאנסו, ומשום דלא רצה לשקר ואמר החזותיוו — נאמן. **או דלמא אמר ליה** — מפקיד: שטרך בידי מאי בעי? לא היזה לך להניח השטר בידי אילו החזרת לי פקדוני, כדי שלא אחזור ואתבענו. וכמו "מה לי לשקר" במקום עדים דמי, ולא אמרינן מה לו לשקר. **ולישעמיד אילו אמר ליה נאנסו בו'** — הלכך לא מצי למיטען מפקיד "שטרך בידי מאי בעיי". ול"מה לי לשקר" במקום עדים לא דמי, דהא עביד אינש למידחי ואמר "אברתי את שטרי". ונפקך נמי לא הוה חייש לשטרא, משום דהוה מצי למיפטר נפשיה בטענת אנוס. אבל מלוה את חבירו בשטר — לא מצי טעין לוה "פרעתי", דאמר ליה אידך "שטרך בידי מאי בעיי"? וגבי לוה ליכא שום מיגו, דאפילו טעין נאנסו צריך לשלם, דמלוה להוצאה ניתנה.

לאו

חוץ מחרוב פלוני וחו לא קני — לא גרסינן "אותו חרוב". דהא מסיק דשאר חרובין נמי לא קנה. ומיהו, לפי הספרים דגרסי בחר הכי "אלא לדמי הכא נמי לדמי" — גרסינן ליה שפיר, ודמי דאמר מצי אמר ליה שטרך בידי מאי בעי — אפילו למאן דאמר (כתובות יט, א) מודה בשטר שכתבו צריך לקיימו, ומהימן לוה לומר דפרוע הוא, ולא אמר "אם כן שטרך בידי מאי בעי" — התם משום דזימנין אפשיטי דספרא זייר ליה, דעל הלוה ליתן שכר כתיבת השטר, ופעמים בשאין ללוה נותן המלוה בשבילו, אבל הכא — אין על הנפקד ליתן שכר. ועוד: דהתם לוה מאמין למלוה להניח שטר בידו, משום דכתיב ביה "תומת ישרים תנחם" כדאמרינן ב"המפקיד" (בבא מציעא לה, א). אבל הנפקד אינו מאמין את המפקיד, ולעולם אינו מחזיר את הפקדון עד שיחזיר לו השטר. ועוד: אין מדקדק כל כך לוה אחר המלוה, לפי שעשה לו טובה.

ולימא ליה שטרך בידי מאי בעי — לאו משום דליחזי מיגו במקום עדים קפריך. דאם כן מאי משני: וליטעמיך כי אמר ליה נאנסו מי מצי אמר ליה "שטרך בידי מאי בעיי"? הא כי אמר נאנסו לא מוכחא מילתא דלאו קושטא קאמר, דאף על פי שהשטר בידו — יכול להיות שנאנסו. אלא אומר רבינו יצחק: דסלקא דעתך דמשקה, דהא דקאמר דנאנסו — נאמן לגמרי קאמר, אפילו בלא שבועה. ולכך היה סבור דבלאו מיגו דנאנסו מצי למימר "החזותיוו לך", דאי על ידי מיגו דנאנסו — אמאי נאמן בלא שבועה? ולהכי פריך: ולימא ליה "שטרך בידי מאי בעיי? ומשני: דמטעם מיגו נאמן. ופריך: כי אמר נאנסו, לאו שבועה בעיי?

סוף

וְדַיְנֵי גּוֹלָה אָמְרִי: כָּל שֶׁהָעוֹל כּוֹבְשׁוֹ - לָא חָיְישִׁינַן, כָּל שֶׁאֵין הָעוֹל כּוֹבְשׁוֹ - חָיְישִׁינַן. וְלָא פְּלִיגִי: הָא בְּדִיקְלֵי, הָא בְּאִילְנֵי. בָּעָא מִינֵּיהּ רַב אַחָא בַּר הוּנָא מֵרַב שֵׁשֶׁת: "חוּץ מֵחָרוּב פְּלוֹנִי", "חוּץ מִסַּדָּן פְּלוֹנִי" מַהוּ? אוֹתוֹ חָרוּב הוּא דְּלָא קָנֵי, הָא שְׁאָר חֲרוּבִים קָנֵי, אוֹ דִלְמָא שְׁאָר חֲרוּבִין נַמִּי לָא קָנֵי? אָמַר לֵיהּ: לָא, אֲפִילּוּ שְׁאָר חֲרוּבִין נַמִּי לֹא קָנֶה. תֵּדַע, דְּאִילּוּ אָמַר לֵיהּ: "שְׁדֵי מִכּוּרָה לָךְ חוּץ מִשָּׂדֶה פְּלוֹנִית" - הַהִיא הוּא דְּלָא קָנֵי, הָא שְׁאָר חֲרוֹנְיֵיתָא קָנֵי? אֶלָּא לֹא קָנֶה, הָכָא נַמִּי לֹא קָנֶה. אִיפְּכָא דְּאָמְרִי, בָּעָא מִינֵּיהּ רַב אַחָא בַּר הוּנָא מֵרַב שֵׁשֶׁת: "חוּץ מֵחָצִי חָרוּב פְּלוֹנִי", "חוּץ מֵחָצִי סַדָּן פְּלוֹנִי", מַהוּ? שְׁאָר חֲרוּבִין נַמִּי לָא קָנֵי, אוֹ דִלְמָא אֲפִילּוּ מַה שֶּׁשִּׁיֵּיר בְּאוֹתוֹ חָרוּב קָנֵי? אָמַר לֵיהּ: לָא קָנֵי. אִיתְּיבִיהּ: "חוּץ מֵחָצִי חָרוּב פְּלוֹנִי", "חוּץ מֵחָצִי סַדָּן פְּלוֹנִי" - שְׁאָר חֲרוּבִין לֹא קָנֶה; מַאי לָאו, שְׁאָר חֲרוּבִין הוּא דְּלָא קָנֶה, הָא מַה שֶּׁשִּׁיֵּיר בְּאוֹתוֹ חָרוּב קָנֶה? אָמַר לֵיהּ: לָא, אֲפִילּוּ מַה שֶּׁשִּׁיֵּיר בְּאוֹתוֹ חָרוּב נַמִּי לֹא קָנֶה. תֵּדַע, דְּאִילּוּ אָמַר לֵיהּ: "שְׁדֵי מִכּוּרָה לָךְ חוּץ מֵחָצִי שָׂדֶה פְּלוֹנִי" - הַהוּא הוּא דְּלָא קָנֶה, הָא אִידָךְ קָנֶה? אֶלָּא לָא קָנֵי, הָכָא נַמִּי לָא קָנֵי. בָּעָא מִינֵּיהּ רַב עַמְרָם מֵרַב חִסְדָּא: הַמַּפְקִיד אֵצֶל חֲבֵירוֹ בְּשֶׁטָר, וְאָמַר לוֹ "הֶחֱזַרְתִּים לָךְ", מַהוּ? מִי אָמְרִינַן: מִיגּוֹ דְּאִי בָּעֵי אָמַר "נֶאֱנַסוּ" מְהֵימִן - הָשְׁתָּא נַמִּי מְהֵימִן, אוֹ דִלְמָא אָמַר לֵיהּ "שְׁטָרְךָ בְּיָדִי מֵאִי בָּעֵי"? אָמַר לֵיהּ: מַהֵימְנִן. - וְלִיטְעֲמִיךְ הוּא דְּאָמַר לֵיהּ "שְׁטָרְךָ בְּיָדִי מֵאִי בָּעֵי"? אָמַר לֵיהּ: וְלִיטְעֲמִיךְ, וְכִי אָמַר לֵיהּ "נֶאֱנַסוּ", מִי מָצֵי אָמַר לֵיהּ "שְׁטָרְךָ בְּיָדִי מֵאִי בָּעֵי"? אָמַר לֵיהּ:

סוף

בבא בתרא. המוכר את הבית – פרק רביעי דף ע עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

תוספות

סוף כי אמר ליה נאנסו לאו שבועה בעי – תימה: למאי דמפרש רבינו חם ב"הגוזל קמא" (בבא קמא קו, א) בשמעתא דהטוען טענת גנב בפקדון, דלא מיחזיא שבועת שומרין אלא היכא דאיכא הוראה במקצת, היכי קאמר: לאו שבועה בעי? אין הכי נמי, דלא מיחזיא שבועה דאורייתא ואין לומר: לאו שבועה בעי — שבועת היסת קאמר. דהיכי תיסק אדעתיה דרב עמרם דנאנסו דקאמר רב חסדא ליפטר אפילו משבועת היסת? ועוד: דאמר בפרק "כל הנשבעין" (שבועות מה, ב) גבי רמי בר חמא ורבא: מכלל דתרוייהו סברי המפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים, בשטר — צריך להחזיר לו בשטר. וצריך לפרש: וצריך להחזיר לו בשטר — אם אין רוצה לישבע. אבל בשבועה — נאמן, כי היכי דלא תיקשי דרבא אדרבא. דרבא אמר לקמן דמהימנן לומר "החזרתי לך" במיגו דנאנסו, דקאמר רבא: הלכתא דנשבע וגובה מחצה. ואי בשבועת היסת איירי — היכי קאמר: בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים, ומהימן לומר "החזרתי לך" בלא שבועה? הא לעולם בעי שבועת היסת ואומר רבינו חם: דוקך שבועה דהכא מדרבנן, ונתקנה קודם שבועת היסת. כמו דהויא ד"הכוהב" (בתוספות פז, ב) דהפוגמת כתובתה ועד אחד מעידה שהיא פרועה, דקאמר התם דהויא שבועה דרבנן. **מאן** דאמר נשבע ונוטל כולו ליתי דרב חסדא – ואם תאמר: אכתי, אמאי גובה כולו? דניטעון ליתמי נאנסו ויש לומר: דמלתא דלא שכיח היא לא טענינן ליתמי, דנאנסו קלא אית ליה, ואף על גב דאבותן הוי מהימן לומר שנאנסו, מיהו לא טענינן להו. ומאן דאמר נשבע וגובה מחצה — סבר דלא מצי אמר ליה "שטרך בידי מאי בעי", וטענין להו "החזרתי לך" אף על גב דלא טענינן להו נאנסו, כיון דאבותן היה מהימן בטענה זו מיגו דאי בעי אמר נאנסו. ואין להקשות: לרבי אבא, דאית ליה מתוך שאינו יכול לישבע משלם, אמאי פטרינן להו? דא מחיזיתן זו שבועה ואין יכולין לישבע דלגבי יורשין לא אמרינן מתוך שאינו יכול לישבע משלם, כדדרשינן בפרק "כל הנשבעין" (שבועות מו, א): "שבועת ה' תהיה בין שניהם" — ולא בין היורשין. ואם תאמר: לרב ושמואל דקאמרי התם: אין אדם מוריש שבועה לבניו, פירוש: אין אדם מוריש ממון שיש בו שבועה לבניו, אמאי פטורין מלשלם? ויש לומר: דהא דאין אדם מוריש — היינו דאין נזקקין לו לשבועה ולא לפרעון, כדפריש הקונטרס התם, ואם באין לגבות בשטר — אין גובין. אבל אם מחזקין הן ובאין לגבות מהן, כי הכא — אין מוציאין מהן, ופטורין. וכן מוכח בהדיא בפרק "כל הנשבעין" (שם מח, ב) דמשני: הא מני בית שמאי היא, דאמרי: שטר העומד לגבות נגבי דמי. אלמא בדבר הגבוי אדם מוריש שבועה לבניו. **נשבע** וגובה מחצה — נראה דאינו נשבע על הכל, דלמה ישבע בחנם, כיון דאין משלמין לו אלא החזיר? הלכך ישבע שבועה "שיש לי בידם, ואין לי בידם פחות מחצי", דלא ליהוי מרע ליה לדיבוריה, כי היכא ד"שנים אוחזין בטלית" (בבא מציעא ה, ב).

דאם איתא דאמר מימר דזוה אמר — דוקא היכא שיש שטר על בניו היה לו להודיעם דפרוע הוא. אבל מלוה על פה אמרינן דאין גובה מן היורשין ואפילו הניח קרקעות, ואפילו מגדולים, אלא בשדוגדה ומת, אי נמי דשמותתו ומית בשמתא. דהתם לא אמרינן אם איתא דפרע מימר זוה אמר, דאין לו להודיעו כל מה שלוה ופרע כל ימי חייו, אלא דוקא הכא שיש שטר, כדפרישית. **אמר** רבא הלכתא נשבע וגובה מחצה — ומה שקשה דרבא אדרבא בשבועות, פירשתי לעיל. ורבינו יצחק בן מרדכי מפרש: דלא קשיא מידי, דהכי איתא התם: אמר ליה רבא: מאי מעלייתא, אם בן שבועת שומרין דהויא רומנא היכי משכחת לה? מתוך שיכול לומר לא היו דברים מעולם — יכול לומר נאנסו דאפקיד ליה בעדים. דאפקיד ליה בעדים נמי, מתוך שיכול לומר החזרתי לך יכול לומר נאנסו דאפקיד ליה בשטר. פירוש, כיון דאפקיד ליה בשטר — איכא שבועה בנאנסו, דאז אין לומר מתוך שיכול לומר החזרתיו לך והיה נאמן בלא שבועה, דהא דמפקיד אצל חבירו בשטר צריך להחזיר לו בעדים. ומן הדין אפילו בשבועה לא היה נאמן, אי לאו משום דמהימנן במיגו דנאנסו בשבועה. והשתא אין להקשות כלום משם.

האחין

סוף סוף כי אמר ליה "נאנסו" לאו שבועה בעי — בתמיה. והשתא אמרת נאמן בלא שבועה? ועל ידי מיגו לא מצית למיפטריה משבועה על ידי שיטענו לקימה בלא שבועה, כדבתיב "שבועת ה' תהיה בין שניהם". **לימא בפלוגתא** — הא דרב חסדא. **שכר כים חיוצא על היתומים** — ראובן שנתן מעות לשמעון למחצית שכר, וכתב לו שטר במה הפקיד לו. ושמעון, והדציא ראובן אותו שטר על היתומים לתבוע מהם פקדונו. והיתומים טוענין: שמא אבינו החזירו לך. אי נמי טענת ברי טענו. ואילו היה מלוה בעלמא, שהלוה ראובן לשמעון ומת שמעון — כולי עלמא מדרו דנשבע ראובן וגובה כל השטר מן היתומים, דלית לאבותן שום טענה גבי מלוה, ולא מצי טענין נאנסו, אלא היה נשבע שלא התקבל מן הלוה כלום, ובגון שהיה טוענו הלוה: אשתבע לי דלא פרעתיך, כדאמרינן בשבועות (מא, א). וגבי יתמי דידיה דלא ידעי למיטען — טענינן להו, ונשבע וגובה חובו וכו'. אבל השתא דלא הוי כולו מלוה, אלא פלגא מלוה ופלגא פקדון, בדין כל מעות הנתונות למחציות שכר, כדמפרש ואזיל — הוא דפליגי דייני גולה, דהיינו שמואל וקרנא, ודייני ארץ ישראל, דהיינו רבי אמי ורבי אסי, בפרק קמא דסנהדרין (יז, ב). נראה בעיני דהכי גרסינן: ודכולי עלמא אית להו דנהרדעי, וכן פירש רבינו חננאל. ולא גרס: סברוה, דמסקנא נמי הכי סבירא ליה. **דאמרי** נהרדעי — בבבא מציעא, בפרק "המקבל": האי עיסקא דיהבי אינשי לחבריה למחצית שכר — פלגא הוי מלוה להתחייב באחריות המקבל, דהיינו אותו חצי שנוטל ממנו הריוח, ופלגא הוי פקדון גביה, ואינו חייב באחריותו דהך פלגא דקשקיל ממנה מפקיד רווחא. והתם מפרש טעמא: עבוד רבנן מילתא דניחא ליה ללוה וניחא ליה למלוה, דהאיכא קצת אחריות על זה וקצת על זה, ואם נגנב או אבד הכל — אין האחד מפסיד הכל, אלא בין שניהן. והלכך, כיון דסתמא דמילתא כן הוא, דפלגא הוי מלוה וביה — צריך הנותן לקבל עליו תרי תילתי בהפסד, והואיל ושקיל פלגא באגר, כי היכי דלא לחוי רבית מאי דטרח מקבל בפלגא דפקדון משום פלגא דמלוה שהלוהו. דמאי דמקבל נותן אחריות עליה טפי מפלגא — הוי שכר למקבל, בשביל טירחא דקטרח בפלגא פקדון. או פלגא יקבל הנותן בהפסד ותילתא באגר, ומקבל יטול תרי תילתי. דדאמי דקשקיל מקבל דווחא טפי מפלגא — זהו שכר טירחא, ואין כאן רבית. והכי מפרש ב"אזהו נשך" (בבא מציעא סח, ב). **מאי לאו** — בפלגא דפקדון קמפלגי, בדרב חסדא, דאמר לעיל: נאמן? דבפלגא דמלוה הכל מודין דנשבע וגובה אותו, דאפילו אי הוה אבותן קיים לא מצי טענין "החזרתי", דאמר ליה "שטרך בידי מאי בעי", וטענת מיגו ליכא, דאפילו הא מצי טענין לך להחזיר, דזה מלוה היא וגביה. הלכך נשבע וגובה, כדין הבא ליפרע מנכסי יתומים. אלא בפלגא דהוי פקדון קמיפלגי, ובדרב חסדא. דדייני גולה דאמרי נשבע וגובה כולו — לא סבירא להו כרב חסדא דאמר נאמן, אלא אי הוה אבותן קיים לא היה נאמן לומר "החזרתי לך", ואף על גב דאיכא מיגו דטענת אנוס, משום דאמר ליה אידך "שטרך בידי מאי בעי". הלכך נשבע וגובה כולו מן היתומים, אפילו פלגא דפקדון. ודייני ארץ ישראל סברי לה כרב חסדא, דאילו היה אבותן קיים הוה מצי למיטען "החזרתי לך", במיגו דהוה מצי למימר נאנסו, ולא הוי אידך מצי למימר "שטרך בידי מאי בעי". וטענינן נמי הכי בשביל יתמי. ומשתבעי יתמי שבועת יורשין, כדמפרש בשבועות: שבועה שלא פקדנו אבא כו' כדמפרש התם. הלכך נשבע וגובה מחצה מלוה, אבל פלגא פקדון ליתי ליה. **הכי גרסינן: לא דבולי עלמא אית להו דרב חסדא ואכא בו'** — דייני גולה סברי בעלמא כסבירא לן כרב חסדא, דנאמן לומר "החזרתי לך". אבל גבי יתמי ליכא למימר הכי, דכיון דאיכא שטרא בידי נותן, ואיתו לא קטעין "פרעתיך" — אנן לא טענינן ליתמי. דאם איתא דפרעיה — מימר הוה אמר בשעת צוואת מיתה, והשתא דאיכא תרתי: שטר ביד הנותן, וגם לא צוה בשעת מיתה — הלכך נשבע וגובה כו'. **דאנסיה** — ולא הספיק לצוות. **תריתי** — בתמיה, דסתרת אהדדי. דכיון דנאמן — אמאי נשבע וגובה כולו? ודא מצי אבותן למיטען: החזרתי לך פלגא פקדון, ונמצאן

ונטען נמי ליתמי **אמר רבא** הלכתא **כשבע וגובה מחצה** — פלגא מלוה. אבל פלגא פקדון — לא גבי, דטענין להו ליתמי: אביהם החזיר לך. ומשתבען שבועת יורשין, ופטורין. והך דאמרינן בפרק "כל הנשבעין" (שבועות מה, ב) אמר רמי בר חמא: כמה מעליא הא שמעתא, אמר לה רבא: מאי מעליותא בר, עד: מכלל דתרוויהו סבירא להו המפקיד אצל חבירו בעדים אין צריך להחזיר לו בעדים, בשטר מיהא צריך להחזיר לו בשטר — פירש רבינו חננאל: ואי נמי בעדים. והכא קפסיק רבא נשבע וגובה מחצה, דמשמע דאין צריך להחזיר לו בעדים, כרב חסדא איבא למימר, דהאי דקאמר התם: מכלל דתרוויהו סבירא להו — לא קאי אלא אהמפקיד את חבירו בעדים, אבל אהמפקיד בשטר — לא קאי. ואי נמי קאי — לאו דוקא, דהא מדרמי בר חמא דשני לרבא דאפקיד ליה בשטר, איבא למידק דסבירא ליה לרמי בר חמא הכי. אבל מדשתיק רבא ליבא למידק, דהאי דשתיק — משום דלפי שברת רמי בר חמא, דסבירא ליה דמפקיד בשטר צריך להחזיר לו בעדים — ליבא לאקשויי הו. ומיהו, רבא אבתי בקושיא קאי, דלא מעליא הדיא שמעתא כדפסיק הלכתא הכא: נשבע וגובה מחצה ואין צריך להחזיר לו בעדים. **איבעא מתניתין.** במוכר — דאפילו למאן דאמר מוכר בעין יפה מוכר, הני מילי דמה שמפרש במבירתו מוכר הכל, ולא עיבב לעצמו כלום ממה שמכר לחבירו, כגון המוכר בית ושדה, שלא עיבב דרך לילך לבורו ולדוחו ולגנה. אבל למכור יותר ממה שפירש — לגבי הכי לא הוי עין יפה למכור בכלל שדה דברים אחרים שאינן בכלל שדה. **אבל בנותן מתנה נותן את בולה** — כל הני דאמרו לא מכר, ואפילו הני דאינן בכלל מה שבתוכה, כגון חרוב המורכב יוסך השקמה, ובור ושיח ושובך. והכי מוכח גבי הקדש, והוא הדין לכל הנך. וטעמא, משום דנותן בעין יפה נותן יותר מדאי, ואפילו מאי דלא הוי בכלל שדה, הואיל וקבוע בתוך השדה. ומיהו, אם יש מעות בשדה, או תבואה תלושה שאינה צריכה לקרקע, או כל דבר שלא הוצרך לתנא דמתניתין להזכיר ולומר לא מכר, משום דמילתא דפשיטא הוא דאינו בכלל שדה כלל — ההיא ודאי לא קנה לה מקבל מתנה. **זכה בבולה** — אפילו בור וגת ושובך שבשדה קנה. שכיון שזה נוטל שדה אחת וזה אחת כנגדו — להסתלק זה משל זה נתבטנו. ומיהו, להיות לו דרך לפניהם על החיצון איבא למימר דאית ליה, כרב, כדפרישנא טעם לעיל (סה, א) דאמר ליה: אדור בשדה שלי כי היכי דדרו בה אבהתאי, כדבתיב "תחת אבתיך יהיו בניך". **החזיק בבולה** — אפילו בחרוב וסרן, ואף על גב דחשיבנהו ליה בגמרא בשתי שדות, וגבי שתי שדות ומצר אחד בריבוע והחזיק באחת מהן על מנת לקנות אותה ואת חבירתה, אמרינן ב"חזקת הבתים" (בבא בתרא נג, ב): אותה קנה חבירתה לא קנה — אפילו הכא קנה. דנהי נמי דשתי שדות חשבינן לשדה ולחרוב המורכב, מיהו ליכא מצר ביניהן, דכשני שדות ואין מצר אחר ביניהן דמו. **הקדיש את בולן** — דבעין יפה מקדיש כמו נותן. **רבי שמעון אומר המקדיש את השדה לא הקדיש בולם** — מכל אותן דברים שאמרנו גבי מוכר דלא מכר. דהמקדיש דעתו בדעת מוכר, שלא הקדיש אלא מה שפירש. **אלא את חרוב המורכב כו'** — דאף על גב דגבי מכירת השדה אינן מבוררין, הכא מידי שאינו בכלל — לא קיהיב. כגון דנך דתנן בהו: **לא מכר. זה פירש** — נותן פירש לו את הבכל, והלכך קנה הכל. ולקמיה פריך עלה. **ומתניתי': האי כו' והאי זה לא פירש וזה לא פירש** — דהמוכר והנותן סתמא קתני זה היה לו **לפרש** — נותן מתנה, כיון דרגיל ליתן בעין יפה, אם איתא דהאי לאו בעין יפה יהיב — היה לו לפרש ולשייר בור וגת ושובך וכל דנך דמתניתין, ומדלא שייר — הפסיד. אבל מוכר — זזחי אנפשהו, ולא מכר אלא מה שפירש. ואפילו אם יש שרגיל למכור בעין יפה — מסתמא אין לומר כן, דיד לוקח על התחתונה, דלא היה לו לפרש. ורבינו חננאל פירש: הקונה היה לו לפרש. דבין שנותן דמים אינו מתבייש מן המוכר, ומדלא הזקיק למוכר לפרש לו הכל — הפסיד. אבל מקבל מתנה — בושת יש לו מן הנותן, ואין לו לפרש ולשאול לו בור וגת ושובך. הלכך עליה דנותן רמיא לגלויי, ואם לא פירש — קנה הכל. **דתניא מאה נולפי** — בקרקע, רוחב ואורך הבית יכולין לסדר מאה חביות, והיינו עשר חביות אורך על עשר חביות רוחב. **והוה מחזיק מאה ועשרים** — ולא היה לו בית אחר של מאה. **מאה ועשרים לא אמר ליה לו** — ויטול בבית חמשה חלקים, וחלק שתי דהיינו עשרים חביות, יפסיד. **בעין יפה יהיב** — כל הבית בולה. והאי דקאמר מחזיק מאה גולפי — סבור היה שלא היה מחזיק יותר, ולשם חשיבות אמר כן, דמתנה גדולה כזאת נותן לו. **דאמור רבנן** — במתניתין ד"המוכר את הספינה" (בבא בתרא פא, א). **שני אילנות** — אבל שלשה חשיבי שדה אילן, וקנה קרקע ביניהן וחזרה לזן במלא אורה וסלו, ואם מתו יש לו קרקע. כדתנן לקמן ב"המוכר את הספינה". **הרי זה לא קנה קרקע** — ביניהן וחזרה לזן. וגם אם מתו — אין לו קרקע ליטע אחרים במקומן, כדתנן לקמן באיזך פירקין. ולי קנה אלא לפירותיה, כל זמן שיתקיים האילן, ולאיבה דרבנן אתיא, דאמרי בפרק ערבה מוכר, אבל אליבא דרבי עקיבא יש לו קרקע ליטע אחרים במקומן אם ימותו אלו. כדמוכח לקמן בשמעתין גבי מקדיש שלשה אילנות בזה אחר זה, דאמרינן דלא הקדיש קרקע, אמרינן: אי רבי עקיבא — הא מוכר בעין יפה מוכר, וכל שכן מקדיש. אלמא, במוכר שני אילנות לחבירו, דהיינו דומיא דשלשה אילנות בזה אחר זה — דקנה קרקע עם האילן. והכי נמי אמרינן ב"חזקת הבתים" (בבא בתרא לז, ב): מכר אילנות ושייר קרקע לפניו — פלוגתא דרבי עקיבא ורבנן. ואף על גב דסיפא דמיירי בשלשה אילנות מוקמינן לקמן באידך פירקין אפילו כרבי עקיבא. מיהו ריישא לאו רבי עקיבא הוא. **יש לו קרקע** — ליטע אחר במקומן, דבעין רעה מכר לו הקרקע. **ואפילו לרבי עקיבא** — גמרא קאמר ליה, דאפילו לרבי עקיבא אמרה רב הונא. דאי לרבנן — פשיטא, כדפריך לקמן. **הני מילי** — גבי מכר את הבית ושייר בור ודות, דלית ליה שום היזק ללוקח, דהא לא מכחשי בארעא, הלכך לא חשש לשייר בלום מן הקרקע סביב הבור, ולא הדרך. אבל אילנות שמקלקלין את הקרקע — שייר מן הקרקע עם האילנות אף לחזור וליטע במקומן אם יזקינו אלו, משום דלא לימא ליה לוקח: עקור אילנך כשיעמוד, והיפטר מכאן.

האחין שחלקו זכו בשדה זכו בבולה — ואם תאמר: לרב דאמר לעיל (סה, א) יש לחן דרך זה על זה משום דמוכר בעין רעה מוכר, היכי אמר הכא זכו בבולה כמו גבי מתנה? ויש לומר: הכא לאו משום עין יפה הוא, אלא משום דרגיזן להסתלק זה מזה, ואין משיירין לכל אחד אלא הצריך לחלקו, כגון דרך. **אמר** רב הונא אף על גב דאמור רבנן הקונה שני אילנות כו' — ואם תאמר: לפירוש רבינו שמואל, דלרבי עקיבא דאמר בעין יפה מוכר, קנה אילן אחד יש לו קרקע, מאי קאמר רב הונא: אף על גב דאמרי רבנן הקונה שני אילנות אין לו קרקע כו', משמע דאי הוה אמר דקנה קרקע — אז לא היה חידוש במשייר שני אילנות, דיש לו קרקע. אם כן מאי קאמר: ואפילו לרבי עקיבא וכו', מה אפילו? הא לדידיה קנה אילן אחד יש לו קרקע ויש לומר דהכי קאמר: דאף על גב דאמור רבנן דשני אילנות לא קנה קרקע ובשלשה קנה — משום דלא אזיל קרקע בתר אילנות אלא בשיש שלשה ולא בשנים, ולא מטעם עין יפה, אפילו הכי, בשייר — אזיל קרקע בתר שני. והשתא דראי אי לאו טעמא דעין יפה, הוה אמינא דבשנים קנה קרקע — כל שכן בשייר שני אילנות לפניו דיש לו קרקע.

לימא

רלד
בבא בתרא. המוכר את הבית – פרק רביעי דף עא עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"
תוספות
רש"י

לימא ליה עקור אילנך שקוט וזיל — פירש הקונטרס: עקור אילנך לבשייבש. ותימה: דמה בח הוא זה? דמנא ליה שאינו רוצה לעולם להסתלק מן הקרקע? ואין הבי נמי, דמצי אמר ליה: עקור אילנך לבשייבש ועוד, מדמסיק בתר הכי: דאי נפלי הדר שתיל לדה, משמע דעד שתיבש לא הוי קרקע — היינו לזרוע תחת האילן, ועל זה אינו מפרש שום טעם ועוד קשה: דהשתא משמע דטפי מישיר אית ליה בקרקע דמשייר לפניו שני אילנות ממאי דאית ליה דרך כשמשייר לא רוצה לעולם להסתלק מן הקרקע; ואין הבי נמי, דמצי אמר ליה: עקור אילנך לבשייבש ועוד, מדמסיק בתר הכי: דאי נפלי הדר שתיל לדה, משמע דפרישית בפרק "חזקת הבתים" (בבא בתרא לו, א), וקנה בור ודות — יש לו דרך לרבי עקיבא על כן נראה לרבינו יצחק לפרש: דאי לאו דלא שייר בכלל קרקע, לימא ליה "עקור אילנך לאלתר", ולכך זקוק הוא לשייר הקרקע לניקף האילן, ומיגו דנחת לשיורא — משייר נמי קרקע לזרוע סביב האילן וליתע אדר במקומו לבשייבש, בדמסיק. אבל גבי לוקח — לא שייך למימר הכי: מגו דזבין קרקע לניקף האילן זבין נמי לזרוע סביב וליתע אחר במקומו. שהמוכר, מה שהוא רוצה מוכר ומה שרוצה משייר, אבל הלוקח אינו קונה מה שרוצה, אלא מה שהמוכר רוצה למכור לו. ואם תאמר: דהשתא משמע דטפי משייר קרקע עם האילן ממה שמשייר דרך לבור ודות, ולעיל משמע דאי לאו דרב הונא הוה אמינא: מכר קרקע ושייר אילנות שנים — אין לו קרקע אפילו לרבנן, כדמסיק דאי נפלי הדר שתיל לדה, ואמאי? הא לרבנן בששייר בור ודות יש לו דרך, אם כן כל שכן שיש לו קרקע עם האילנות ששייר, כדפרישתי ושיי לומר: דהני מילי מעיקרא, דלא ידענן טעמא דמיגו דנחת לשיורא משייר טפי דרך לבור ודות, לפי שהוא צריך יותר דרך לבור ודות ממה שצריך לקרקע בשביל האילן. אבל השתא, דאשמועינן רב הונא טעמא מיגו דנחת לשיורא — שייר טפי קרקע עם האילן מדמשייר דרך עם בור ודות, דהא ודאי ביניקת האילן משייר טפי מדרך, לכולי עלמא, שאינו רוצה לקוצו לאלתר.

ואי סלקא דעתך שיורי משייר בר' — תימה לרבינו יצחק ולרבינו תם: דמכל מקום לאו מדנפשייהו ניקף, דלא שייר אלא למלא אורה ולטלו, כדאמרינן בפרק "הספינה" (בבא בתרא פב, א), והאילן יונק שם עשרה אמה ויש לומר: דלא מפליג רבי שמעון ואמר אפילו חרוב דשקמה שעניניו יוצאים חוץ לשש עשרה אמה קאמר דהקדיש, ואמאי? הא לא ינקי משדה הקדש, שקנה כל הקרקע שתחת ענפיו וחרצה להן כמלא אורה וטלו, אי נמי, כשהוא מוכר לאחרים לא קנה הלוקח אלא חוצה להן כמלא אורה וטלו. אבל הכא, בשמשייר לעצמו — משייר כל צורך ניקף האילן. **מדנפשייהו** קא ינקי — תימה: מאי קשיא ליה? נהי דגבי מכר אמר דמשייר קרקע בהדי אילן, גבי הקדש לא משייר, דמקדיש טפי בעין יפה מקדיש ממוכר וכי האי גוונא פריך לקמן לרבי שמעון, אליבא דמאן דאמר מקדיש אילן אחד לא הקדיש קרקע; אי אליבא דרבי עקיבא — דאמר מוכר בעין יפה מוכר לעניין דרך, כל שכן מקדיש, דמקדיש טפי בעין יפה הוא מקדיש להיות קרקע קדושה לגבי אילן, אף על גב דבמכר אין הקרקע מכורה עם האילן, דכן צריך לפרש, כדפרישית ב"חזקת הבתים" (בבא בתרא לו, ב), והיה רבינו יצחק מתרץ: דהכא לא בעי לשנויי הכי, משום דאית לן לדמויי הקדש לא למכר או למתנה, ואם כן לא הוה דמי מיניה, דבמכר משייר בהדי אילן קרקע, ולמתנה נמי לא דמי, דבמתנה נתן את כולן. אבל לקמן פריך שפיר, דבין דסבר רבי עקיבא דמוכר בעין יפה מוכר — אם כן מקדיש בעין יפה מקדיש כמו במתנה, דבמתנה נמי הוי דינא דכי יהיב שלשה אילנות בזה אחר זה — יהיב נמי קרקע. וחזר בו רבינו יצחק, דאם כן מגופה דמתניתין תפשוט דרבי שמעון דלא כרבי עקיבא, דבמתנה לכולי עלמא נתן את כולן, ובהקדש קאמר רבי שמעון דלא הקדיש את כולן. ובמסקנא נמי מפרש דרבי שמעון לדבריהם דרבנן קאמר. פירוש: לית לבם אם תעשו עין יפה דהקדש מעט יותר ממכר, והקדיש כל הקרקע, ולא תאמרו בהקדש בעין יפה כמו במתנה. ואומר רבינו יצחק: לרבי שמעון, דוודאי לית ליה בהקדש כחו כמתנה — אין נראה לגמרא שיהא בהקדש עין יפה טפי ממכר, אלא פורתא, דהיינו, לענין שאם הקדיש אילן הקדיש נמי קרקע, אף על גב דבמכר לא מכר קרקע עם האילן. אבל עין יפה כולי האי, שיהא קרקע של החרוב קדוש בהדי שדה — כולי האי אין לנו לעשות עין יפה לרבי שמעון. והשתא, לפירוש זה, משמע דאית לן למימר טפי בשמוכר אילן שיהא קרקע דצריך לאילן מכור עם האילן, מדנימא בשמכר שדה שיהא הקרקע דצריך לאילן המשויר מכור עם השדה. ותימה: דמשמע דאי לאו מילתא דרב הונא הוה אמינא מוכר קרקע ושייר אילנות לפניו — אין לו קרקע, אלא מוכר הקרקע דצריך לאילן בהדי שדה, אף על גב דבשמכר אילן — לא מכר קרקע דצריכה לאילן ויש לומר: דהיינו משום דאי לאו דרב הונא, זוה סלקא דעתין דבשמכר שדה ושייר אילן — מכר כל השדה, אף דצריך לאילן, ששם שדה על הקרקע יותר ממה ששם אילן על הקרקע דצריכה לו. אבל השתא דאשמועינן רב הונא דשם שדה לא מהני ליה לאודנויי בהדי שדה, משום דנחת לשיורא — סברא היא למשדייה בתר אילן המשויר, לפי שהיא צריכה לאילן, מבתר שדה המשויר. ואם תאמר: אבתי, והא במסקנא דשמעתין אמר: לדבריהם דרבנן קאמר, דאודו לי מיתת לדלא ליהדור הקדש כמו מתנה, אלא לכל היותר לא הקדיש אלא חרוב וסדן. ובהכי הוי מקדיש בעין יפה טפי ממכר, ואף על גב דבמכר לא מכר חרוב ולא קרקע דצריך לו, כשהקדיש — הקדיש כל הקרקע, ולכך הקדיש גם החרוב. וכמו שאמר רבי שמעון לרבנן בן נאמר עתה אליבא דרבי שמעון, כל זמן שלא ידע הברייתא דמיירי מינה דלא הקדיש טפי ממכר ואומר רבינו יצחק: דאף על גב דקאמר הכי רבי שמעון לרבנן במסקנא, מכל מקום נראה לגמרא דוחק לרבי שמעון לומר שיסבור דבולי האי מקדיש בעין יפה טפי ממכר. רבינו יצחק.

רב הונא כרבנן פשיטא — תימה לרבינו שמשון בן אברהם: מנין פשיטא לו זה? על כרחך היינו משום דלרבנן יש לו דרך במשייר בור ודות, וכל שכן כשמשייר אילן

אם איתא דלא שייר כו' — ואגן סהדי דלדעת כן עיכב את האילנות לעצמו — שיהיו כאן לעולם, אף לחזור וליטע אחרים במקומן, כדרך שהיה לו בה זה באילנות הללו עד עכשיו. אבל לוקח אילנות — אין לומר לצורך כל הימים לקחו וליטע אחרים במקומן, דעבד אינש דזבין ארעא ליומיה, ולפירוש קנאו. **לא הקדיש** — מכל הנך דאמרת: לא מכר. **אלא חייב המוכר כו'** — אבל שאר אילנות ממילא קדושים הם בכלל שדה. כמו שמכרון מסתמא בכלל שדה. **אבר רבי שמעון מה טעם** — הוו מוקדשין חרוב וסדן טפי מכל הנך דלעיל? דסבירא ליה מקדיש במוכר, שלא הקדיש אלא דברים השייכי לשדה טובא, דהוו נמי מכרון לענין מכר, והלכך חרוב המוכרב אינו מוקדש בכלל שדה. **הואיל** ויונקין **משדה הקדש** — הוא הקדיש את השדה בעין יפה, אפילו מקום החרוב והסדן, בשששייך לעצמו — לא שייר עמהן קרקע. נמצאו גדלים מקרקע הקדש, וגידולי הקדש הקדש ניתנו. אלמא:

אם אִיתָא דְּלָא שַׁיֵּיר, לֵימָא לֵיהּ: "עֲקוֹר אִילָּנְךָ שָׁקוֹל וְזִיל". תְּנַן, רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה - לֹא הִקְדִּישׁ אֶלָּא חָרוּב הַמּוּרְכָּב וְסַדָּן הַשִּׁקְמָה; וְתָנֵי עֲלָהּ, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: מַה טַּעַם? הוֹאִיל וְיוֹנְקִין מִשָּׂדֶה הֶקְדֵּשׁ; וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ שִׁיּוּרֵי שַׁיֵּיר, כֵּי קָא יָנְקִי - מִדְּנַפְשַׁיְיהוּ קָא יָנְקִי - רַבִּי שִׁמְעוֹן דְּאָמַר - כְּרַבָּנַן עֲקִיבָא, וְרַב הוּנָא דְּאָמַר כְּרַבָּנַן. כְּרַבָּנַן, פְּשִׁיטָא - דְּאִי נָפְלִי הָדַר שָׁתִיל לְחוּ. ומי

המשויר אילנות לעצמו — אינו משייר קרקע, אלא בעין יפה מוכר ומקדיש כל הקרקע. **ואי אמרת** — דמאן דמזבין קרקע לאחר ומשייר אילנות לעצמו — משייר כמו כן קרקע ניניקת האילנות, והוא הדין למקדיש אליבא דרבי שמעון, דהא כי הדדי ניינהו — אם כן אמאי קדשי חרוב וסדן משום שיונקין משדה הקדש? הא כי ינקי — מדנפשייהו קא ינקי, ממה ששייר לעצמו, ולא מקרקע הקדש **ומשני: רבי שמעון דאמר רבי עקיבא** — רבו, דמוכר בעין יפה מוכר הכל, ולא שייר מן הקרקע כלום, בין לצורך דרך בור ודות שעיבב, בין לניקף האילנות ששייר לפניו. ומצי לוקח למימר ליה: היום ולמחר בשייבש האילן — עקור אילנך שקוט וזיל. והוה הדין להקדש. ומיהו, לגבי מוכר בכלל שדה דברים שאינן בכללו — לא שייך למימר עין יפה וענין רעה, דמה שלא פירש — לא מכר. והשתא הדר ביה הגמרא ממאי דאמר לעיל? ואפילו לרבי עקיבא בר' **ורב הונא** — דמשייר קרקע עם האילנות, דאמר ברבנן, דבעין רעה מוכר, ושייר לעצמו ממה שמכר את הצריך לניקף אילנותיו, דומיא דדרך בורו ודותו ששייר עם הבור והדות. ומיהו, במסקנא דשמעתא מיתוקמא הא דרב הונא אפילו לרבי עקיבא. והכי נמי אמרינן ב"חזקת הבתים" (בבא בתרא לו, א): פשיטא, מכר קרקע ושייר האילנות לפניו — יש לו קרקע, ואפילו לרבי עקיבא בר'. והא דמשני גמרא: רבי שמעון דאמר כרבי עקיבא, ולא קמשני: רבי שמעון סבירא ליה המקדיש בעין יפה מקדיש טפי ממוכר, דאילו מוכר ושייר אילנות לפניו כמו בן שייר קרקע לעצמו בדרב הונא, אבל מקדיש בעין יפה הקדיש הכל ולא שייר אלא החרוב לבדו בלא קרקע. ליכא למימר הכי, דאם כן לאו למוכר מדמי ליה מכל וכל, ולא לנותן מתנה מדמי ליה מכל וכל, אלא קצת מדמי ליה למוכר — הלכך הקדיש אלא דברים שבבלל שדה, ולנותן מתנה מדמי ליה — שלא שייר כלום לעצמו במה שפירש והקדיש, דכל הקרקע הקדיש ולא שייר מקום ניקף חרוב. והא לאו סברא הוא, אלא או לנותן מתנה מדמי ליה לגמרי, כרבנן דאמרי הקדיש את כולן, או למוכר מדמיא ליה מכל וכל, דכי היכי דמוכר בעין יפה מוכר שדה לא מכר גוף השובך — הוא הדין למקדיש. וכי היכי דמוכר בעין יפה מוכר, כל מה שפירש במכירתו ולא שייר מן הקרקע כלום, אפילו לניקף אילנותיו — הוא הדין למקדיש. **וקמתמה: ברבנן פשיטא** — ביון דבעין רעה מוכר. ועוד, דמצי לוקח למימר ליה: עקור אילנך, שקול וזיל, משום דמכחשי באריא — קל וחומר הוא: לגבי בור ודות דלא מכחשי באריא, ואפילו הכי אמרי רבנן דשייר לעצמו לבורו ולדותו — כל שכן גבי אילן **נפקא מינה** — הא דרב הונא, דאתא לאשמעינן אליבא דרבנן דשייר קרקע לעצמו, דאי נפלי — הדר שתיל לדה. דאי לאו דרב הונא הוה אמינא: שייר אילנות לפניו — יש לו קרקע כל ימי קיום האילנות

וּמִי מְצִית מוֹקְמַתְּ לָהּ לְרַבִּי שִׁמְעוֹן כְּרַבִּי עֲקִיבָא? וְהָא תָּנְיָא: הַקְּדִישׁ שְׁלֹשָׁה אֵילָנוֹת מְמַמְּעַ עֲשָׂרָה לְבֵית סָאָה - חֲרֵי הַקְּדִישׁ אֶת הַקָּרְקַע וְאֶת הָאִילָנוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶם, לְפִיכָךְ כְּשֶׁהוּא פּוֹדֶה - פּוֹדֶה בֵּית זֶרַע חוֹמֶר שְׁעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל בֶּסֶף; פָּחוֹת מִכָּאן אוֹ יוֹתֵר עַל כֵּן, אוֹ שֶׁהִקְדִּישָׁן בְּזֶה אַחַר זֶה - חֲרֵי זֶה לֹא הִקְדִּישׁ לֹא הַקָּרְקַע וְלֹא אֶת הָאִילָנוֹת שֶׁבֵּינֵיהֶם, לְפִיכָךְ כְּשֶׁהוּא פּוֹדֶה - פּוֹדֶה אֶת הָאִילָנוֹת בְּשָׁוְויָן; וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִילּוּ הִקְדִּישׁ אֶת הָאִילָנוֹת וְחָזַר וְהִקְדִּישׁ אֶת הַקָּרְקַע, כְּשֶׁהוּא פּוֹדֶה - פּוֹדֶה אֶת הָאִילָנוֹת בְּשָׁוְויָן, וְחוֹזֵר וּפּוֹדֶה בֵּית זֶרַע חוֹמֶר שְׂעוֹרִים בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל בֶּסֶף; מַנִּי? אִי רַבִּי עֲקִיבָא - הָא אָמַר: מוֹכֵר בְּעֵין יָפָה מוֹכֵר, וְכָל שֶׁכֵּן מַקְדִּישׁ אִי רַבָּנַן - הָא אָמְרִי: מוֹכֵר הוּא דִּבְעֵין רָעָה מוֹכֵר, אֲבָל מַקְדִּישׁ בְּעֵין יָפָה מַקְדִּישׁ אֶלָּא פְּשִׁיטָא רַבִּי שִׁמְעוֹן הִיא; וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אַלִּיבָּא דְּמַאן? אִי אַלִּיבָּא דְּרַבִּי עֲקִיבָא, הָא אָמַר: מוֹכֵר בְּעֵין יָפָה מוֹכֵר, וְכָל שֶׁכֵּן מַקְדִּישׁ אֶלָּא פְּשִׁיטָא אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן, וְקָא סָבַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: כִּי הֵיכִי דְּמוֹכֵר בְּעֵין רָעָה מוֹכֵר, מַקְדִּישׁ נַמִּי בְּעֵין רָעָה מַקְדִּישׁ, וּמְשַׁיֵּיר אַרְעָא; ואלא

אילן, ומשום הכי פשיטא ליה. אלמא מסתברא דמשייר טפי קרקע בהדי אילן, מדמשייר דרך בהדי בור והדה, והא בלוקח זוז איפכא לרבי עקיבא, דיש לו דרך בשקנה בור והדה, וקנה אילן אין לו קרקע ואמור רבינו יצחק: דפשיטא ליה טעם דנחית לשיורא אליבא דרבנן, אפילו בלא רב הונא ידעינן דטעם דנחית לשיורא מהני לרבנן לשייר קרקע בהדי אילן, כמו דרך בהדי בור. **ואת** האילנות שביניהם — כגון אילנות סרק, ומשום אותן אילנות לא חשבינן להו רצופין, דכיון שאין טוענים פירות עומדים ליעקר טפי מן השאר, כדאמרינן ב"המוכר את הספינה": היה אריס ביניהם מהו כו'. אמר ליה: קני. פירוש: דלא חשיב רצופין. **אלא** פשיטא אליבא דרבנן וקסבר כי היכי דמוכר כר' — אבל ברבי עקיבא לא מצית לאוקמה, דהא דכיון דנחית לעין יפה במוכר, אית לן למימר דמקדיש בעין יפה טפי מקדיש. אבל השתא דסבר ברבנן, דלא נחתי כלל במכר לעין יפה — אתי שפיר, דלית ליה בהקדש נמי עין יפה.

מדמוכר בעין רעה מוכר מקדיש נמי בעין רעה מקדיש — פירש רבינו שמואל: דפריך לרב הונא, דאמר לרבנן דמשייר קרקע בהדי אילן, והדבא אשכח דרבי יהודה ורבי מאיר ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי נחמיה כו'. אלא שפשוט אליבא דרבנן דקסבר כי היכי דמוכר בעין רעה מוכר, כך מקדיש בעין רעה מקדיש, ולא מצית לתרוצי לעיל רבי שמעון אליבא דרבי עקיבא, והדרן קושיין קמייתא לדוכתה, דשמעינן ליה לרבי שמעון דהמקדיש את השדה הקדיש דרוס משום יניקת שדה הקדש, דלא שייר ארעא לעצמו לצורך החרוב, אלא בעין יפה הקדיש — והוא הדין למוכר דשייר אילנות לפניו, וקשיא לרב הונא. ומיהו, לרבי שמעון נמי קשיא דידיה אדידיה כדפריך לקמן, דלעיל אמר עין יפה גבי הקדש, והכא אית ליה עין רעה. אך שיטת הגמרא עתה להקשות לרב הונא, ומתבורין להעמיד קושיא ראשונה שתירץ רב הונא ואמר: רבי שמעון ברבי עקיבא, ואנו העמדנו דלית ליה דרבי עקיבא, ותיתמר קושיא לדוכתה. "ומשייר ארעא" לא גרס, דשמעון שמתבורין הגמרא להקשות דרבי שמעון אדרבי שמעון, דהכא שמעינן ליה עין רעה והלכך משייר ארעא גבי מקדיש קרקע ושייר אילנות לפניו, ולעיל שמעינן דלא שייר כדדייקינן מדקאמר הואיל ויונקין כר'. דאם כן, מאי הואי דקאמר תו: ואלא קשיא כר'? אלא לרב הונא מקשינן, כדפרישית.

והיינו

האילנות, אבל הזקינו — אין לו קרקע, דומיא דבור ודות, דאי נפיל הבור והדות ואי אפשר לתקנו — אין לו עוד דרך. ומעיקרא נמי הוה ידעינן דאתא רב הונא לאשמועינן דאי נפלי הדר שתיל להו. אבל גמרא לא הוה מסיק אדעתיה שיש שום חידוש בדברי רב הונא אלא האי, ואפילו לרבי עקיבא כר'. והלכך, כיון דליתא להאי אפילו הוה פריך פשיטא. **ומי מצית מוקמת ליה רבי שמעון ברבי עקיבא** — ולמימר דבעין יפה מקדיש. **שלשה אילנות** — חשיבי שדה האילן, והקדיש קרקע עמהן כל הצריך ליניקתם. ובנטיעות מיירי, דאילו באילנות זקנים אמרו ב"לא יחפור" דבית סאה צריך לשלשה. **ממעט עשרה לבית סאה** — דהיינו מאתו וחמשין לכל חד, כדאמרן ב"לא יחפור" (בבא בתרא כו, ב). ואף על גב דלגבי מוכר שלשה אילנות אמרינן שיעורא לקמן ב"המוכר את הספינה" (פב, ב): והוא שנטוענין מארבע אמות ועד שש עשרה — התם בדעת מוכר תליא מילתא, וזהו דעתו להקנות לו הצריך לו ללקיטת פירותיו, ביניקן ותרצה להן במלא אורה וסלו, כדאמרינן התם. אבל הכא — ביניקה תליא מילתא. **ואת האילנות** — קטנים, שביניהן. **וכשהוא פודה** — אינו צריך לפדות האילנות בשוויהן, והקרקע כפי חשבון הכתוב בפרשה (ויקרא כז) "ואם משדה אחוזתו יקדיש איש לה' והיה ערכך לפי זרע זרע חומר שעורים בחמשים שקל בסף". אלא הכל פודה ביחד לפי חשבון בית זרע חומר שעורים בחמשים שקל בסף, דהיינו לבית כור סלע ופונדיון לשנה, שזהו חשבון חמשים שקל בסף לארבעים ותשע שני יובל. אלא שיש פונדיון יותר בשביל הַבְּרָע, כדמפרש בערכין, דהסלע לא הוי אלא ארבעים ושמונה פונדיונין. **פודה בית זרע כו'** — דכתיב בקרא "ואם משדה אחוזתו" וגו', ואילנות בכלל שדה, כדתנפקא לעיל (סט, ב) מ"זיקם שדה עפרון". **פחות מיכן** — חשיב יער, וסופו ליתלש. **או יותר מיכן** — אין הקרקע צריך לחן, והוי למקדיש אילן אחד, שאינו מקדיש קרקע. וכי האי גוונא נמי תניא גבי מוכר שלשה אילנות בפרק "המוכר את הספינה". **בזה אחר זה** — לא היה דעתו להקדיש קרקע. **פודן בשוויהן** — כדין כל הקדש. שלא נאמר חשבון חמשים שקל בסף אלא במקדיש שדה אחוזתו, אבל באילן בלא קרקע — לא נאמר. **חבי גיסין:** **ולא עוד אלא אפילו הקדיש את האילנות וחזר והקדיש את הקרקע כו'** — לא מיבעיא היכא דהקדיש את האילנות בזה אחר זה ושוב לא הקדיש את הקרקע, דפודן בשוויהן, אלא אפילו חזר והקדיש את הקרקע אחר שהקדיש האילנות בזה אחר זה, שאינו פודם עם הקרקע, דהא מעיקרא קדשו לדמיהן, ובשהקדיש שוב את הקרקע צריך לפדות גם את הקרקע, סלע ופונדיון לשנה, לבד פדיון האילנות בשוויהן. דשני הקדשות הן — זה הוקדש לדמיו וזה לפי חשבון חמשים, ואין לנו להפסיד הקדש דמי האילנות, דאמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט, ומשעה שהוקדשו ראויין לפדות בדמיהן בלא קרקע. **מני** — דך ברייתא, דקתני: פודן בשוויהן, דמשמע דאפילו מקום האילנות לא הקדיש, אלא בעין רעה הקדיש אילנות בלא קרקע, היכא דלא הקדיש שלשה ביחד. **אילימא רבי עקיבא** **האמר בעין יפה מוכר** — וסבירא ליה דלמוכר שני אילנות יש לו קרקע לנוקה. דלית ליה מתניתין ד"המוכר את הספינה" דהלוקח שני אילנות בתוך של חבירו אין לו קרקע, אלא רבנן היא, דדפרישית לעיל. וכל שכן לרבי עקיבא מקדיש שני אילנות או שלשה בזה אחר זה, דיש לו מיהא להקדש מקום האילנות, ויפדו אגב קרקע לפי חשבון בית זרע חומר שעורים. **ואי רבנן** — דפליגי עליה דרבי עקיבא היא — האמרי: מוכר בעין רעה **מוכר. אבל מקדיש כו'** — כדתקני סיפא: במה דברים אמורים במוכר כר'. **אלא פשיטא רבי שמעון היא** — דשמעינן להא דתניא בתוספתא דמשוי דין מוכר במקדיש, שלא הקדיש בור ודות וגת ושובך בכלל שדה. ואשמועינן הכא דסבירא ליה נמי דמכל וכל הוי מקדיש כמוכר. **ורבי שמעון אליבא דמאן** — מרבותיו? שהרי מתלמידי רבי עקיבא היה, כדאמרינן (יבמות סב, ב): עד שבא רבי עקיבא אצל רבותיו שבדרום ושנאה להם; רבי יהודה ורבי מאיר רבי יוסי ורבי שמעון ורבי נחמיה כו'. **אלא פשיטא אליבא דרבנן דרבי עקיבא היא** — והאי "במה דברים אמורים במוכר" כו' — רבנן דרבי שמעון דקאמרי ליה. אבל לרבי שמעון, כי היכי דפליגי רבנן ורבי עקיבא במוכר, פליגי נמי במקדיש, וקסבר רבי שמעון: דין גמור לרבנן דרבי עקיבא, כדין הדיוט. **אף מקדיש נמי בעין רעה מקדיש** — אלמא לא מצית לתרוצי לעיל רבי שמעון אליבא דרבי עקיבא, והדרן קושיין קמייתא לדוכתה, דשמעינן ליה לרבי שמעון דהמקדיש את השדה הקדיש דרוס משום יניקת שדה הקדש, דלא שייר ארעא לעצמו לצורך החרוב, אלא בעין יפה הקדיש — והוא הדין למוכר דשייר אילנות לפניו, וקשיא לרב הונא. ומיהו, לרבי שמעון נמי קשיא דידיה אדידיה כדפריך לקמן, דלעיל אמר עין יפה גבי הקדש, והכא אית ליה עין רעה. אך שיטת הגמרא עתה להקשות לרב הונא, ומתבורין להעמיד קושיא ראשונה שתירץ רב הונא ואמר: רבי שמעון ברבי עקיבא, ואנו העמדנו דלית ליה דרבי עקיבא, ותיתמר קושיא לדוכתה. "ומשייר ארעא" לא גרס, דשמעון שמתבורין הגמרא להקשות דרבי שמעון אדרבי שמעון, דהכא שמעינן ליה עין רעה והלכך משייר ארעא גבי מקדיש קרקע ושייר אילנות לפניו, ולעיל שמעינן דלא שייר כדדייקינן מדקאמר הואיל ויונקין כר'. דאם כן, מאי הואי דקאמר תו: ואלא קשיא כר'? אלא לרב הונא מקשינן, כדפרישית.

והיינו

שמעון לעיל דלא מעיירי?

הבי

רלח בבא בתרא. המוכר את הבית – פרק רביעי דף עב עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזלץ)"

תוספות רש"י

הכי גרסינן: ואילו רבי יהודה ורבי שמעון הקדיש ואחר כך מת אביו כשדה אחוזה דמיא — ולא גרסינן "והיכה דמת אביו ואחר כך הקדישה לא צריך קרא", דשפיר צריך קרא לכך. אלא רבי יהודה ורבי שמעון דידעי מסברא דהוא הדין הקדישה ואחר כך מת אביו — משום דאזלי בתר פדיון. אלא ב"השולח" (ניקוד מת, א) גרסינן ליה, והסופרים טעו וכתבו גם כאן.

קרא אשכחו ודרשו — הכי נמי הוה מצי למדחי דבהא פליגי: רבי יהודה ורבי שמעון סברי: קנין פירות לאו בקנין הגוף דמי, ולא איצטריך קרא למת אביו ואחר כך הקדישה, דהא לגמרי הוה שדה אחוזה, דהא בחיי האב לא היה לו כח אם פירות. ולא איצטריך קרא אלא להקדישה ואחר כך מת אביו, ולא משום דאזלי בתר פדיון. ורבי מאיר סבר בקנין הגוף דמי, ואיצטריך קרא למת אביו ואחר כך הקדישה, שלא ירש בלום, דמעיקרא נמי היתה שלו. והכי הוה ביעי לאוקמי פלוגתא בסוף "השולח" (שם).

לדבריהם דרבנן — ולא מצי למימר דסברא דנפשיה קאמר, דהא לדידיה אפילו הקדיש אילן לא הקדיש קרקע, בדקתני בברייתא, כל שכן דלא הקדיש עם השדה קרקע הצריך לאילן, בדפרישית לעיל.

הדרן עלך המוכר את הבית

אֲחוּזָה, יָצְתָה זוֹ שֶׁרְאוּיָה לִהְיוֹת שָׂדֶה אֲחוּזָה, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן. רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִנַּיִן לְלוֹקֵחַ שָׂדֶה מֵאָבִיו וּמֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישׁ, מִנַּיִן שֶׁתְּהֵא לְבָנָיו כְּשָׂדֶה אֲחוּזָה? תַּלְמוּד לוֹמַר: "וְאִם אֶת שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא מִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ", שָׂדֶה שֶׁאֵין רְאוּיָה לִהְיוֹת שָׂדֶה אֲחוּזָה; וְאִילּוּ רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן, הֵיכָא דָּמֵת אָבִיו וְאַחַר כָּךְ הִקְדִּישָׁהּ לָא צְרִיכִי קְרָא, כִּי אֲצְטְרִיךְ קְרָא - הֵיכָא דְּהִקְדִּישָׁהּ וְאַחַר כָּךְ מֵת אָבִיו; מָנָא לְהוּ? אִי מֵהָאי קְרָא, אִימָא: לְכִדְרַבִּי מֵאִיר הוּא דְּאָתָא אֶלָּא, לָאו מִשּׁוּם דְּאָזְלִי בְּתַר פְּדִיוֹן? אֲמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק: לְעוֹלָם בָּעֲלָמָא רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי שִׁמְעוֹן לָא אָזְלִי בְּתַר פְּדִיוֹן, וְהָכָא קְרָא אַשְׁכְּחוּ וּדְרוּשׁ: אִם בֵּן, לְכְתּוֹב קְרָא: "וְאִם אֶת שְׂדֵה מִקְנָתוֹ אֲשֶׁר לֹא אֲחֻזָּתוֹ", אִי נָמֵי: "שְׂדֵה אֲחוּזָתוֹ", מַאי "אֲשֶׁר לֹא מִשְּׂדֵה אֲחֻזָּתוֹ"? אֶת שֶׁאֵינָהּ רְאוּיָה לִהְיוֹת שָׂדֶה אֲחוּזָה, יָצְתָה זוֹ שֶׁרְאוּיָה לִהְיוֹת שָׂדֶה אֲחוּזָה. אֲמַר רַב הוּנָא: חָרוּב הַמּוּרְכָּב וְסַדָּן הַשְּׁקוּמָה - תּוֹרַת אִילָן עֲלֵיהֶן וְתוֹרַת קַרְקַע עֲלֵיהֶן; תּוֹרַת אִילָן עֲלֵיהֶן, דְּהֵיכָא דְּאַקְדִּישׁ אוֹ יֵבֵין שְׁנֵי אִילָנוֹת וְהֵאי - יֵ"שׁ לוֹ קַרְקַע; תּוֹרַת קַרְקַע עֲלֵיהֶן, דְּלָא מְזַבְּנִין אֲבָל אֲרַעְיָא. וְאֲמַר רַב הוּנָא: עוֹמֶר שֵׁשׁ בּוֹ סָאתַיִם - תּוֹרַת עוֹמֶר עֲלֵיהֶן וְתוֹרַת גְּרִישׁ עֲלֵיהֶן; תּוֹרַת עוֹמֶר עֲלֵיהֶן, דִּשְׁנֵי עוֹמָרִים שִׁכְחָה, שְׁנַיִם וְהוּא - אֵינָן שִׁכְחָה; תּוֹרַת גְּרִישׁ עֲלֵיהֶן, דְּתְנַן: עוֹמֶר שֵׁשׁ בּוֹ סָאתַיִם, שִׁכְחָה - אֵין שִׁכְחָה. אֲמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה אֲמַר רֵישׁ לָקִישׁ: חָרוּב הַמּוּרְכָּב וְסַדָּן הַשְּׁקוּמָה - בְּאִנּוּ לְמַחֲלוֹקֶת רַבִּי מָנַחֶם בַּר יוֹסֵי וְרַבָּנָן.

ולימא:

והיינו דקפריך: ואלא קשיא הואיל ויונקן כו'. כמו ולשיטתיך, אדמסקינן לרב הונא — תקשי דרבי שמעון אדרבי שמעון, דהכא שמעינן ליה בעין רעה מקדישו, ולעיל קאמר הואיל ויונקן כו', דמשמע: הכל הקדיש בעין יפה ולא שייך קרקע לחרוב שלו **הכי נרסינן: אלא רבי שמעון לדבריהם דרבנן כו'** — ושינויא הוא דקא מתני, דלא תקשי למאי דאמר רב הונא ואפילו לרבי עקיבא בר', ולא תקשי נמי דרבי שמעון אדרבי שמעון בר'. מקדישו נמי בעין רעה מקדישו — דאפילו במה שהקדישו משייר לעצמו, וכיון דלא הקדיש חרוב ושקמה — לא הקדיש נמי קרקע הצריך לו. כמו גבי מוכר ושייר אילנות לפניו יש לו קרקע אפילו לרבי עקיבא, כמו שאמר רב הונא, וכל שכן לרבנן. **אלא לדידהו** — דאית לכו בעין יפה יותר מדאי גבי הקדש, אפילו להקדיש בור וגת שאינם בכלל שדה — די היה לכם אילו עשיתם מקדיש במוכר לרבי עקיבא, למימר ביה עין יפה לגבי מאי דמקדיש בהדיא, כגון המקדיש את השדה הקדיש כל הקרקע בולו בעין יפה, ולא שייר מן הקרקע כלום לצורך חרוב שלו — נמצא יוצק מן הקדקד, וקדיש. אבל בור ודות ושובך וכל הנך דאמרן לעיל דאינן בכלל שדה — לא לידקשו, שהרי אין דעתו להקדיש יותר ממה שהוא מפרש **ואמרי ליה רבנן לא שנא** — כלומר, לא חשו לדברים. דהא קאמרי "הקדיש את בולן", דמדמו ליה לנותן מתנה שנותן ומקדיש בעין יפה כל מה שבשדה, הואיל ושייך גביה דשדה פורתא. ומהשתא מיתוקמא מילתיה דרב הונא אפילו כרבי עקיבא, כדאמרן מעיקרא. **ליתי בתר שעת פדיון** — דהא עכשיו הכל קדוש, אילנות בהדי קרקע, והכל קרוי שדה. **והא שמעינן ליה בו'** — וסברא בעלמא היא. והכי משמע ליה קרא: "ואם משדה אחוזתו יקדיש איש לה' והיה ערכך" — עכשיו, בשעת פדיון — "בית זרע חומר שערים" וגו'. **המקדיש** — שדה מקנה פודהו בשויו, כדבתיב בהדיא בפרשה. אבל בשדה אחוזה קצב הכתוב: זרע חומר שערים בחמשים שקל כסף. **ואחר כך מת אביו** — וכל שכן אם מת אביו תחלה ואחר כך הקדישה, דבשעת הקדשה כבר היתה שדה אחוזה ממש. **בשדה אחוזה** — לפדותה בסלע ופונדיון לשנה. **ואם את שדה מקנתו וגו'** — וסיפיה דקרא: "ונתן את הערכך". **שדה שאינה ראויה** — בשעת הקדש להיות שדה אחוזה היום ולמחר, כגון שלקחו מאחר. אי נמי, מאביו ולא מת קודם לשלוח. וקא סלקא דעתך השתא דקרא לא כמר דייק ולא כמר דייק, אלא לפי סברת הבריתן מפרשים הפסוק, דסבירא ליה לרבי שמעון דאלינן בכל הקדשות בתר שעת פדיון כקנין כל דבר, שאין לוקחין את החפץ אלא לפי שווייו בשעת מקח. **שהיא שדה אחוזה** — בשעה שהקדישה. דאילו לא מת אביו — היתה חוזרת ביובל לאביו, כדכתיב "בשנת היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו". ועתה בשמת אביו — דרי היא לו שדה אחוזה ויחזור לו ביובל. אבל הקדישה ואחר כך מת אביו — סבירא ליה לרבי מאיר דאינה בשדה אחוזה. **לבדרבי מאיר הוא דאתא** — דמרבי אחד אין לך לרבות אלא הוהא דרמי עלה. אלא [לאו] משום דאזלי מסברא בשעת פדיון, ומפרשי ליה לקרא לפי דעתם. **קרא אשכחו** — דמרבי ליה בהדיא. אבל בעלמא ניזיל גבי שעת הקדוש לחומרא, דכיון דקדשו אילנות לדמיזן — אין לנו להפסיד הקדש. **אם כן** — בדרבי מאיר, דלא ריבה הכתוב בדין שדה אחוזה, אלא מת ואחר כך הקדיש. **הכי נרסינן: לכתוב קרא אשר לא שדה אחוזתו מאי משדה** — דהכי משמע קרא: ואם את השדה מקנה שאינה מקצת שדה אחוזה. אבל אם היא שדה אחוזה מקצת, דהיינו הקדישה ואחר כך מת אביו, דכמעט קנוי היא בכלל שדה אחוזה בשעת הקדש, שהרי יכולה להיות שדה אחוזה אם ימות קודם היובל. ולעולם בתר שעת הקדש אזיל. **יש לו קרקע** — כדין הקונה שלשה אילנות בתוך שלו בהבירו, דחשיבותו לא תגרע כלום. **דלא מיידהן אגב ארעא** — כדתנן במתניתין, ואם היו שני אילנות והאי חרוב — האילנות מכורין, והאי אינו מכור. ומשום רישא נקט סיפא. **תורת עומר עליו** — בשיש עמו שנים מצטרפין לשלשה עמרים, ולא הוו שכחה. **שני עומרים שכחה שלשה אינו שכחה** — בספרי מפיק ליה מהאי קרא "ושכחת עומר בשדה" (דברים כד) — ולא גדיש. וגם עומר שיש בו סאתים מפיק ליה התם מדכתיב "לקחתו" — למעוטי האי דאינו ניקח בפעם אחת יפה. **תורת גריש עליו** — דאפילו כשהוא לבדו אינו שכחה, כדדרשינן בספרי: "עומר" — ולא הגדיש. **חרוב המורכב וסדן השקמה** — אם קדוש בכלל שדה אם לאו — באנו למחלוקת רבי מנחם ברבי יוסי ורבנן. דלרבנן קדשי, דבעין יפה מקדיש, כדתנן במתניתין. ורבי מנחם ברבי יוסי סבר שמעון, דבעין רעה מקדיש. ואפילו חרוב שיונק מן השדה לא קדיש, דבעין רעה כל כך הקדיש את השדה, ששייר מן השדה לצורך יניקת חרוב שלו, וכדפרישית לעיל רבי שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו בו'. והכי הוה שמיע ליה ריש לקיש מרבותיו, דרבי מנחם ברבי יוסי סבירא ליה כרבי שמעון.

ולימא

ולימא מחלוקת רבי שמעון ורבנן — והוה משמע לן דרבי שמעון לדבריהם דרבנן קאמר להו, כדאמרן לעיל. דאי מתניתין הוה אמינא דבחרוב ושקמה מודי להו, כדקתני בהדיא: אלא דרוב המורכב כו', משמע דבחרוב וסדן מודי להו רבי שמעון לרבנן. הא קא משמע לן כו' — הא עדיפא לאשמועינן, דההיא דרבי שמעון ממילא משמעינן ליה דלדבריהם דרבנן קאמר להו, כדדייקינן מברייתא לעיל. הדרן עלך המוכר את הבית.

משנה **המוכר את הספינה** — סתם. תורן וגם ועוגין וכל המנתיקין — בגמרא מיפרשי. **עבדים** — שיש לו לבעל הספינה להנדיגה ולשמור פרקמטיא שלו שבתוכה. **מרציפין** — לתת בתוכן האנתיקי, דהיינו פרקמטיא של ספינה, כדמפרש בגמרא. וכל הני נמי ליתנהו בכלל הקדש, שאם הקדיש את הספינה — לא הקדיש את אלו, מדלא קתני להו בפרקין דלעיל. והיינו טעם, דכל הני דחשיבנא בפרקין דלעיל — בית המרחץ בית הבד ועיר ושדה — כולהו מקרקעי נינהו, וכל הני דחשיב לא מכר בטלים קצת אגבן לגבי הקדש ומתנה וחלוקת אחין. אבל הני דאמי פירקא — מטלטלי נינהו, לא שנא מכר ולא שנא מתנה הקדש — כולן שוין בהנהו דלא מכר, שכשם שלא מכר כמו כן לא הקדיש ולא נתן. **גמרא** **אסקריא** = משט', שפורשין עליו את הזילון בראש הספינה. **וכן הוא אומר אין מלכנון כו'** — ראיה לדבר דתורן דמתניתין היינו אסקריא, שהאסקריא מארז או מאילן גבוה עושין אותה. **אידא** — הוא הזילון שפורסים על התורן להזיל את הספינה ברוח, ויילי"א בלעז. **וכן הוא אומר** — דהיינו אדרא, שעשוי מפשתים וקבוטן, מין בגד. **עוגין** = אנקר"ש של ברזל, ומשליכין במים להעמיד הספינה במקום אחד. **וכן הוא אומר** — דעיגון דמתניתין לשון עבוד הוא, כדכתיב "ותלחן תעגנה", כמו תֵּעָשֶׂנָּה, ותתעכבו מלהנשא לבעל. אלמא, עוגין דמתניתין היינו עיגון. **משוטות** — שקורין רימ"א, שמשוטטין בהן את הספינה. **וכן הוא אומר אלונים מבשן עשו משוטיך** — בספינה מירי, ביחזקאל, ולקחשיב תשמישי הספינה וכליה. ומדקחשיב המשוטות — שמע מינה דעיקר תשמישי הספינה הן, ונמברין בכלל הספינה. והלכך אמרינן ד"כל המנהיגין" דמתניתין אתא לרבויינהו. **כל תופשי משוט** — אלמא, עיקר הספינה על ידי תופסיהן משוטות. דסלקא דעתך אמינא חבלים המושכין הספינה לידהו עיקר מנהיגין, אבל משוטות לא מיידבני, קא משמע לן. **אכבלה** — בבש של הספינה שעולין בו, ולשון יון הוא. וכן פירש רבינו חננאל ורב האי. **בור חמים שבתוכה** — נותנין בו מים המתוקין, לפי שמי הים מלוחין. **ביצית והזית** — היינו ספינה קטנה שקושרין לספינה גדולה, וכשרוצין לעלות ליבשה ובנסין באותה קטנה מהגדולה, שהגדולה אינה יכולה להתקרב אל שפת הים מפני שעמקה. קוקיי"ט בלעז. ויש לוגעים ברוצא, קרוב ללשון העברי. **ביציירתא דמשין** — מישן נדר קטן, ואין מתלכין בו אלא בספינות קטנות, ובמסכת שבת אמרינן בפרק "הזורק" (קא, א): הני ביציירתא דמישן כו'. **רבי נתן** — מבבל עלה. דוגית — על שם שצדין בה דגים, דקלה היא על פני המים. **ואחריתכן בסירות דוגה** — בספינות קטנות כדקדורות הדוגה, וקלים על פני מים, ויוליכו אתכם מדרה בגלות. **אמר רבה אשתעי לי בר'** — כל הני עובדיי דקא חשיב משום "מה רבו מעשיך ה'", ומזקן לחודיע מתן שכרן של צדיקים לעתיד לבא, או לפרש מקראות האמורים בספר איוב המדברים בעופות גדולים ובהמות ודגים גדולים. שכל שיחת תלמידי חכמים צריכה תלמוד. **דמטבע שרוצה לטבוע. אית ליה ביישא** — שהולך לפניה. **צויצייא דנורא חיורתא** — אש לבנה, ומלאך מזיק הוא. **אלוותא** = מקלות, כמו: לא באלה ולא ברומח, במסכת שבת (סג, א). **אמן אמן סלה** — גרסינן. **וניה** — מזעפו. **בין גלא לגלא הלוא מאה פרסי** — ומשום דאמר בסמוך: ורמוא ליה גלא קלא לחבריה, איצטריך לאשמועינן דמשלש מאות פרסי שמעית קולות לחבירו. **דלינן גלא** — יותר משיעור גבהו השליבנו למעלה, עד לרקיע. אי נמי, הבלא דרקיע נפיש עד מהלך קרוב לחמש מאות שנה שיש מן דרקיע עד לארץ. **מרבעתיה** = שכינו. **דכובכא זוטא** — כוכב קטן שבקטנים. **ביזרא** — בית זרע ארבעים כור של חרדל, דנפיש משל שאר זרעים. **מקלינן מהבליה** — נשרפים מחום כוכב. **וימא ליה גלא** — נתן קולו, כלומר צעק, כדגומת "תהום אל תהום קורא". ושמא מלאכים הממונים עליהם הם. **שבקת מידי בעלמא בו'** — מפני שהגביה כל כך היה סבור שיצא חוץ לשפת הים ושטף את העולם. **ונחריה** — מפני עון הדור. **אצר ליה** — גלא לחבריה. **פוק חזי גבורתא דמרך בו'** — כלומר אין לי רשות לצאת. **כמלא חוטא חלא** — מלא רוחב חוט איני יכול לצאת מן החור. **שנאמר האותי וגו'** — גמרא קאמר ליה. **הורמין** — בגרין גרסינן, כך שמעתי מאבא מרי. ואני שמעתי: "הורמיז" בזיי"ן = שד, כדאמרינן בסנהדרין (לט, א): מפלגא דתתא דהורמיז. **אקופי דשורא** — על שיני החומה. והאי עובדא, להודיע צדקותיו של הקדוש ברוך הוא, שמרחם על בריותיו ואינו נותן רשות לאלו להזיקן, וגם שלא לצאת בדרך יחיד. **ורהיט פרשא** — לפי תומו. **ולא יכיל ליה** — שהיה השד רץ ביותר. ומיהו, הפרש לא היה מתכוין לכך. **מירין** — שהיה אוכף וסרגא נותנין על הפרדות.

אתרי

המוכר את הספינה ולא את האנתיקי — משום סיפא דתקני: בזמן שאמר לו היא וכל מה שבתוכה — כולן מכורין, נקט לה. אבל משום רישא לא איצטריך, דכיון דאשמעינן דמרצופין, דכל שעה נשאירים בספינה עצמה, לא מכר — כל שכן סחורה עצמה.

הדרן עלך המוכר את הבית

הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה - מָכַר אֶת הַתּוֹרָן וְאֶת הַנַּפָּם וְאֶת הָעוֹגְנִין, וְאֶת כָּל הַמְּנַהִיגִין אוֹתָהּ. אֲבָל לֹא מָכַר לֹא אֶת הָעֲבָדִים וְלֹא אֶת הַמַּרְצוֹפִין וְלֹא אֶת הָאַנְתִּיקִי; וּבְזְמַן שֶׁאָמַר לוֹ "הֵיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ" - הֲרֵי בּוּזְלָן מְכוּרִין. **גמרא** תּוֹרָן - אִיסְקָרְיָא, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "אָרְזֵי מְלֻבְנוֹן לָקְחוּ לַעֲשׂוֹת תֹּרֶן עָלָיְךְ". נַם - אִדְרָא, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "שֵׁשׁ בְּרִקְמָה מִמִּצְרַיִם הָיָה מְפֻרָשֵׂךְ לִהְיוֹת לָךְ לְנֵס". עוֹגִין - הֲנֵי רַבָּי חִיָּיא: אִלּוּ עוֹגִינִין שֶׁלָּה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "הֶלְהֵן תִּשְׁבְּרֶנָּה עַד אֲשֶׁר יִגְדְּלוּ הֶלְהֵן תַּעֲנֶגָּנָה לִבְלְתִּי הְיוֹת לְאִישׁ". מְנַהִיגִין - אָמַר רַבִּי אַבָּא: אִלּוּ הַמְשׁוֹטִין שֶׁלָּה, וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "אֱלוֹנִים מִבָּשָׁן עָשׂוּ מִשּׁוֹטָיִךְ". וְאִי בָּעֵית אֵימָא, מֵהָכָא: "וְיָרְדוּ מֵאֳנִיֹּתֵיהֶם כֹּל תֹּפְשֵׂי מָשׁוֹט". תְּנוּ רַבָּנָן: הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה - מָכַר אֶת הָאִסְכְּלָה וְאֶת בּוֹר הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה - מָכַר אֶת הַבִּיצִית. סוּמְכוֹס אוֹמֵר: הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה - מָכַר אֶת הַדּוּגִית. אָמַר רָבָא: בִּיצִית הַיְינוּ דּוּגִית, רַבִּי נָתָן בַּבְלָאָה הָוֵה, קָאֲרֵי לָהּ בּוּצִית, כִּדְאָמְרִי אֵינָשֵׁי: בּוֹצִיאָתָא דְּמִיאָשָׁן; סוּמְכוֹס, דְּבַר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, קָאֲרֵי לָהּ דּוּגִית, כִּדְכָתִיב: "וְאַחֲרֵיתְכֶן בְּסִירוֹת דּוּגָה". אָמַר רָבָה, אִשְׁתָּעִי לִי נָחוֹתֵי יָמָא: רְאֵי גַּלָּא דְּמַטְבַּע לְסַפִּינָה, מִיתְחֲזֵי כִּי צִוִּיצְיָתָא דְּנוּרָא חִיוּרְתָּא בְּרֵישָׁא, וְמַחֲנַן לֵיהּ בְּאַלְוָותָא דְּחָקִיק עֲלֵיהּ "אֶהְיֶה אֲשֶׁר אֶהְיֶה יְהּ ה' צְבָאוֹת אָמֵן אָמֵן סֶלָה", וְנֵיחַ. אָמַר רָבָה, אִשְׁתָּעִי לִי נָחוֹתֵי יָמָא: בֵּין גַּלָּא לְגַלָּא תִּלְתָּא מְאָה פַּרְסֵי, וְרוּמָא דְּגַלָּא תִּלְתָּא מְאָה פַּרְסֵי. זִימְנָא חֲדָא הָוָה אָזִילְנָן בְּאוֹרְחָא, וְדָלֶינָן גַּלָּא עַד דְּחָזִינָן בֵּי מַרְבַּעְתֵּיהּ דְּכוֹכְבָא זוּטָא, וְהָוֵינָא לִי כְּמִכְוַר אַרְבָּעִין גְּרִיוֵי בְּזֵירָא דְּחַרְדָּלָא, וְאִי דָּלֶינַן מִכְּאן מַקְלִינַן מֵהַבְלֵיהּ. וְרָמֵי לָהּ גַּלָּא קָלָא לַחֲבֵרְתָּהּ: חֲבֵירְתִּי, שָׁבַקְתְּ מִידֵּי בָּעָלְמָא דְּלָא שָׁטְפָתְּתִי, דְּיֵתֵי אֲנָא וְנֶאֱבְדֵיהּ? אָמַר לֵיהּ: פּוֹק חֲזֵי גְּבוּרְתָּא דְּמָרֵיךְ, מָלֵא חוּטָא חָלָא וְלָא עֲבַרי, שֶׁנֶּאֱמַר: "הַאוֹתִי לֹא תִירָא נְאֻם ה' אִם מִפָּנַי לֹא תָחִילוּ אֲשֶׁר שַׂמְתִּי חוֹל גְּבוּל לַיָּם חָק עוֹלָם וְלֹא יַעַבְרֻנּוּ". אָמַר רָבָה: לְדִידִי חֲזִי לִי הוּרְמִין בַּר לֵילִית, כִּי קָא רָהֲטִי אַקּוֹפֵי דְּשׁוּרָא דְּמָחוֹזָא, וְרָהֲטִי פָּרְשָׁא כִּי רַכֵּיב חֵיוָתָא מַהֲתָאֵה, וְלָא יָכֵיל לֵיהּ. זִימְנָא חֲדָא הָוָה מְסָרְגָן לֵיהּ מְסָרְגָנַאי לְפַרְדֵּי, וְקָיְימָן

הכי גרסינן: לדידי חזי לי אורחיה בר ראימא דהוי כי הר תבור — פירוש: עופר של ראם הבר. ומתרגמינן "עופר האילים" — אורחילא דאיילא. וכן בסוף זבחים (קיג, ב) דאמר התם: בשלמא לרבי יוחנן דאמר לא ירד מבול לארץ ישראל — היינו דקם רימא התם, אלא לריש לקיש רימא היכא קם? אמר רבי יצחק: גוראות הכניסו לתיבה. ופריך: והאמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי אורחיה דהוי כי הר תבור. ואי גרסינן "אורחילא דימא", היינו דג שבים — אם כן מאי קשיא ליה? האמרינן בפרק קמא דקדושין (יג, א): לא נגזרה על דגים שבים. רבינו תם ורבינו יצחק.

ואפיק כופתא — היינו רעי, כדאמר ב"חלק" (סנהדרין צח, ב): אחמיניה ואיתיבי בטולא דכופתא דחמריה.

ודמו כמאן דמיבסמי — מכאן משמע כמאן דאמר ב"חלק" (סנהדרין קי, ב): מתי מדבר יש לזה חלק לעולם הבא.

וגו

הַהִיא אַקְרוֹקָתָא דְּהָוְיָא כִּי אַקְרָא דְּהַגְרוֹנְיָא; וְאַקְרָא דְּהַגְרוֹנְיָא פַּמָּה הָוְיָא? שְׁתֵּין בָּתֵּי; אָתָא תַּנְיָנָא בְּלָעָה, אָתָא פּוּשְׁקַנְצָא וּבְלָעָה לְתַנְיָנָא וְסָלֵיק לְתֵיבֵי בְּאִילָנָא. תָּא חֲזֵי כַּמָּה נָפֵישׁ חֵילֵיהּ דְּאִילָנָא. אֲמַר רַב פָּפָּא בַּר שְׁמוּאֵל: אִי לָא הַוַאי הָתָם, לָא הֵימְנוּ. וַאֲמַר רָבָּה בַּר בַּר חָנָה: זִימְנָא חֲדָא הֲוָה קָא אָזְלִינַן בְּסַפִּינְתָא, וַחֲזִינַן דַּהֲוּא כַּוּורָא דְּיַרְתְּבָא לֵיהּ אַכְלָה טִינָא בְּאוּפְיֵיהּ, וַאֲדַהֲדוּ מַיָּא וְשַׁדְיוּהוּ לְגַוָּוךְ. וַחֲזִינַן דַּהֲוּא מִינְיֵהּ שַׁתְּין מְחוֹזֵי, וְאַבּוֹל מִינְיֵהּ שַׁתְּין מְחוֹזֵי, וּמַלְחוּ מִינְיֵהּ שַׁתְּין מְחוֹזֵי, וַהֲוָה גַּלְגֵּלָא דְּעִינֵיהּ תְּלָת מְאָה גַּרְבֵּי מִשְׁחָא. וְכִי הָדְרָן לְבָתַר תְּרֵיסָר יַרְחֵי שָׁתָא, חֲזִינַן דַּהֲוָה קָא מְנַסְרִי מִנַּסְרֵי מִטַּלְלָתָא, וְיָתְבִי לְמִבְנְיָנוּ הָנָךְ מְחוֹזֵי.

וַאֲמַר רָבָּה בַּר בַּר חָנָה: זִימְנָא חֲדָא הֲוָה קָא אָזְלִינַן בְּסַפִּינְתָא, וַחֲזִינַן דַּהֲוָה כַּוּורָא דְּיַרְתְּבָא לֵיהּ חֵלְתָא אַגַּבֵּיהּ וּקְרָח אַגְמָא עִילָּוֵיהּ. סָבְרִינַן יַבָּשְׁתָּא הִיא, וְסָלְקִינַן וְאָפֵינַן וּבְשַׁלִינַן אַגַּבֵּיהּ, וְכַד חַם גַּבֵּיהּ אִתְחַפִּיךְ, וְאִי לָאו דַּהֲוָה מִסְקָרָא סְפִינְתָא, הֲוָה טָבְעִינַן. וַאֲמַר רָבָּה בַּר בַּר חָנָה: זִימְנָא חֲדָא הֲוָה אָזְלִינַן בְּסַפִּינְתָא, וְסָנְאִי סְפִינְתָא בֵּין שִׁינָּא לְשִׁינָּא דְּכַוּורָא תְּלָתָא יוֹמֵי וּתְלָתָא לֵילְוָתָא, אִיהוּ בְּזִקָּא וַאֲנַן בְּשִׁפּוּלָּא. וְכִי תֵּימָא, לָא מְסַגְיָא סְפִינְתָא טוּבָא, כִּי אָתָא רַב דִּימִי אֲמַר: בְּמֵיחַם קוּמְקוּמָא דְּמָיָא מְסַגְיָא שַׁתִּין פַּרְסֵי, וְשָׁאדֵי פָּרָשָׁא גִּירָא וְקָדָמָה לֵיהּ. וַאֲמַר רַב אַשִׁי: הָהוּא גִּילְדָנָא דְּיַמָּא הַוַאי, דְּיָאֵית לֵיהּ תְּרֵי שִׁיצֵי. וַאֲמַר רָבָּה בַּר בַּר חָנָה: זִימְנָא חֲדָא הֲוָה אָזְלִינַן בְּסַפִּינְתָא, וַחֲזִינַן דַּהֲוָה צִיפְּרָא דְּקָאֵים עַד קַרְצוֹלֵיהּ בְּמַיָּא וְרֵישֵׁיהּ בָּרְקִיעַ, וְאָמְרִינַן: לֵיכָּא מַיָּא, נִבְעְיָן לְחוּת לְאַקּוּרֵי נַפְשָׁן, וְנִפֵּק בַּת קָלָא וַאֲמַר לָן: לָא תֵּיחוּתוּ הָכָא, דְּנָפְלַת לֵיהּ חֲצִיצָא לְבַר נַגְרָא הָא שָׁב שֵׁנִי וְלָא קָא מָטְיָא אַאֲרָעָא, וְלָאו מִשּׁוּם דְּנָפְשִׁי מַיָּא אֶלָּא מִשּׁוּם דְּרָדְפִי מַיָּא. אֲמַר רַב אַשִׁי: וְהָהוּא זִיז שַׁדֵּי הוּא, דִּכְתִיב: "זִיז שַׁדַּי עִמָּדִי". וַאֲמַר רָבָּה בַּר בַּר חָנָה: זִימְנָא חֲדָא הֲוָה קָא אָזְלִינַן בְּמִדְבְּרָא, וַחֲזִינַן הָהוּא אֲוִזֵּי דְּשַׁמְטִי גַּדְפַיְיהוּ מִשְׁמַנְיֵיהוּ וְקָא נָגְדִי נַחֲלֵי דִּמְשָׁחָא מִתּוּתַיְיהוּ. אֲמִינָא לְהוּ: אִית לָן בְּגַוַּיכוּ חֶלְקָא לְעָלְמָא דְּאָתֵי? חֲדָא דְּלֵי גַּדְפָּא, וַחֲדָא דְּלֵי אַטְמָא. כִּי אַתַאי לְקַמֵּיהּ דְּרַבִּי אֶלְעָזָר, אֲמַר לִי: עָתִידִין יִשְׂרָאֵל לִיתֵּן עֲלֵיהֶן אֶת הַדִּין. (סִימָן: בַּעֲפָרָא דְּתִכְּילְתָא טָרְקִינְהוּ דְּרַבִּי עֲקִבָּא לְסַלְתֵּיהּ) וַאֲמַר רַבָּה בַּר בַּר חָנָה: זִימְנָא חֲדָא הֲוָה קָא אָזְלִינַן בְּמַדְבְּרָא, וְאִיתַּלְיֵי בַּהֲדַן הָהוּא טַיָּעָא דַּהֲוָה שָׁקֵיל עֲפָרָא וּמוֹרֵח לֵיהּ וַאֲמַר: הָא אוֹרְחָא לְדוּכְתָּא פְּלָן, וְהָא אוֹרְחָא לְדוּכְתָּא פְּלָן. אֲמַרִינַן לֵיהּ: כַּמָּה מַרְחֲקִינַן מִמַּיָּא? וַאֲמַר לָן: חֲבוּ לִי עֲפָרָא. יְהַבִינַן לֵיהּ, וַאֲמַר לָן: תְּמָנֵי פַּרְסֵי. תְּנִינַן יְהַבִינַן לֵיהּ, אֲמַר לָן: דִּמְרַחֲקִינַן תְּלָתָא פַּרְסֵי, אֲפֵיכִית לֵיהּ, וְלָא יְכִילִית לֵיהּ. אֲמַר לִי: תָּא אֲחֵוֵי לָךְ מֵהֵי מִדְבָּר. אֲזַל, חֲזִיתִינְהוּ וְדָמוּ כְּמָאן דְּמִיבְסְמֵי

וגו

אתי נישרי דיונגן — שם אותו הנהר. והיו רחוקין זה מזה, והיה מדלג מפרדה זו לפרדה זו. **תרתי כבא דחמרא** — שניהם מלאים יין, והיה מוריק תרוויהו ביחד זה בתוך זה בהדי דקמשוחרו, ואינו נשפך אפילו טפה אחת. ואף על פי שהיה אותו יום רוח סערה, שהיו עולין יורדי הים באניות עד לשמים ויורדין עד תהומות מכח הרוח — ואף על פי כן לא נפלה טפה לארץ. **יעלו שמים וגו'** — פסוק הוא גבי יורדי הים בספר תהלים. **הכי גרסינן: שמעון בי מלכא** — בי מלכא דשידי. שאין דרכו של שד להראות לבני אדם, והרגוהו, מפני שהיה מגלה סודם. ואית דאמרי: בי מלכא — קיסר, שהיה יראא שלא יטול המלכות ממנו, שהיה אותו שד מאדם הבא על השידה, והיה דר בין האנשים. **אורחילא בר יומא** — ראם בן יום אחד, דאותו היום נולד. **כי הר תבור** — כן היה גדול. **כי מרבעתא דריש'** — מקום הנחת ראשו, כששוכב על הקרקע. **רמא כופתא** — הטיל רעיו, וסכר הרעי לירדינא לפי שעה, עד שמסמסוהו הנמים מעט מעט. **אקרוקתא** = צפרדע. **באקרא דהגרוניא** — גדול היה כאותו כרך. **ואקרא דהגרוניא** כמה הוה שיתין **בתי** — הגמרא קאמר ליה. **אתא תנינא** — רבה קאמר ליה. **פושקנצא** = ערב ונקבה. **באילוא** — על ענף אחד, כדרך העופות. **לא חיפני** = לא האמנתי. **כוורא** = דג. **אבלה טינא** — שרץ קטן. **באוכיה** — בנחיריו של דג נכנס השרץ. ונראה לי דהיינו ביליבית, כדאמרינן בעלמא (שבת עז, ב): שלשה אימות הן: חלש של הגבור, אימת ביליבית על ליתון. **ואדחיוהו מיא** — הדיחוהו המים והשליכוהו, כדרך שם שאינו סובל דבר מת. **חרבו מיניה שיתין מחוזי** — שהשליכו על ששים כרכים ושיברו כולן, שהיה גדול כל כך. **ואבלו מיניה שיתין מחוזי** — בעודנו לח. **ומלחו מיניה שיתין מחוזי** — אחרים, שהיו רחוקים משם, ומלחו ממנו ונשאוהו למקמון. **מחד גלגלא דעיניה** — מגלגל עינו לקחו שמן תלת מאה גרבי. **לשנה אחרת חוו מנסרי** — לבנות מעצמות הדג אותן מחוזי שהפיל. **חלתא אגביה** — שהיה חול נקבץ על גבו. **וקדחו** — עשבים על החול. **ומבריין יבשתא** — איי הים היא. **שיצא** = סנפיר. **בין שיצא לשיצא** — סנפירין בגב הדג, אחת לצד תראש ואחת לצד הזנב. **איהו בזקיפא** — שהיה הולך בגנב הרוח, ואנן אולינן בשיפולא, כמו שהזרוח הולך. **דמים** של מי אינן נוטעין, אלא על ידי רוח הולכין בזק. **כמיהם קומקומא דמיא** — כשיערו שמחממים קומקומות של מים חמין. **ושדי פרישא גירא** — כשהניח שום אדם יורה בחץ ובקשת על שפת הים לארץ, הוה חזינן דקרמוה לה ספינתא לגירא. **גילדנא** — שם דג קטן הוא. כלומר, דג זה הוי מדגים קטנים שבים. **תרי שיצי** — אבל שאר דגים שבים אין להם אלא סנפיר אחת באמצע הגב. **וחזינן לההוא ציפרא כו'** — גרסינן. **אמרינן ליכא מיא** — היינו סבורין שאינן נשמעים, דואוזל ולא קאי במיא אלא עד קרצוליה. **חציצא** — גרון או מעצר. **לבר נגרא** — חרש עצים. **ולאו משום דעסיקי מיא** — מהלך שבע שנים, לא הגיע החציצא לקרקע. אלא משום דרדיפי מיא — מתוך דריפות הנגר לא היה נצלל עדיין, ולא מחמת העומק בלבד. **עמדי** — ראשו מגיע לרקיע. **דשמטי גדפייהו** — נופלות נוצה שלהן מרוב שומן. **לליא לי נדפא** — הגביהה לי הכנף, רמז: זה חלקך לעתיד לבא. **ליתן עליהם את הדין** — שבחטאתם מתעבה משיח, ויש להם צער בעלי חיים לאותן אווזים מחמת שומנן. **טייעא** — סוחר ישמעאל. **ותפסינן** — דאי ספרא בדאבי ספרא. לנסותו אם היה בקי בכל כך. **אמר לי** — ההוא טייעא: תא ואחוי לך. הכי גרסינן: אזלינן חזיתינהו ודמו כמאן דמיבסמי

וגו

וגנו אפרקיד — שהיו שוכבין בפנים צהובות, כשתויי יין. **אפרקיד** — פניו למעלה, שיפני"ש בלעז. **ועייל טייעא** תותי בירכיה כו' — כלומר, ראיתי טייעא שהיה מהלך תחת ברכי המת, רוכב על הגמל ורומחו בידו, ולא היה נוגע בו בברכיה. וליכא לפרושי דגובה הברכים כשיעור שיכול טייעא ללכת תחת ברכי המת ורומחו בידו ולא היה נוגע בו. דאי שיערא קמאי, ולא ממש חזא מעשה — הכי הוה ליה למימר: ועייל פרשא תותי בירכיה כו', אי נמי: ועייל גברא. **שקלי קרנא** — כנף הטלית, להביאו לפני חכמים, ללמוד ממנו דין ציצית, אי בבית שמאי אי בבית הלל, כדלקמן. **ולא הוה מסתני לן** — בחמות שהיינו רוכבין לא היו יכולין ליקך. **כל אבא חברא** — רבה בר בר חנה היינו רבי אבא בר חנה, וכמו כן רבינא — כמו רב אבינא. **חברא** — כלומר, שותה בחמור. **סיכסא** — שוטה. בדאמרינן ב"חלק" (סנהדרין ק, ב): עבדקן סיכסן. **למאי הלכתא** — פסקת ליה — משום דבעית למיחזי אי הלכה בבית שנאי, דפליגי במסכת נגעים (מגא, ב). דתנו רבנן: כמה חוטין הוא נותן: בית שמאי אומרים: ארבעה, ובית הלל אומרים: שלשה. וכמה תהא משולשלת בו'. **איבעי לך למיבני חוטין וחולייות** — מקמי דתיהדרניה, ותיתי ותימא לן. **חולייות** — שלשה חוטין גדיל קרי חולייא, במסכת נגעים. **שנשבעתי** — מן הגלות. כדדבתיב קראי טובא בנביאים. **והוא** — רבה בר בר חנה, סבר: דלמא שבועתא דמבול, דכתיב "אשר נשבעתי מעבור מי נח" וגו' (ישעיה נד) — אותה שבועה היה רוצה להפר, ויחזיר את העולם למבול, ולפיכך לא רצה להפר. **ורבנן** — דקרו ליה סיכסא, אמרי: אם כן לא הוה ליה למימר "אתי לי", אלא משום ד"בכל צרתם לו צר". **ביזעי** — בקעים, דכתיב "ותבקע הארץ אשר" וגו' (במדבר טז), **קטרא** = עשן. **שקל נבבא דעמרא** — לקח גיזת צמר ושראה במים. **איחרך איחריכי** — הנהו גבבי, אף על פי שתרוויין במים. **אצית** — הסכת ושמע. **שמעית דקאמרי** — שהרי ירדו חיים שאולה. **כל תלתין יומין** — כל ראש חודש. **בכשר בקלתת** — שמהפכין אותו כדי שתתבשל. **היכא דנשקי ארעא** ורקיעא — מקום גבוה היה שם שנושקין יחד זה לזה. ולאו היינו סוף העולם, דהא מהלך חמש מאות שנים הוי, וארץ ישראל אמצעיתו של עולם היא כדכתיב (יחזקאל לח) יושבי על טבור הארץ, והיינו מקומו של רבה בר בר חנה. **לילתאי** — סל לחם שלי. דהדר — חוזר, כדאמרינן בפסחים (צד, ב): גלגל חוזר ומולות קבועים. **אויטיה** = נזדייף. לישנא אחרינא: מתרתי זיעיה מיא, והיינו נמי נזדייף. **מבני דורא** — נהרות שבסורא. **בריה קלה** — מבריות קטנים שבים. **לפומיה דלויתן** — שיאכלני היום. **עייא דימא** — שכל מה שיש ביבשה יש בים, חוץ מן החולדה, בשחיטת חולין (קכו, א). **דבחישא** — חופרת בים בקרניה לבקש אחר מזונותיה. **קרליתא** = ארגז. דשפיה כרישא — כך שמו.

בר

וגנו אפרקיד — מכאן אומר רבינו חם דאפרקיד פניו למעלה, ולא כמו שפירש רבינו חננאל בנגדה (יד, א) ובברכות (יג, ב) פניו למטה — דאם כן לא היה יכול טייעא לרכוב תותי ברכיה.

פסקי חדא קרנא דחבלתא — משמע הכא שיש ציצית למתים. ויש לדחות: שהיו נבנסין מחיים בקבר. כדאמר במדרש שכל ערב תשעה באב היו הולכין כשהן חיים לתוך קבריהם, והיה בת קול יוצאת ואומרת: הבדלו החיים מן המתים. אבל יש להביא ראיה מפרק "התבלת" (מנחות מג, א), דאמר שמואל: בלי קופסא חייבין בציצית. ומודה שמואל בזקן שעשאן לבבדו. פירוש: לתכריכים. והתיא שעתא דאי רמינן להו. וכן יש במדרש: למה נסמכה פרשת מקושש לפרשת ציצית — לומר לך שהמתים חייבים בציצית. וקשה: דאמרינן בפרק "מי שמתו" (ברכות יח, א): רבי חייא ורבי יונתן הוו קא שקלי ואזלי בבית הקברות, הזה שדיא חבילתיה דרבי יונתן אקיברא. אמר ליה רבי חייא: דלי בנפך, שלא יאמרו: למדר באין אצלנו, ועבשיו מחרפין אותנו, ואי יש למתים ציצית — מאי "מחרפין אותנו" דקאמרי? ויש לומר: דאף על גב דיש להן ציצית — מכל מקום מחרפין אותם, שמראין עצמן שהן חייבים ודמתים פטורים, כדאמר (שבת ל, א): כיון שמתו אנשי הדור נעשה חפשי מן המצות. אבל קשה על המנהג שנהגו להסיר ציצית משליחות של מתים. ואומר רבינו הם ששמע מזקני לוטיר: לפי שציצית עדות הוא שקיים כל התורה, דציצית עולה שש מאות ושמונה חוטין וחמשה קשרים — הרי תרי"ג, ועבשיו שאין חשובין בל כך — הרי הוא באילו מעיד עדות שקר. והכי נמי דרשינן במדרש: "ועשו להם ציצית לדורותם" — לדור חם. ואומר רבינו יצחק: דבימיהם היו כולן מקיימין מצות ציצית, לפי שהיו לכולן טליתות של ארבע כנפות, ולכך היו עושין להם אף במותן. אבל עתה, שאין לכולן בחייהן — אין לעשות במותן אפילו מי שהיה לו בחייו, שלא לבייש את מי שאין לו. וכענין זה מצינו בפרק בתרא דנדה (עא, א): בראשונה היו מטבילין כלים על גבי נשים נדות מתות, והתחילו חיות מתבריישות בו', ועוד, דאנו סומכין על מסכת שמחות (פרק יב) דאמרינן: אבא שאול בן בטנית צוה את בניו: קברוהו תחת מרגלותיו של אבא, והטילו תכלת מאפיליונו. פירוש: מטליתו. ויש לגרוס: התירו. מדקאמר מאפיליונו. ורבינו חיים כהן צדק פירש: דאנן קיימא לן כרבי יוחנן, דאמר (נדה סא, ב): מצות בטילות לעתיד לבא. וההיא דמנחות אירי אליבא דשמואל, דאמר אין בטילות, ולכך צריך שיהא לו ציצית, דעתידין צדיקים שיעמדו בלבושיהם, ואם יסירו לו הציצית במותו — נמצא שלעתיד יעמוד בלא ציצית. והמדרש נמי אתי כשמואל. וההיא דלקמן: יצתה בת קול ואמרה בביתהו דרבי חנינא בן דוסא עתידה למישדיה בה תכלת לצדיקים לעתיד לבא — אתיא נמי כשמואל. ועוד אומר רבינו יצחק, דהכי פירושו: דההיא שעתא ודאי רמינן להו — הינו שמשימין בו ציצית ומסלקים אותו מיד, להודיע שקיים מצות ציצית. לפי שהבגד חדש ולא הושם בו ציצית מעולם — צריך להשים בו. וכן נוהגים בארץ אשכנז, להשים ציצית בטלית של מת שיהא ניכר שקיים מצות ציצית, ומיד מסירין.

ועכשיו שנשבעתי מי מיפר לי — ותימה: דאמאי אין הקדוש ברוך הוא מיפר בעצמו? דהא מסקינן במסכת חגיגה (י, א) דנדרים יש להן הפרה, מדכתיב "אשר נשבעתי באפי, ודרשינן: באפי נשבעתי ולחוזרני. אלמא שהוא מיפר בעצמו ואהדהיא קשה, דהיינו מיפר לעצמו? והאמרינן בפרק "אלו נדרים" (נדרים פא, ב): "לא יחל דברו" — מיכן לחכם שאין מיפר לעצמו. והא דאמר בפרק "ארבעה נדרים" (שם כג, א) גבי ההוא קצרא דשרא לנפשיה — לא שרא לנפשיה ממש, אלא כלומר אשכח פיתוחא לנפשיה, אבל רבנן שרו ליה.

שמגיע לפיו של ליתן — ואינו מתערב בכל אותן מים. כדמוכח בבראשית רבה, דקאמר: וכי מעשה נסים הוא? אמר רבי יוחנן: אל תתמה, הדין ירדנא דעבר במי טבריא ולא מתערב.

ארבעה נהרות הן ירדן ירמוך קירומיון ופיגה — ואם תאמר: דתנן במסכת פרה (פרק שמיני משנה ט) דקירומיון ופיגה פסולין למי חטאת ומפני שהן מי בצים, ומייתי לה בפרק קמא דסנהדרין (ה, ב). וכיון דקרי להו מי בצים — משמע שאינן נובעין, והכא משמע שנובעין, דקרי להו נהרות ויש לומר: נהרות נובעין הן, ולפי שמי בצים מתערבין בהן — פסולים למי חטאת, לפי שאינן רדופין, מחמת שמתערבין באגמים, ואין חיותן חיות גמור. ורבינו תם מפרש דפסלינן משום דאין כאן "מים חיים אל כלי", דעפר וטיט מעורב בהן מחמת שהן מי בצים, ומפסיקין בין מים לכלי. פליגי

בר אמוראי — אדם שיודע לשוט במים. **בגא לשמטיה לאסמיה** — שביקש להחזיק יריכו. זרק ליה **חלא** — חומץ, וברח מריחו. **למישדא ביה** — להצניע בו. וחזינן **ההיא אבן טבא** — לתוך המים, והדרה ליה תנינא. הכי גרסינן; אתא ההוא תנינא רגש וקבעי למבלע לספינתא, אתא פושקנצא — ערב נקבה, וקטעיה לרישיה דתנינא, אתהפיכו מיא והוו דמא מרוב דם, שהיה גדול הרבה. הדר בעי לטבעיה לספינתא, אתא ההוא פושקנצא וקטליה, ואזיל בר אמוראי ושקליה להההיא אבן טובא ותלינהו להנהו צייפרי, לנסות אם יחזיו, וחזיו ופרחו להן. **בהדה** — בהדי ההיא אבן. **נזדעזע** — דרך הרדה. **פתחנא ונקרינא** — מינה חלב וגיד הנשה. **חלם** — שנתחברה יחד במתחלה. **ספתרי** — עשב שמחבר, כדאמרינן ב"המקבל" (בבא מציעא קז, ב) וב"אלו טריפות" (חולין נד, א): דעבד ליה סמתרי וחזי. **דרייתבא** — רוחם, שאין נחליו כבים מהרה. **אחזיל דימא** — ראמים שבים. (ורבינו חננאל פירש ליתן). **נחש בריח** — הוא ליתן זכר, וקוף הוא בבריח. **עקלתון** — ליתן נקבה, שמקיף את כל העולם. **זכר ונקבה בראם** — כדכתיב (ישעיה כז): נחש בריח ונחש עקלתון. **מחריבין את כל העולם** — שיהו להן ולדות הרבה גדולים, שמחריבין את העולם. **סירם את חזכר** — שלא יזקק לשאר דגים. **אי נמי, דלא ליהוי ליה צער תאוה.** **שנאמר והרג את התנין** — סיפא דהאי קרא "יפקוד ה' בחרבו הקשה" (ישעיה כז, א) והוא, ומדלא כתיב ויהרוג וכתיב "יפקוד" קדריש הכי, וחכי משמע ליה קרא: יפקוד ה' בחרבו הקשה על ליתן נחש בריח לעתיד לבא, כאשר עשה אל ליתן נחש עקלתון. שהרי הרג את התנין אשר בים משמת ימי בראשית. **בחמות בחררי אלף** — פסוק הוא בתהלים במזמור לאסף "כי לי כל חיתו יער בהמות בחררי אלף" — על שם שרועה אלף הרים בכל יום. **כתו בפתניו** — שלא הטיל זרע מימיו. **ואזנו בשיריי בצנו** — שלא ילדה. ולעיל מיניה כתיב באיוב: "הנה נא בהמות אשר עשיתי עמך" וגו'. **החם נמי** — גבי ליתן, לצננה ללויתן נקבה, ואמאי הרגה? **דגים פרייצי** — ולא מדנייא בהו צינון. הכי גרסינן: **ואי בעית אימא** בין דכתיב ליתן זה **יצרת** לשחק בו — ואמרינן במסכת עבודה זרה (ג, ב): שעה רביעית יושב ומשחק עם ליתן. **הכא** נמי לילמלחה לבהמה נקבה — ומה בצע להההיותה ולצננה? **ובלע כל** מיטות — כדי שתראה היבשה. **די שאבלע מים שלי** — דלהכי כתיב "והם אינגו מלא", שבולע אותם. **רגע הים** — לשון שבירה. **מפני** ריחו — שהוא מוסרח. לפי שמת, ולכך היה מסריח. **אל תקרי לים מכפים** — שהרי הים עצמו מים הוא. **אימתי בחמות בחררי אלף בטוחות** — שלא ימותו — כל שעה שיניח ירדן לפיו של ליתן, דכל זמן שהוא חי בטוחין הן כמו כן. **כי הוא** — הקדוש ברוך הוא, על ימים יסדה לארץ ישראל.

קניגיא

[דף י״א ע״ב]

וּמַה קִלְקוּל הֲוָה תַּמָּן שָׁהָיוּ אוֹמְרִים עֲצֶרֶת לְאַחַר הַשַּׁבָּת וְהָיוּ יוֹצְאִין עָלָיו מִבָּעֶרֶב בְּחֻזְקַת שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ. מֵעַתָּה עַל נִיסָן לֹא יְקַבְּלִינוּן עַל שְׁאָר יַרְחַיָּא יְקַבְּלִינוּן אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֵּי רַבִּי בּוֹן עִקַּר קַלְקָלְתְּהוֹן מִן אֲדָר הֲווֹת. מֵעַתָּה כַּד הִיא דְּכָוְותְהוֹן יְקַבְּלִינוּן אִין לֵית הוּא דְּכָוְותְהוֹן לֹא יְקַבְּלִינוּן זוֹ מִפְּנֵי זוֹ. מַעֲשֶׂה שֶׁשָּׁכְרוּ בַּיְתוֹסִין שְׁנֵי עֵדֵי שֶׁקֶר לְהָעִיד עַל הַחֹדֶשׁ שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ וּבָא אֶחָד וְהֵעִיד עֵדוּתוֹ וְהָלַךְ לוֹ וּבָא אֶחָד וְאָמַר עוֹלָה הָיִיתִי בְּמַעֲלֵה אֲדֻמִּים רְאִיתִיו רָבוּץ בֵּין שְׁנֵי סְלָעִים רֹאשׁוֹ דּוֹמֶה לְעֶגֶל אָזְנָיו דּוֹמוֹת לִגְדִי וּרְאִיתִיו וְנִבְהַלְתִּי וְנִרְתַּעְתִּי לַאֲחוֹרַי וַהֲרֵי מָאתַיִם זוּז קְשׁוּרִים בְּאַפּוּנְדָתִי. אָמְרוּ לוֹ הֲרֵי מָאתַיִם זוּז נְתוּנִין לְךָ בְּמַתָּנָה וְשָׁלְחֶיךָ יָבֹאוּ וְילְקוּ. אַתָּה לָמָּה הִכְנַסְתָּה עַצְמְךָ לַמִּסְפֵּק. אָמַר לָהֶן רָאִיתִי אוֹתָם מְבַקְּשִׁין לְהַטְעוֹת אֶת חֲכָמִים אָמַרְתִּי מוּטָב שֶׁאֵלֵךְ אֲנִי וְנוֹדִיעַ לַחֲכָמִים. וּמַה קִלְקוּל הֲוָה תַּמָּן דְּהַוּוֹן אִילֵּין מַסְבִּין יוֹם דֵּין וְאִילֵּין מַסְבִּין לְמָחָר וְהָיוּ סְבוּרִין שֶׁנִּמְלְכוּ בֵּית דִּין לְעַבְּרוֹ וְהֵן מִתְקַלְקְלִין. מִי בִּטֵּל אֶת הַמַּשׂוֹאוֹת? רַבִּי בִּטֵּל אֶת הַמַּשׂוֹאוֹת וְהִתִּיר רוֹצֵחַ וְהִתִּיר עַד מִפֵּי עַד וְהִתִּיר שֶׁיִּהוּ יוֹצְאִין עָלָיו מִבָּעֶרֶב בְּחֻזְקַת שֶׁנִּתְקַדֵּשׁ. אָמַר רַבִּי אַבָּהוּ אַף עַל גַּב דְּאָמַר אַתְּ בִּטְּלוֹ אֶת הַמַּשׂוֹאוֹת לֹא בָּטְלוּ מִיָּם טִיבֶּרְיָה. ר׳ זְעִירָא בְּעָא קוֹמֵי ר׳ אַבָּהוּ אִילֵּין דְּחָמְיָין צְפַת מַהוּ דְּיִסְבּוֹן אָמַר לֵיהּ רַבִּי בִּטֵּל אֶת הַמַּשׂוֹאוֹת צְפַת לָמָּה מַסְבָּה. אֶלָּא בְּגִין מוֹדָעָא דְּאִינּוּן יָדְעִין אֵין מַשִּׁיאִין לֵילֵי זְמַנּוֹ אֶלָּא לֵילֵי עִבּוּרוֹ. לֵילֵי זְמַנּוֹ אֵין מַשִּׁיאִין מִפְּנֵי יוֹם טוֹב אֲבָל מַשִּׁיאִין לֵילֵי עִבּוּרוֹ. אֵין מַשִּׁיאִין אֶלָּא עַל הַחֲדָשִׁים

[דף י״ב ע״א]

הַמְיוּשָׁבִין בִּזְמַנָּן מִפְּנֵי יוֹם טוֹב שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּעֶרֶב שַׁבָּת. לֵיל זְמַנּוֹ אֵין מַשִּׁיאִין מִפְּנֵי יוֹם טוֹב לֵילֵי עִבּוּרוֹ אֵין מַשִּׁיאִין מִפְּנֵי כְּבוֹד שַׁבָּת. שֶׁאִם אוֹמֵר אַתְּ מַשִּׁיאִין בֵּין עַל הַחֲדָשִׁים הַמְיוּשָׁבִין בִּזְמַנָּן בֵּין עַל הַחֲדָשִׁים הַמְעֻבָּרִין שֶׁאֵינָן מְיוּשָׁבִין בִּזְמַנָּן בֵּין עַל הַחֲדָשִׁים הַמְעֻבָּרִין שֶׁאֵינָן מְיוּשָׁבִין בִּזְמַנָּן אִם אוֹמֵר אַתְּ בֵּן אַף הֵן סְבוּרִין שֶׁמָּא נִמְלְכוּ בֵּית דִּין לְעַבְּרוֹ וְהֵן מִתְקַלְקְלִין׃

הֲלָכָה ב מַתְנִיתִין – כֵּיצַד הָיוּ מַשִּׁיאִין מַשּׂוֹאוֹת מִבִּיאִין בְּלוּנְסוֹת שֶׁל אֶרֶז אֲרֻכִּין וְקַנִּים וַעֲצֵי שֶׁמֶן וּנְעוֹרֶת שֶׁל פִּשְׁתָּן וְכוֹרֵךְ בְּמִשִּׁיחָה וְעוֹלֶה לְרֹאשׁ הָהָר וּמַצִּית בָּהֶן אֶת הָאוּר וּמוֹלִיךְ וּמֵבִיא מַעֲלֶה וּמוֹרִיד עַד שֶׁהוּא רוֹאֶה אֶת חֲבֵירוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה כֵּן בְּרֹאשׁ הָהָר הַשֵּׁנִי וְכֵן בְּרֹאשׁ הָהָר הַשְּׁלִישִׁי. וּמִנַּיִן הָיוּ לְגַרְפִּינָא וּמִגְּרִיפִינָא לְחַוּרָן וּמֵחַוּרָן לְבֵית בִּלְתִּין וּמִבֵּית בִּלְתִּין לֹא זוּ אֶלָּא מוֹלִיךְ וּמֵבִיא מַעֲלֶה וּמוֹרִיד עַד שֶׁהוּא רוֹאֶה כָּל הַגּוֹלָה לְפָנָיו כְּמִדְּוַרַת הָאֵשׁ׃

גמרא מַהוּ עֲצֵי שֶׁמֶן דְּדָנִין. אָמַר רַבִּי יוֹנָה בְּהָדֵין מְקוֹנָה. אָמַר רַבִּי זְעִירָא דְּלֹא יֶהְוֹוּן סָבְרִין דְּהוּא כּוֹבֵב אָמַר רַבִּי יוֹסֵה חֲמִינָן כּוֹכָב סָלַק וּנְחִית חֲמִינָן כּוֹכָב אָזֵיל וְאָתֵי. תָּנֵי בְּהָרֵי מְכָוּר וּגְדוֹר. אָמַר רַב חוֹנָה כַּד סַלְקִינָן לְהָכָא סַלְקִינָן לְרֹאשׁ בֵּית בִּלְתִּין וְהַוִינָן חָמְיִין דְּקַלָּיָא דְּכָלְ כְּאִילֵּין חַגָּיָא׃

הלכה ג מתני׳ חָצֵר גְּדוֹלָה הָיְתָה בִּירוּשָׁלַם וּבֵית יַעְזֵק הָיְתָה נִקְרֵאת וּלְשָׁם כָּל הָעֲדִים מִתְכַּנְּסִין וּבֵית דִּין בּוֹדְקִין אוֹתָן שָׁם וּסְעֻדּוֹת גְּדוֹלוֹת הָיוּ עוֹשִׂין לָהֶן בִּשְׁבִיל שֶׁיְּהוּ רְגִילִין לָבֹא בָּרִאשׁוֹנָה לֹא הָיוּ זָזִין מִשָּׁם כָּל הַיּוֹם הִתְקִין רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַזָּקֵן שֶׁיְּהוּ מְהַלְּכִין אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ וְלֹא אֵלּוּ בִלְבַד אֶלָּא אַף חָכְמָה הַבָּאָה לְיַלֵּד וְהַבָּא לְהַצִּיל מִיָּד הַדְּלֵקָה מִיָּד הַגַּיִס מִיָּד הַמַּפָּלֶת חֲרֵי אֵלּוּ כְּאַנְשֵׁי הָעִיר וְיֵשׁ לָהֶן אַלְפַּיִם לְכָל רוּחַ׃

גמ׳ מַהוּ בֵּית יַעְזֵק שֶׁשָּׁם הָיוּ עוֹזְקִין אֶת הֶלָּכָה כְּמָה דְּאַתְּ אָמַר וַיַּעְזְקֵהוּ וַיְסַקְּלֵהוּ וְגוֹ׳׃ בָּרִאשׁוֹנָה לֹא הָיוּ זָזִין מִשָּׁם כָּל הַיּוֹם. חָזְרוּ וְעָשׂוּ אוֹתָם כִּכְלִי שֶׁבָּא חוּץ לַתְּחוּם מִשֶּׁחֲשֵׁכָה שֶׁמַּתָּר לְטַלְטְלוֹ בְּתוֹךְ אַרְבָּעָה אַמּוֹת חָזְרוּ וְעָשׂוּ אוֹתָם כִּכְלִים שֶׁשָּׁבְתוּ בְּחָצֵר שֶׁמַּתָּר לְטַלְטְלָן בְּחָצֵר עַד שֶׁבָּא ר׳ נַמְלִיאֵל הַזָּקֵן וְהִתְקִין שֶׁיְּהוּ מְהַלְּכִין אַלְפַּיִם אַמָּה לְכָל רוּחַ. תָּנֵי אַף בָּא לְמוּל אֶת הַקָּטָן כֵּן מַתְנִיתָא דְּרַבִּי לְיֵעֶזֶר דְּתָנֵינַן תַּמָּן וְעוֹד אָמַר ר׳ אֱלִיעֶזֶר כּוֹרְתִין עֵצִים לַעֲשׂוֹת פֶּחָמִין וְלַעֲשׂוֹת בַּרְזֶל׃

[דף י״ב ע״ב]

הלכה ד מתני׳ כֵּיצַד בּוֹדְקִין אֶת הָעֵדִים זוֹג שֶׁבָּא רִאשׁוֹן בּוֹדְקִין אוֹתוֹ רִאשׁוֹן וּמַכְנִיסִין אֶת הַגָּדוֹל שֶׁבָּהֶן וְאוֹמְרִים לוֹ אֱמוֹר כֵּיצַד רָאִיתָה אֶת הַלְּבָנָה לִפְנֵי הַחַמָּה אוֹ לְאַחַר הַחַמָּה לִצְפוֹנָהּ אוֹ לְדָרוֹמָהּ כַּמָּה הָיָה גָּבוֹהַּ וּלְאַיִן הָיָה נוֹטֶה וְכַמָּה הָיְתָה רָחְבָה אִם אָמַר לִפְנֵי הַחַמָּה לֹא אָמַר כְּלוּם הָיוּ מַכְנִיסִין אֶת הַשֵּׁנִי וּבוֹדְקִין אוֹתוֹ נִמְצְאוּ דִבְרֵיהֶן מְכֻוָּנִין עֲדוּתָן קַיֶּמֶת וּשְׁאָר כָּל הַזּוּגוֹת שׁוֹאֲלִין אוֹתָן רָאשֵׁי דְּבָרִים לֹא שֶׁהֵן צְרִיכִין לָהֶן אֶלָּא שֶׁלֹּא יֵצְאוּ בְּפַחֵי נֶפֶשׁ בִּשְׁבִיל שֶׁיְּהוּ רְגִילִין לָבֹא׃

גמ׳ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן אֲפִלּוּ טוֹעָה שֶׁבַּטּוֹעִין אֵינוֹ טוֹעֶה בַּדָּבָר הַזֶּה לִפְנֵי הַחַמָּה לְאַחַר הַחַמָּה. לֹא צוֹרְכָא דִּי לֹא פִּינְמָתָהּ לִפְנֵי הַחַמָּה פִּינְמָתָהּ לְאַחַר הַחַמָּה. תָּנֵי בַּר קַפָּרָא תַּרְתֵּי לִפְנֵי הַחַמָּה לְאַחַר הַחַמָּה פִּינְמָתָהּ לִפְנֵי הַחַמָּה פִּינְמָתָהּ לְאַחַר הַחַמָּה אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן כְּתִיב ״הַמְשֵׁל וָפַחַד עִמּוֹ עֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו״ (איוב כה, ב). מִימֶיהָ שֶׁל חַמָּה לֹא רָאֲתָה פְּגִימָתָהּ שֶׁל לְבָנָה. תָּנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי׃ לְפִי שֶׁהָרְקִיעַ שֶׁל מַיִם וְהַכּוֹכָבִים שֶׁל אֵשׁ וְהֵן דָּרִים זֶה עִם זֶה וְאֵינָן מַזִּיקִין זֶה אֶת זֶה לְפִיכָךְ עוֹשֶׂה שָׁלוֹם בִּמְרוֹמָיו. אָמַר ר׳ אָבוֹן הַמַּלְאָךְ עַצְמוֹ חֶצְיוֹ מַיִם וְחֶצְיוֹ אֵשׁ וְאֵית בֵּיהּ חָמֵשׁ גַּפִּין וּגְוָיָתוֹ כְּתַרְשִׁישׁ וּפָנָיו כְּמַרְאֵה בָּרָק וְעֵינָיו כְּלַפִּידֵי אֵשׁ וְגוֹ׳. אָמַר רַבִּי לֵוִי לְעוֹלָם לֵית מַזָּל חֲמֵי מַה דְּקוֹמוֹי אֶלָּא כּוּלְּהוֹן סָלְקִין

בְּאִילֵּין דְּסָלְקִין בְּסוּלְמָא הָפִיךְ. שְׁלֹשׁ מֵאוֹת וְשִׁשִּׁים וְחָמֵשׁ חַלּוֹנוֹת בָּרָא הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שֶׁיִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן הָעוֹלָם. מֵאָה וּשְׁמוֹנִים וּשְׁתַּיִם בַּמִּזְרָח וּמֵאָה וּשְׁמוֹנִים וּשְׁתַּיִם בַּמַּעֲרָב וְאֶחָד בְּאֶמְצָעוֹ שֶׁל רָקִיעַ שֶׁמִּמֶּנּוּ יָצָא מִתְחִלַּת מַעֲשֵׂה בְּרֵאשִׁית. מַה שֶּׁהַחַמָּה מְהַלֶּכֶת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם הַלְּבָנָה מְהַלֶּכֶת לִשְׁנֵי יָמִים וּמֶחֱצָה מַה שֶּׁחַמָּה מְהַלֶּכֶת בִּשְׁנַיִם חֲדָשִׁים הַלְּבָנָה מְהַלֶּכֶת לַחֲמִשָּׁה יָמִים חַמָּה שֶׁחַמָּה מְהַלֶּכֶת לְג׳ חֳדָשִׁים הַלְּבָנָה מְהַלֶּכֶת לְז׳ יָמִים וּמֶחֱצָה מַה שֶּׁהַחַמָּה מְהַלֶּכֶת לְוֹ׳ חֳדָשִׁים הַלְּבָנָה מְהַלֶּכֶת לַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם מַה שֶּׁחַמָּה מְהַלֶּכֶת לִשְׁנַיִם עָשָׂר חֹדֶשׁ הַלְּבָנָה מְהַלֶּכֶת לִשְׁלֹשִׁים יוֹם. אָמַר רַבִּי יוֹנָה לֵית כָּאן שִׁיעוּרָא אֶלָּא אֲפִלּוּ פְּרָא מִיכַּן. תָּנֵי נִרְאָה בָּאֵשׁ וּבַמַּיִם אֵין מְעִידִין עָלָיו אָמַר רַבִּי חִיָּיה בַּר בָּא רָאוּ אוֹתוֹ יוֹצֵא מֵעָנָן זֶה וְנִכְנָס לְתוֹךְ עָנָן אַחֵר מְעִידִין עָלָיו כַּהֲדָא ר׳ חֲנִינָה אָזַל לְעֵין טַב לְמִימְנָא וַהֲוָה אַוִּירָא מְעָנָּן אָמַר בְּדוּן אָמְרִין מַה נְטִיל אַוִּירָא דְּהֵן סַגְיָא וְחִקְדִּיחַ לוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא בִּכְבָרָה וְנִרְאָה מִתּוֹכָהּ. רַבִּי חִיָּיה רַבָּה הֵלִיךְ לְאוֹרוֹ שֶׁל יָשָׁן ד׳ מִיל. ר׳ אָבוֹן מַשְׁדֵּי עֲלוֹי צְרָרִין וְאָמַר לְכוּ לָא תַּבְחִית בְּנֵי מָרִיךְ בְּרַמְשָׁא אֲנַן בָּעַיִין תִּיתְחַמֵּי מִיכָּא וְאַתְּ מִיתְחַמֵּי מִיכָּא מִיָּד אִיתְבַּלַּע מִן קוֹמוֹי: לְצִפּוֹנָהּ לְדָרוֹמָהּ. אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי לְצִפּוֹנָהּ דְּבָרָיו קַיָּימִין אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי לְדָרוֹמָהּ דְּבָרָיו קַיָּימִין מַאן דְּאָמַר לְצִפּוֹנָהּ דְּבָרָיו קַיָּימִין מִן טֵבֶת וְעַד תַּמּוּז מַאן דְּאָמַר לְדָרוֹמָהּ דְּבָרָיו קַיָּימִין מִן תַּמּוּז וְעַד טֵבֶת. בַּמָּה הָיָה גָּבוֹהַּ זֶה אוֹמֵר מָלֵא מַרְדֵּעַ אַחַת וְזֶה אוֹמֵר מָלֵא שְׁנֵי מַרְדָּעִים. אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי דִּבְרֵיהֶן קַיָּימִין וְאִית תַּנָּיֵי תָּנֵי אֵין דִּבְרֵיהֶן קַיָּימִין מַאן דְּאָמַר דִּבְרֵיהֶן קַיָּימִין בהינון

[דף י״ג ע״א]

דְּהַוּוֹן קַיָּימִין חַד מִלְעֵיל וְחַד מִלְּרַע מַאן דְּאָמַר אֵין דִּבְרֵיהֶן קַיָּימִין בְּהִינוּן דְּהַוּוֹן קַיָּימִין שְׁווּי. כַּמָּה הָיָה רָחָב כִּשְׁעוֹרָה וְיוֹתֵר מִכִּשְׁעוֹרָה. וְאִם אָמַר לִפְנֵי הַחַמָּה לֹא אָמַר כְּלוּם:

הלכה ה מתני׳ רֹאשׁ בֵּית דִּין אוֹמֵר מְקֻדָּשׁ וְכָל הָעָם עוֹנִין אַחֲרָיו מְקֻדָּשׁ מְקֻדָּשׁ בֵּין שֶׁנִּרְאָה בִּזְמַנּוֹ בֵּין שֶׁלֹּא נִרְאָה בִּזְמַנּוֹ מְקֻדָּשִׁין אוֹתוֹ רַבִּי אֶלְעָזָר בֵּי ר׳ צָדוֹק אוֹמֵר אִם לֹא נִרְאָה בִּזְמַנּוֹ אֵין מְקֻדָּשִׁין אוֹתוֹ שֶׁכְּבָר קִדְּשׁוּהוּ שָׁמַיִם:

גמ׳ תָּנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי אוֹמֵר וְקִדַּשְׁתֶּם אֶת שְׁנַת הַחֲמִשִּׁים שָׁנָה שָׁנִים מְקֻדָּשִׁין וְאֵין מְקֻדָּשִׁין חֳדָשִׁים. וְהָא תְּנִינַן רֹאשׁ בֵּית דִּין אוֹמֵר מְקֻדָּשׁ מַהוּ מְקֻדָּשׁ מְקָנֶּם. תָּנֵי לְקִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ מִן הַתְּחִילִין מִן הַגָּדוֹל אָמַר רַבִּי חִיָּיה רַב אַדָּא מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵּן רֹאשׁ בֵּית דִּין אוֹמֵר מְקֻדָּשׁ. תָּנֵי לְעִבּוּר הַשָּׁנָה מַתְחִילִין מִן הַצַּד אָמַר רַבִּי זְבִידָא וְהֵן בֵּייתָא דְּלֶרַע לֹא נָהֲגִין כֵּן וְלֹא שְׁמִיעַ דְּאָמַר רַבִּי חִיָּיא בַּר מָרְיָא ר׳ יוֹנָה ר׳ בָּא ר׳ חִיָּיה בְּשֵׁם ר׳ יוֹחָנָן לְקִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ מַתְחִילִין מִן הַגָּדוֹל לְעִבּוּר הַשָּׁנָה מַתְחִילִין מִן הַצַּד. וּכְבָר נִכְנַס ר׳ יוֹחָנָן וְהוּא הָיָה הַקָּטָן שֶׁבָּהֶן אָמְרוּ לוֹ אֱמוֹר הֲרֵי הַשָּׁנָה מְקוּדֶּשֶׁת בְּעִבּוּרָהּ אָמַר

חֲרֵי הַשָּׁנָה מְקוּדֶּשֶׁת בְּעִבּוּרָהּ. אָמַר רַבִּי יוֹנָתָן רְאֵה לָשׁוֹן שֶׁלִּמְּדָנוּ בֶּן הַנַּפָּח אִילּוּ אָמַר בְּעִבּוּרָהּ הָיִיתִי אוֹמֵר אֵלּוּ י״א יוֹם שֶׁהַחַמָּה עוֹדֶפֶת עַל הַלְּבָנָה בְּכָל שָׁנָה אֶלָּא בְּעִבּוּרָהּ שֶׁהוֹסִיפוּ לָהּ חֲכָמִים שְׁלֹשִׁים יוֹם וְעִבְּרוּהָ. ר׳ יַעֲקֹב בַּר אַחָא ר׳ יָסָא בְּשֵׁם ר׳ יוֹחָנָן לְעִבּוּר הוֹלְכִין אַחַר הַמִּנּוּי לְבֵית הַוַּעַד הוֹלְכִין אַחַר הָרֶגֶל וְהוּא שֶׁיְּהֵא כָּל אֶחָד וְאֶחָד מְדַבֵּר בִּמְקוֹמוֹ כְּגוֹן ר׳ חֲנִינָא פָּתַח רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ חָתְמִין. ר׳ בָּא בַּר זַבְדָּא פָּתַח ר׳ חִייָא וְר׳ יָסָא וְר׳ אִימֵּי חָתְמוּן. ר׳ חַגַּי פָּתַח ר׳ יוֹנָה וְר׳ יוֹסֵי חָתְמִין. כַּהֲנָא אִיתְמַנֵּי קֳדָמֵיי מִן ר׳ יַעֲקֹב בַּר אַחָא עָאל ר׳ יַעֲקֹב בַּר אַחָא קֳדָמֵיי מִינַּיהּ לְעִיבּוּרָא. אָמַר הָכֵין מָרָה דְּשִׁמּוּעָתָא לֹא מְקַיֵּים לָהּ. רַבִּי חִייָה בַּר בָּא הֲוָה קָאֵים מַצְלֵי עָאל ר׳ כַּהֲנָא וְקָם לֵיהּ מַצְלֵי מִן אֲחוֹרֵיי מִן דְּחָסַל ר׳ חִייָה בַּר בָּא מִן צְלוֹתֵיהּ יָתֵיב לֵיהּ דִּלֹּא מִיעֲבוּר קוֹמוֹי רַב כַּהֲנָא מַאֲרִיךְ בִּצְלוֹתֵיהֶן מִן דְּחָסַל רַב כַּהֲנָא אָמַר לֵיהּ הָכֵין אַתּוּן נְחִיגִין גַּבֵּיכוֹן מְצַעֲרִין רַבְרְבֵיכוֹן. אָמַר לֵיהּ ר׳ אָבָּא מִדְּבֵית עֵלִּי וּכְתִיב עַל דְּבֵית עֵלִּי ״אִם יִתְכַּפֵּר עָוֹן בֵּית עֵלִּי בְּזֶבַח וּבְמִנְחָה עַד עוֹלָם״ (שְׁמוּאֵל א׳ ג, יד), בְּזֶבַח וּבְמִנְחָה אֵין מִתְכַּפֵּר לוֹ אֲבָל מִתְכַּפֵּר לוֹ בִּתְפִלָּה. וְצִלִּי עֲלוֹי

[דף י״ג ע״ב]

וְזָכָה לְמִפַּב עַד דְּאִיתְעֲבִדוּן טַפְרוֹי סוּמּוּקָן כַּהֲדָא דְקָקָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אַקְדְּמוּן לֵיהּ חַד סָב לְעִבּוּרָהּ וַאֲעַלּוּנֵיהּ מִן הַהוּא תַּרְעָא דְלָהֳל. אָמַר כֵּן יְהֵא בְּשָׂכָרָן וְלֹא שְׁמִיעַ דְּאָמַר רַבִּי קְרִיסְפָּא בְּשֵׁם ר׳ יוֹחָנָן מַעֲשֶׂה שֶׁעִבְּרוּ הַשָּׁנָה שְׁלֹשָׁה רוֹעֵי בָקָר חַד מִנּוּן אָמַר בְּכִיר לָקִישׁ בַּאֲדָר מִינָּץ וְחוֹרָנָה אָמַר קָדוּם בָּאָדָם פִּוחַ לִיהְוֵיךְ וּפִיק לְקַבְלֵיהּ וְחוֹרָנָה אָמַר תּוּר בַּאֲדָר בְּעֶדְרֵייהּ יְמוֹת וּבָטֵל תּוּנְתָּהּ מַשְׁכֵּיהּ יִשְׁלַח וַאֲנַן חַמִּין שַׁתָּא דְּלֵית חַד מִינְּהוֹן וְעִבְּרוּ אֶת הַשָּׁנָה עַל פִּיהֶם. אָמַר רַבִּי חֶלְבּוֹ וְהִסְכִּים בֵּית דִּין עִמָּהֶן. לֹא כֵּן אָמַר רַבִּי זְעִירָה וְהֵן שֶׁיִּהוּ כוּלָּם מוֹרִין מִסֹּעַם אֶחָד מִכֵּיוָן דְּאִילֵּין מוֹדֵיי לְאִילֵּין וְאִילֵּין מוֹדֵיי לְאִילֵּין כְּמוֹ שֶׁכֵּלָּן מוֹרִין מִסֹּעַם אֶחָד. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מְקַפֵּד עַל הַדָּא מִילְתָא חָשַׁשׁ לַהִיא דְּאָמַר רַבִּי לָעְזָר דְּאָמַר רַבִּי לָעְזָר וְהָיְתָה יָדִי אֶל הַנְּבִיאִים הַחוֹזִים שָׁוְא וְהַקּוֹסְמִים כָּזָב בְּסוֹד עַמִּי לֹא יִהְיוּ זֶה סוֹד הָעִבּוּר. וּבִכְתָב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא יִכָּתְבוּ זֶה הַמִּנּוּי. וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבוֹאוּ זוֹ אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. וְאָמַר רַבִּי לָעְזָר כַּד סָלְקִית לְהָכָא אָמְרִית הָא גַּבֵּי חֲדָא. כַּד מַנּוּנִי אָמְרִית הָא גַּבֵּי תַּרְתֵּיי. כַּד עָלִית לְעִיבּוּרָא אָמְרִית הָא תְּלָתֵיהוֹן גַּבֵּי. רַבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא בְּשֵׁם רַב טַעֲמָא דְּרַבִּי לָעְזָר בֵּי רַבִּי צָדוֹק בֵּינָן שֶׁבֵּית דִּין שֶׁל מַעְלָן רוֹאִין שֶׁאֵין בֵּית דִּין שֶׁלְּמַטָּן מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ הֵן מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ:

הלכה ו מתני׳ דְּמוּת צוּרוֹת לְבָנָה הָיוּ לוֹ לְרַבָּן גַּמְלִיאֵל בַּעֲלִיָּתוֹ בַּטַּבְלָה וּבַכּוֹתֶל שֶׁבָּהֶן מַרְאֶה אֶת הַהֶדְיוֹטוֹת וְאוֹמֵר כָּזֶה רָאִיתָ אוֹ כָּזֶה רָאִיתָ מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ שְׁנַיִם וְאָמְרוּ רְאִינוּהוּ שַׁחֲרִית בַּמִּזְרָח וְעַרְבִית

בַּמַּעֲרָב אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן עֲדֵי שֶׁקָּר הֵן וּכְשֶׁבָּאוּ לְיַבְנֶה קִבְּלָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְעוֹד בָּאוּ שְׁנַיִם וְאָמְרוּ רָאִינוּ בִּזְמַנּוֹ וּבַלַּיְלָה בְּעִיבּוּרוֹ לֹא נִרְאָה

[דף י"ד ע"א]

וְקִבְּלָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל. אָמַר רַבִּי דּוֹסָה בֶּן אַרְכִּינַס עֲדֵי שֶׁקָּר הֵן הָאֵיךְ מְעִידִין עַל הָאִשָּׁה שֶׁיִּלְּדָה וַהֲרֵי כְּרֻסָּהּ בֶּן שִׁינֶיהָ אָמַר לוֹ ר' יְהוֹשֻׁעַ רוֹאֶה אֲנִי אֶת דְּבָרֶיךָ:

גמ' אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵלִי טַעֲמֵיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי כָּל חֹדֶשׁ שֶׁנּוֹלַד קֹדֶם לְשֵׁשׁ שָׁעוֹת אֵין כֹּחַ בָּעַיִן לְרְאוֹת אֶת הַיָּשָׁן וְתָנֵי כֵּן נִרְאָה יָשָׁן בְּשַׁחֲרִית לֹא נִרְאָה חָדָשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם נִרְאֶה חָדָשׁ בֵּין הָעַרְבַּיִם לֹא נִרְאָה יָשָׁן בְּשַׁחֲרִית אָמַר רַבִּי חִייָה בַּר בָּא וְלָמָּה קִיבְּלָן רַבָּן גַּמְלִיאֵל? שֶׁבֵּן מָסוֹרֶת בְּיָדָיו מֵאֲבוֹתָיו פְּעָמִים מְהַלֵּךְ בְּקָצָרָה פְּעָמִים מְהַלֵּךְ בַּאֲרֻכָּה:

הלכה ז מתני' שָׁלַח לוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל גּוֹזֵר אֲנִי עָלֶיךָ שֶׁתָּבוֹא אֶצְלִי בְּמַקֶּלְךָ וּבְמָעוֹתֶיךָ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּחֶשְׁבּוֹנְךָ. הָלַךְ וּמְצָאוֹ רַבִּי עֲקִיבָא מִצֵּר, אָמַר לוֹ, יֶשׁ לִי לִלְמוֹד שֶׁכָּל מַה שֶּׁעָשָׂה רַבָּן גַּמְלִיאֵל עָשׂוּי, שֶׁנֶּאֱמַר, (ויקרא כג, ד): "אֵלֶּה מוֹעֲדֵי יְיָ מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ, אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם", בֵּין בִּזְמַנָּן בֵּין שֶׁלֹּא בִזְמַנָּן, אֵין לִי מוֹעֲדוֹת אֶלָּא אֵלּוּ:

גמרא – אֵצֶל מִי שָׁלַח מִן מַה דְּתָנֵי אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ נוֹחַ הָיָה לִי מוּטָל עַל הַמִּטָּה וְלֹא שָׁלַח רַבָּן גַּמְלִיאֵל הַדָּבָר הַזֶּה הָדָא אָמְרָה אֵצֶל ר' יְהוֹשֻׁעַ שִׁילַּח. בְּיַד מִי שִׁילַּח? מִן מַה דְּתָנֵי כַּלָּשׁוֹן זֶה אָמַר לוֹ נִתְמַתְּנִי עֲקִיבָה הָדָא אָמְרָה בְּיַד רַבִּי עֲקִיבָא שִׁילַּח. מַה הָיָה לוֹ לִלְמוֹד. אָמַר רַבִּי יוֹסָה יוֹדְעִין הָיִינוּ שֶׁאִם קִדְּשׁוּהוּ שֶׁלֹּא בְעֵדִים שֶׁהוּא מְקֻדָּשׁ וּמַה בָּא לְהָעִיד שֶׁאִם קִדְּשׁוּהוּ וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ הָעֵדִים זוֹמְמִין הֲרֵי זֶה מְקֻדָּשׁ וְהָא תְּנִינַן מַעֲשֶׂה שֶׁעָבְרוּ יוֹתֵר מֵאַרְבָּעִים זוּג וְעִיכְּבָן רַבִּי עֲקִיבָא בְּלוֹד. עַל יְדֵי שֶׁהָיוּ אַרְבָּעִים זוּג אֲבָל אִם הָיָה זוּג אֶחָד לֹא הָיָה מְעַכְּבוֹ:

הֲלָכָה ח מתני' בָּא לוֹ אֵצֶל ר' דּוֹסָא בֶּן אַרְכִּינַס אָמַר לוֹ אִם בָּאִים אָנוּ לָדוּן אַחַר בֵּית דִּינוֹ שֶׁל רַבָּן גַּמְלִיאֵל צְרִיכִין אָנוּ לָדוּן אַחַר כָּל בֵּית דִּין וּבֵית דִּין שֶׁעָמַד מִימוֹת מֹשֶׁה וְעַד עַכְשָׁו, שֶׁנֶּאֱמַר: "וַיַּעַל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא וְשִׁבְעִים מִזִּקְנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות כד, ט). וְלָמָּה לֹא נִתְפָּרְשׁוּ שְׁמוֹתָן שֶׁל זְקֵנִים? אֶלָּא לְלַמֶּדְךָ שֶׁכָּל שְׁלֹשָׁה וּשְׁלֹשָׁה שֶׁעָמְדוּ בֵּית דִּין עַל יִשְׂרָאֵל הֲרֵי הֵן כְּבֵית דִּינוֹ שֶׁל מֹשֶׁה נָטַל מַקְלוֹ וּמְעוֹתָיו בְּיָדוֹ וְהָלַךְ לְיַבְנֶה אֵצֶל רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּיוֹם שֶׁחָל יוֹם כִּפּוּרִים לִהְיוֹת בְּחֶשְׁבּוֹנוֹ עָמַד רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְנִשְּׁקוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְאָמַר לוֹ בּוֹא בְשָׁלוֹם רַבִּי וְתַלְמִידִי רַב בְּחָכְמָה וְתַלְמִידִי שֶׁקִּבַּלְתָּ עָלֶיךָ אֶת דְּבָרַי:

גמ׳ כְּתִיב (שמואל א׳ יב, ו): ״ה׳ אֲשֶׁר עָשָׂה אֶת מֹשֶׁה וְאֶת אַהֲרֹן וַאֲשֶׁר הֶעֱלָה״ וגו׳; (שם יב, יא): ״וַיִּשְׁלַח ה׳ אֶת יְרֻבַּעַל וְאֶת בְּדָן וְאֶת יִפְתָּח וְאֶת שְׁמוּאֵל״. יְרֻבַּעַל – גִּדְעוֹן. בְּדָן – שִׁמְשׁוֹן. יִפְתָּח – זֶה יִפְתָּח הַגִּלְעָדִי. הֵקִישׁ שְׁלֹשָׁה קַלֵּי עוֹלָם לִשְׁלֹשָׁה אַבִּירֵי עוֹלָם לְלַמֶּדְךָ שֶׁבֵּית דִּינוֹ שֶׁל גִּדְעוֹן וְשֶׁל יִפְתָּח וְשֶׁל שִׁמְשׁוֹן שְׁקוּלִין כְּנֶגֶד מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן וּשְׁמוּאֵל וְלֹא עוֹד שֶׁפָּמַךְ הַגְּדוֹלִים מִיכַּן וּמִיכַּן וְהִקְטַנִּים בָּאֶמְצַע: עָמַד רַבָּן גַּמְלִיאֵל וְנִשְׁקוֹ עַל רֹאשׁוֹ וְאָמַר לוֹ בּוֹא בְשָׁלוֹם רַבִּי וְתַלְמִידִי רַבִּי בְּחָכְמָה וְתַלְמִידִי שֶׁכָּל מַה שֶּׁאָנִי גּוֹזֵר עָלָיו הוּא מְקַיֵּים כְּתִיב אַלּוּפֵינוּ מְסֻבָּלִים וגו׳. ר׳ יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ ר׳ יוֹחָנָן אָמַר אֲלָפִים מְסֻבָּלִים אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא אַלּוּפֵינוּ מְסֻבָּלִים בְּשָׁעָה שֶׁהַגְּדוֹלִים סוֹבְלִין אֶת הַגְּדוֹלִים אֵין פֶּרֶץ וְאֵין יוֹצֵאת וְאֵין צְוָחָה בִּרְחוֹבוֹתֵינוּ רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ מְתָרֵם חָדֵין קָרָיָא אַלּוּפִים מְסֻבָּלִים אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא אַלּוּפֵינוּ מְסֻבָּלִים בְּשָׁעָה שֶׁהַקְּטַנִּים סוֹבְלִין אֶת הַגְּדוֹלִים אֵין פֶּרֶץ וְאֵין יוֹצֵאת וְאֵין צְוָחָה בִּרְחוֹבוֹתֵינוּ. ר׳ שִׁילָה דִּכְפַר תַּמְרְתָּה בְּשֵׁם רַבִּי: ״עָשָׂה יֶרַח לְמוֹעֲדִים שָׁמַשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ״ (תְּהִלִּים קד, יט)

[דף י״ד ע״ב]

״מִשָּׁמַשׁ יָדַע מְבוֹאוֹ״ – ״עָשָׂה יֶרַח לְמוֹעֲדִים״. אָמַר ר׳ בֶּרֶכְיָה כְּתִיב ״וַיִּסְעוּ מֵרַעְמְסֵס בַּחֹדֶשׁ הָרִאשׁוֹן״ (בַּמִּדְבָּר לג, ג) וגו׳. כַּד יִטְמַע בְּלֵילֵי מוֹעֲדָא אַרְבַּע עָשָׂר מַטְמִיעִין אִית בָּהּ הֲוֵי מִשְׁקִיעַת הַחַמָּה אַתְּ מוֹנֶה לְלָבָנָה. אָמַר רַבִּי סִימוֹן וְהִיא עַל יְדֵי זֶה וְעַל יְדֵי זֶה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹּקֶר יוֹם אֶחָד. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ אָמַר הַחֹדֶשׁ עַד שֶׁיִּהֵא כֻּלּוֹ מִן הַחֹדֶשׁ אַשְׁכַּחַת אָמַר מַה דְּאָמַר ר׳ יוֹחָנָן צְרִיכָה לְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ וּמַה דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ צְרִיכָה לְר׳ יוֹחָנָן אִילּוּ אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן וְלֹא אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ חֲוִינָן אָמְרִין לֹא אָמַר אֶלָּא אֲפִלּוּ כֻּלּוֹ מִן הֶחָדֶשׁ. הֲוֵי צוֹרְכָה לַהֵיא דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ. אוֹ אִילּוּ אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ וְלֹא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן חֲוִינָן אָמְרִין לֹא אָמַר אֶלָּא יוֹם הָא לַיְלָה לֹא. הֲוֵי צוֹרְכָה לַהֵיא דְּאָמַר ר׳ יוֹחָנָן וְצוֹרְכָה לַהֵיא דְּאָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ:

פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

הלכה א מתני׳ רָאוּהוּ בֵּית דִּין וְכָל יִשְׂרָאֵל נֶחְקְרוּ הָעֵדִים וְלֹא הִסְפִּיקוּ לוֹמַר מְקוּדָּשׁ עַד שֶׁחֲשִׁיכָה הֲרֵי זֶה מְעֻבָּר רָאוּהוּ בֵּית דִּין בִּלְבַד יַעַמְדוּ שְׁנַיִם וְיָעִידוּ לְפָנֵיהֶם וְיֹאמְרוּ מְקוּדָּשׁ מְקוּדָּשׁ רָאוּהוּ שְׁלֹשָׁה וְהֵן בֵּית דִּין יַעַמְדוּ שְׁנַיִם וְיוֹשִׁיבוּ מֵחֲבֵרֵיהֶם אֵצֶל הַיָּחִיד וְיָעִידוּ בִּפְנֵיהֶן וְיֹאמְרוּ מְקוּדָּשׁ מְקוּדָּשׁ שֶׁאֵין הַיָּחִיד נֶאֱמָן עַל יְדֵי עַצְמוֹ:

גְּמָרָא כִּיבְנִי מַתְנִיתָא אוֹ בֵּית דִּין אוֹ כָּל יִשְׂרָאֵל. ר׳ זְעֵירָה רַבִּי אֵימִי בְּשֵׁם ר׳ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי

[דף ט"ו ע"א]

מְעַמְעֲמִין עַל הַנִּרְאֶה לְעַבְּרוֹ וְאֵין מְעַמְעֲמִין עַל שֶׁלֹּא נִרְאֶה לְקַדְּשׁוֹ. ר' בָּא וְר' חִייָה בְּשֵׁם ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי מְעַמְעֲמִין עַל שֶׁלֹּא נִרְאֶה לְקַדְּשׁוֹ וְאֵין מְעַמְעֲמִין עַל הַנִּרְאֶה לְעַבְּרוֹ. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל ר' זְעֵירָה רָאוּהוּ בֵּית דִּין וְכָל יִשְׂרָאֵל נֶחְקְרוּ הָעֵדִים וְלֹא הִסְפִּיקוּ לוֹמַר מְקוּדָּשׁ עַד שֶׁחֲשֵׁיכָה הֲרֵי זֶה מְקוּדָּשׁ מִפְּנֵי שֶׁחֲשֵׁיכָה הָא אִם לֹא חֲשֵׁיכָה לֹא הָדָא אָמְרָה אֵין מְעַמְעֲמִין עַל הַנִּרְאֶה לְעַבְּרוֹ. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל ר' בָּא יָכוֹל אִם הָיָה צָרִיךְ שְׁנֵי יָמִים נוֹתְנִין לוֹ שְׁנֵי יָמִים תַּלְמוּד לוֹמַר אֹתָם אֵין לוֹ אֶלָּא יוֹם אֶחָד בִּלְבַד הָדָא אָמְרָה אֵין מְעַמְעֲמִין עַל שֶׁלֹּא נִרְאֶה לְקַדְּשׁוֹ. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי בָּא יָכוֹל כְּשֵׁם שֶׁמְּעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה מִפְּנֵי הַצּוֹרֶךְ כָּךְ יְקַדְּשׁוּ אֶת הַחֹדֶשׁ מִפְּנֵי הַצּוֹרֶךְ תַּלְמוּד לוֹמַר הַחֹדֶשׁ אַחַר הַחֹדֶשׁ הֵן הוֹלְכִין הָדָא אָמְרָה אֵין מְעַמְעֲמִין עַל שֶׁלֹּא נִרְאֶה לְקַדְּשׁוֹ. מַתְנִיתִין פְּלִיגָא עַל רַבִּי בָּא יָכוֹל אִם לֹא נִרְאֲתָה הַלְּבָנָה לִשְׁנֵי יָמִים כָּךְ יְקַדְּשׁוּ אֶת הַחֹדֶשׁ לִשְׁנֵי יָמִים תַּלְמוּד לוֹמַר אֹתָם אֵלֶּה הֵם אֵין אֵלֶּה מוֹעֲדֵי מִפְּנֵי שֶׁלֹּא נִרְאֲתָה הָא אִם נִרְאֲתָה לֹא הָדָא אָמְרָה אֵין מְעַמְעֲמִין עַל שֶׁלֹּא נִרְאֶה לְקַדְּשׁוֹ. הֲווֹ בָּעֵי מֵימָר וְלֹא פְּלִיגוֹן מַה דְּאָמַר רַבִּי זְעֵירָה בְּשָׁאָר כָּל הַחֲדָשִׁים מַה דְּאָמַר רַבִּי בָּא עַל נִיסָן וְעַל תִּשְׁרֵי. רַבִּי אוֹמֵר נִיסָן בִּזְמַנּוֹ אִם בָּא לֹא בָּא. רַב אָמַר תִּשְׁרֵי לֹא נִתְעַבֵּר מֵימָיו וְהָא תְּנִינַן אִם הָיָה הַחֹדֶשׁ מְעֻבָּר אִם הָיָה לֹא הָיָה. וּכְשֶׁקִּדְּשׁוּ אֶת הַשָּׁנָה בְּאוּשָׁא בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן עָבַר ר' יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר כְּדִבְרֵי

[דף ט"ו ע"ב]

ר' יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל לֹא הָיִינוּ נְהוּגִין בֵּן בְּיַבְנֶה. בַּיּוֹם הַשֵּׁנִי עָבַר רַבִּי חֲנִינָה בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי וְאָמַר כִּדְבַר רַבִּי עֲקִיבָה אָמַר רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל בֵּן הָיִינוּ נוֹהֲגִין בְּיַבְנֶה. וְהָא תְּנֵי קִדְּשׁוּהוּ בָּרִאשׁוֹן וּבַשֵּׁנִי רַבִּי זְעֵירָה בְּשֵׁם רַב חִסְדָּא אוֹתָהּ הַשָּׁנָה נִתְקַלְקְלָה. מַהוּ בָּרִאשׁוֹן מַהוּ בַּשֵּׁנִי ר' בָּא בְּשֵׁם רַב שָׁנָה רִאשׁוֹנָה וְשָׁנָה הַשְּׁנִיָּה וְהָא תְּנֵי בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וּבַיּוֹם הַשֵּׁנִי. קִדְּשׁוּהוּ קֹדֶם לְזְמַנּוֹ אוֹ לְאַחַר עִבּוּרוֹ יוֹם אֶחָד יָכוֹל יְהֵא מְקוּדָּשׁ תַּלְמוּד לוֹמַר אֹתָם אֹתָם אֵלֶּה הֵם מוֹעֲדַי אֵין אֵלֶּה מוֹעֲדַי לְפָנַי וְמַנּוֹ כ"ט יוֹם לְאַחַר עִבּוּרוֹ ל"ב יוֹם. וּמִנַּיִן שֶׁמְּעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה עַל הַנָּלָיוֹת שֶׁעָלוּ וַעֲדַיִן לֹא הִגִּיעַ תַּלְמוּד לוֹמַר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מוֹעֲדַי עֲשֵׂה אֶת הַמּוֹעֲדוֹת שֶׁיַּעֲשׂוּ אוֹתָן כָּל יִשְׂרָאֵל אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן וְהֵן שֶׁהִגִּיעוּ לִנְהַר פְּרָת. ר' יַעֲקֹב בַּר אַחָא ר' אִימֵּי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוּדָה בַּר פָּזִי קִדְּשׁוּהוּ וְאַחַר כָּךְ נִמְצְאוּ הָעֵדִים זוֹמְמִין – הֲרֵי זֶה מְקוּדָּשׁ. קָם ר' יוֹסָה עִם ר' יְהוּדָה בַּר פָּזִי אָמַר לֵיהּ אַתָּה שָׁמַעְתָּה מִן אֲבוּהּ הָדָא מִלְּתָא אָמַר לֵיהּ כֵּן אָמַר אַבָּא בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן אֵין מְדַקְדְּקִין בְּעֵדוּת הַחֹדֶשׁ. בֵּית דִּין שֶׁרָאוּ אֶת הַהוֹרֵג אָמְרוּ אִם רוֹאִין אָנוּ אוֹתוֹ אֵין אָנוּ מַכִּירִין אוֹתוֹ לֹא הָיוּ עוֹרְפִין דְּכְתִיב וְעֵינֵינוּ

לֹא רָאוּ מְקוֹם וַהֲרֵי רָאוּ. וּבֵית דִּין יִשְׂרָאֵל אֶת הַהוֹרֵג אֵית תַּנֵּי תְּנֵי יַעֲמְדוּ שְׁנַיִם וְיָעִידוּ לְפָנֵיהֶן אֵית תַּנֵּי תְּנֵי יַעֲמְדוּ כּוּלָּן וְיָעִידוּ בְּמָקוֹם אַחֵר. ר' יוּדָה בַּר פָּזִי בְּשֵׁם ר' זְעֵירָה כְּשֵׁם שֶׁהֵן חֲלוּקִין כָּאן כָּךְ חֲלוּקִין בְּעֵדוּת הַחֹדֶשׁ. וְיָקוּם חַד וְיֵתֵיב חַד וְיָקוּם חַד וְיֵתֵיב חַד שַׁנְיָא הִיא שֶׁאֵין הָעֵד נַעֲשֶׂה דַּיָּן כַּהֲדָא רַב חוֹנָה הֲוָה יָדַע שַׁהֲדֵי לְחַד בַּר נַשׁ אָזַיל בָּעֵי מֵידוֹן קוֹמוֹי וְכָפַר בֵּיהּ. אָמַר לֵיהּ ר' שְׁמוּאֵל בַּר ר' יִצְחָק בְּגִין דְּאַתְּ יָדַע דְּרַב חוֹנָה בַּר נָשָׁא רַבָּה אַתְּ כָּפַר בֵּיהּ מַה אִיכְּפַת לֵיךְ וְיִשְׁהַד עָלָךְ קוֹמֵי בֵּית דִּין חוֹרָן אָמַר לֵיהּ רַב חוֹנָה וְעָבְדִין כֵּן אָמַר לֵיהּ אִין וְשָׁרָא רַב חוֹנָה גַּרְמֵיהּ מִן הַהוּא דִּינָא וְאָזַל וְאַשְׁהַד עֲלוֹי קוֹמֵי בֵּית דִּין חוֹרָן. קָרָא עָרֵר עַל חֲתִימַת יְדֵי הָעֵדִים עַל חֲתִימַת יְדֵי הַדַּיָּנִין רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב יְהוּדָה

[דף ט"ז ע"א]

רָצָה לְקַיֵּם בִּכְתָב יְדֵי הָעֵדִים מְקַיֵּים בִּכְתָב יְדֵי הַדַּיָּנִים מְקַיֵּים וַאֲנִי אוֹמֵר אֲפִלּוּ בְּעֵד אֶחָד אֲפִלּוּ בְּדַיָּן אֶחָד מְקַיֵּים. בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי אַבָּהוּ אָתוּן בָּעֵיי מֵימַר גּוֹאֲלֵנוּ וְאָמְרִין גְּאַלְתָּנוּ וְקִבְּלוּן בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי בֶּרֶכְיָה אִישְׁתַּתְּקוּן אָמַר לוֹן שְׁמַעְתִּין דָּא תְּקַדֵּשׁ יַרְחָא וְאַרְכִּינוּן בְּרֵאשֵׁיהֶן וְקִבְּלוּן:

הלכה ב מתני' כָּל הַשּׁוֹפָרוֹת כְּשֵׁרִין חוּץ מִשֶּׁל פָּרָה מִפְּנֵי שֶׁהוּא קֶרֶן אָמַר רַבִּי יוֹסֵי וַהֲלֹא כָּל הַשּׁוֹפָרוֹת נִקְרְאוּ קֶרֶן, שֶׁנֶּאֱמַר (יהושע ו, ה): "וְהָיָה בִּמְשֹׁךְ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל כְּשָׁמְעֲכֶם אֶת קוֹל הַשּׁוֹפָר":

גמ' הָווֹן בָּעֵיי מֵימַר וְלֹא פְּלִיגִין אַשְׁכָּחַת תָּנֵי ר' יוֹסָה מַכְשִׁיר בְּשֶׁל פָּרָה וַחֲכָמִים פּוֹסְלִין. מַאי טַעֲמָא דְּר' יוֹסֵי? "וְהָיָה בִּמְשֹׁךְ בְּקֶרֶן הַיּוֹבֵל". מַאי טַעֲמָא דְּרַבָּנָן? "וְתִיטַב לַיְיָ מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס" (תְּהִלִּים סט, לב), מְקֻרָּן כְּתִיב. וְרַבָּנָן כָּל הַשּׁוֹפָרוֹת נִקְרְאוּ קֶרֶן וְנִקְרְאוּ שׁוֹפָר חוּץ מִשֶּׁל פָּרָה שֶׁנִּקְרָא קֶרֶן וְלֹא נִקְרָא שׁוֹפָר הֵיתִיבוּן הֲרֵי שֶׁל יָעֵל הֲרֵי אֵינוֹ קָרוּי לֹא קֶרֶן וְלֹא שׁוֹפָר. מַאי כְּדוּן כְּהִיא דְּאָמַר רַבִּי לֵוִי שַׁנְיָא הִיא שֶׁאֵין קָטֵגוֹר נַעֲשֶׂה סַנֵּגוֹר:

הֲלָכָה ג מתני' שׁוֹפָר שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל יָעֵל פָּשׁוּט וּפִיו מְצֻפֶּה זָהָב וּשְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת מִן הַצְּדָדִין שׁוֹפָר מַאֲרִיךְ וַחֲצוֹצְרוֹת מְקַצְרוֹת שֶׁמִּצְוַת הַיּוֹם בַּשּׁוֹפָר:

גמ' אָמַר רַבִּי יוֹנָה כְּדֵי שֶׁיִּפְּשְׁטוּ לִבָּם בִּתְשׁוּבָה. פִּיו מְצֻפֶּה זָהָב. צִפָּהוּ זָהָב מִבִּפְנִים פָּסוּל מִבַּחוּץ כָּשֵׁר. צִפָּהוּ מִקּוֹם הַנָּחַת פִּיו אוֹ שֶׁהָיָה קוֹלוֹ עָבֶה מֵהֲמַת הַצִּפּוּי פָּסוּל אָמַר רַבִּי יוֹסָה הֲדָא אָמְרָה פְּשׁוּטָה שֶׁשָּׁמַע מִקְּצָתָהּ מִן הַמִּתְעַפֵּק לֹא יָצָא. וְהֵיי דָּא אָמְרָה תְּקַע בָּרֹאשׁוֹנָה וּמָשַׁךְ בַּשְּׁנִיָּיה כְּשֶׁתַּיִם

[דף ט"ז ע"ב]

אֵין בְּיָדוֹ אֶלָּא אַחַת. ר' אַבָּא בַּר זְמִינָא בְּשֵׁם ר' זְעֵירָה אֲפִלּוּ אַחַת אֵין בְּיָדוֹ. לָמָּה רֹאשָׁהּ גַּבֵּי סוֹפָהּ מִצְטָרֵף וְסוֹפָהּ גַּבֵּי רֹאשָׁהּ מִצְטָרֵף. לֹא רֹאשָׁהּ אִית לָהּ סוֹף וְלֹא סוֹפָהּ אִית לָהּ רֹאשׁ׃

הלכה ד מתני' וּבְתַעֲנִיּוֹת שֶׁל זְכָרִים בְּפוּפִין וּפִיו מְצֻפֶּה כֶּסֶף וּשְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת בְּאֶמְצַע שׁוֹפָר מְקֻצָּר וַחֲצוֹצְרוֹת מַאֲרִיכוֹת שֶׁמִּצְוֹת הַיּוֹם בַּחֲצוֹצְרוֹת׃

גמ' אָמַר רַבִּי יוֹנָה כְּדֵי שֶׁיְּכוֹפוּ אֶת לִבָּם בִּתְפִלָּה קוֹמֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי תָּקְעִין בְּתַעֲנִיתָא. רַבִּי יוֹסָה בָּעֵי: וְיִתְקְעוּן קוֹמֵי בַּחֲצוֹצְרָתָא. וְלֹא שְׁמִיעַ דְּתָנֵי חֲצוֹצְרוֹת בַּמִּקְדָּשׁ אֵין חֲצוֹצְרוֹת בַּגְּבוּלִין. וְיִתְפַּלְּלוּ לְפָנָיו עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע כַּהֲדָא ר' יוֹחָנָן מִתְפַּלֵּל בְּתִשְׁעָה בְּאָב עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע וּמְפַקֵּד לְתַלְמִידוֹי לֹא תֵילְפוּן מִינִּי חֲדֵין עוֹבְדָה דְּצָרִיכָה לֵיהּ אֲבָל הוּא תַּעֲנִית צִיבּוּר הוּא. ר' יוֹסָה בְּשֵׁם ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אִינּוֹ תַּעֲנִית צִיבּוּר. אָמַר ר' זְעֵירָה מִלְּתֵיהּ דְּר' יוֹחָנָן אָמַר יָחִיד בְּתִשְׁעָה בְּאָב מִתְפַּלֵּל אַרְבַּע. לֹא אָמַר אֶלָּא אַרְבַּע הָא עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע לֹא׃

הלכה ה מתני' שָׁוֶה הַיּוֹבֵל לְרֹאשׁ הַשָּׁנָה לַתְּקִיעָה וְלַבְּרָכוֹת ר' יְהוּדָה אוֹמֵר בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה תּוֹקְעִין בְּשֶׁל זְכָרִים וּבְיוֹבֵל בְּשֶׁל יְעֵלִים׃

גמ' אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם אֵלּוּ הַמַּלְכֻיּוֹת זִכְרוֹן תְּרוּעָה אֵלּוּ הַזִּכְרוֹנוֹת שׁוֹפָר תְּרוּעָה אֵלּוּ הַשּׁוֹפָרוֹת עַד כְּדוּן רֹאשׁ הַשָּׁנָה. יוֹבֵל – "וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִעִי בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים" (ויקרא כה, ט), שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מַה תַּלְמוּד לוֹמַר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁאַתְּ עוֹשֶׂה בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה הֲוֵי עוֹשֶׂה בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ מַה כָּאן מַלְכֻיּוֹת זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת אַף כָּאן מַלְכֻיּוֹת זִכְרוֹנוֹת וְשׁוֹפָרוֹת. מִנַּיִן שֶׁהִיא פְשׁוּטָה לְפָנֶיהָ תַּלְמוּד לוֹמַר וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר וּמִנַּיִן שֶׁהִיא פְשׁוּטָה לְאַחֲרֶיהָ תַּלְמוּד לוֹמַר תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר עַד כְּדוּן יוֹבֵל. רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בֶּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפּוּרִים שֶׁאֵין תַּלְמוּד לוֹמַר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי מַה תַּלְמוּד לוֹמַר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי אֶלָּא מַה שֶּׁאַתְּ עוֹשֶׂה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּבֶעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ מַה כָּאן תּוֹקֵעַ וּמֵרִיעַ וְתוֹקֵעַ אַף כָּאן תּוֹקֵעַ וּמֵרִיעַ וְתוֹקֵעַ. מִנַּיִן שֶׁהֵן שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שָׁלֹשׁ תַּלְמוּד לוֹמַר יוֹם תְּרוּעָה זִכְרוֹן תְּרוּעָה שׁוֹפָר תְּרוּעָה עַד כְּדוּן כְּרִ' עֲקִיבָה. כְּרִ' יִשְׁמָעֵאל תְּנֵי ר' יִשְׁמָעֵאל וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה וּתְקַעְתֶּם תְּרוּעָה שֵׁנִית תְּרוּעָה יִתְקְעוּ לְמַסְעֵיהֶם.

[דף י"ז ע"א]

אֵין תֵּימַר הִיא תְּקִיעָה הִיא תְּרוּעָה וְהָכְתִיב "וּבְהַקְהִיל אֶת הַקָּהָל תִּתְקְעוּ וְלֹא תָרִיעוּ" (במדבר י, ז). יוֹבֵל הִיא אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִשְׁמִיטוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא תָּקְעוּ בְּשׁוֹפָר. אוֹ יָכוֹל אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁלְּחוּ עֲבָדִים תַּלְמוּד לוֹמַר הִיא דִּבְרֵי ר' יוּדָה ר' יוֹסָה אוֹמֵר יוֹבֵל אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא הִשְׁמִיטוּ אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא שִׁלְּחוּ עֲבָדִים. אוֹ יָכוֹל אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא תָּקְעוּ בְּשׁוֹפָר תַּלְמוּד לוֹמַר הוּא אָמַר רַבִּי יוֹסָה מֵאַחַר שֶׁהַכָּתוּב תּוֹלֶה אוֹתָהּ לְעִנְיַן תְּקִיעַת שׁוֹפָר וְכָתוּב אֶחָד תּוֹלֶה אוֹתָהּ לְעִנְיַן שִׁלּוּחַ עֲבָדִים. מִפְּנֵי מַה אֲנִי אוֹמֵר יוֹבֵל שֶׁלֹּא בְשִׁלּוּחַ עֲבָדִים שֶׁאִפְשֵׁר לַיּוֹבֵל בְּלֹא שִׁלּוּחַ עֲבָדִים אֲבָל אִי אֶפְשָׁר לַיּוֹבֵל שֶׁלֹּא בִּתְקִיעַת שׁוֹפָר. דָּבָר אַחֵר תְּקִיעַת שׁוֹפָר תְּלוּיָה בְּבֵית דִּין וְשִׁלּוּחַ עֲבָדִים תָּלוּי בְּכָל אָדָם וְאַתְיָיא כְּהִיא דְּאָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק "וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאֶל אַהֲרֹן וַיְצַוֵּם אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות ו, יג), עַל מַה צִוָּם? עַל פָּרָשַׁת שִׁלּוּחַ עֲבָדִים. וְאָתְיָא כְּהִיא דְּאָמַר רַבִּי הִילָא לֹא נֶעֱנְשׁוּ יִשְׂרָאֵל אֶלָּא עַל פָּרָשַׁת שִׁלּוּחַ עֲבָדִים הֲדָא הוּא דִּכְתִיב "מִקֵּץ שֶׁבַע שָׁנִים תְּשַׁלְּחוּ אִישׁ אֶת אָחִיו הָעִבְרִי" (ירמיהו לד, יד) וְגוֹ'. תָּנֵי בְּשֵׁם רַבִּי נְחֶמְיָה "הָיְתָה כָּאֳנִיּוֹת סוֹחֵר מִמֶּרְחָק תָּבִיא לַחְמָהּ" (משלי לא, יד). דִּבְרֵי תוֹרָה עֲנִיִּים בְּמִקּוֹמָן וַעֲשִׁירִים בְּמָקוֹם אַחֵר אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן זוֹ דִּבְרֵי רַבִּי יוּדָא וְרַבִּי יֶסָא אֲבָל דִּבְרֵי חֲכָמִים קִדּוּשׁ בֵּית דִּין וּתְקִיעַת שׁוֹפָר וְהַשְׁמֵט כְּסָפִים מַשְׁמִיטִין נִיקָא קִדּוּשׁ בֵּית דִּין וּתְקִיעַת שׁוֹפָר הַשְׁמֵט כְּסָפִים לֹא בַּסּוֹף הֵן מַשְׁמִיטִין. רַבִּי זְעִירָה שָׁמַע לָהּ מִן הָדָא: "וַיֹּאמֶר אֵלַי אַל תִּירָא דָּנִיֵּאל כִּי מִן הַיּוֹם הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר נָתַתָּ אֶת לִבְּךָ לְהָבִין וּלְהִתְעַנּוֹת לִפְנֵי אֱלֹהֶיךָ נִשְׁמְעוּ דְבָרֶיךָ" (דניאל י, יב). אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן טַעֲמֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה כְּדֵי לִיתֵּן אֶת הַמָּצוּי עַל הַמָּצוּי וְאֶת שֶׁאֵינוֹ מָצוּי עַל שֶׁאֵינוֹ מָצוּי:

הלכה ו מתני' – שׁוֹפָר שֶׁנִּסְדַּק וְדִבְּקוֹ פָּסוּל דִּבֵּק שִׁבְרֵי שׁוֹפָרוֹת פָּסוּל נִקֵּב וּסְתָמוֹ אִם עִכֵּב אֶת הַתְּקִיעָה פָּסוּל וְאִם לָאו כָּשֵׁר:

גמ' – לְמִי נִצְרְכָה לְר' נָתָן דִּבֵּק שִׁבְרֵי שׁוֹפָרוֹת פָּסוּל

[דף י"ז ע"ב]

עוֹד הִיא דְר' נָתָן נִקֵּב וּסְתָמוֹ. ר' חִייָה בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן דְּר' נָתָן הִיא דְּתָנֵי נִקֵּב וּסְתָמוֹ בֵּין בִּמְינוֹ בֵּין שֶׁלֹּא בִּמְינוֹ אִם הָיָה מְעַכֵּב אֶת הַתְּקִיעָה פָּסוּל אִם לָאו כָּשֵׁר ר' נָתָן אוֹמֵר בִּמְינוֹ כָּשֵׁר שֶׁלֹּא בִּמְינוֹ פָּסוּל. ר' חִייָה בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן כִּיוְנִי מַתְנִיתִין אִם הָיָה מְעַכֵּבֶת אֶת הַתְּקִיעָה פָּסוּל וְאִם לָאו כָּשֵׁר ר' אַבָּא בַּר זְמִינָא בְּשֵׁם ר' זְעִירָה וְהוּא שֶׁסְּתָמוֹ אֲבָל אִם לֹא סְתָמוֹ כָּשֵׁר שֶׁכָּל הַקּוֹלוֹת כְּשֵׁרִין בְּשׁוֹפָר. ר' יַעֲקֹב בַּר אַחָא אָמַר אַבָּא בַּר בָּא שָׁאַל לְר' שׁוֹפָר קָדוּחַ מַהוּ אָמַר לוֹ כָּזֶה תּוֹקְעִין בְּעִייְנֵי טַב:

הלכה ז מתני' – הַתּוֹקֵעַ לְתוֹךְ הַבּוֹר אוֹ לְתוֹךְ הַדּוּת אוֹ לְתוֹךְ הַפִּתָּם אִם קוֹל שׁוֹפָר שָׁמַע יָצָא אִם קוֹל הַבָּרָה שָׁמַע לֹא יָצָא וְכֵן מִי שֶׁהָיָה עוֹבֵר בֵּית הַכְּנֶסֶת אוֹ שֶׁהָיָה בֵּיתוֹ סָמוּךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְשָׁמַע קוֹל שׁוֹפָר אוֹ קוֹל מְגִלָּה אִם כִּוֵּן לִבּוֹ יָצָא וְאִם לָאו לֹא יָצָא אַף עַל פִּי שֶׁזֶּה שָׁמַע וְזֶה שָׁמַע זֶה כִּוֵּן לִבּוֹ וְזֶה לֹא כִּוֵּן לִבּוֹ׃

גמ' אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן חֲנִינָה לֹא אָמַר אֶלָּא וְכֵן מִי שֶׁהָיָה עוֹבֵר הָא אִם עָמַד חֲזָקָה כִּוֵּן. נָתַן שׁוֹפָר בְּתוֹךְ שׁוֹפָר וְתָקַע אִם קוֹל הַפְּנִימִי שָׁמַע יָצָא אִם קוֹל חִיצוֹן שָׁמַע לֹא יָצָא. ר' אָבִינָא בָּעֵי הֲפָכוֹ מַהוּ נִישְׁמְעִינָהּ מִן הֲדָא גֵּרְדוֹ מִבִּפְנִים פָּסוּל מִבַּחוּץ כָּשֵׁר לֹא אָמַר אֶלָּא גֵּרְדוֹ הָא אִם הֲפָכוֹ פָּסוּל. מַה בֵּין זֶה לָזֶה זֶה בִּטֵּל חֲלָלוֹ וְזֶה לֹא בִּטֵּל חֲלָלוֹ׃

הלכה ח מתני' – "וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יָרִים מֹשֶׁה יָדוֹ וְגָבַר יִשְׂרָאֵל" (שְׁמוֹת יז, יא) וְגוֹ', וְכִי יָדָיו שֶׁל מֹשֶׁה עוֹשׂוֹת מִלְחָמָה אוֹ שׁוֹבְרוֹת מִלְחָמָה אֶלָּא כָּל זְמַן שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִין כְּלַפֵּי מַעֲלָן וּמְכַוְּונִין לִבָּן לַאֲבִיהֶן שֶׁבַּשָּׁמַיִם הֵן מִתְגַּבְּרִין וְאִם לָאו הָיָה נוֹפְלִין׃

גמ' רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר עֲמָלֵק כּוֹשְׁפָן הָיָה מַה הָיָה עוֹשֶׂה הָיָה מַעֲמִיד בְּנֵי אָדָם בְּיוֹם גִּינּוֹסְיָא שֶׁלּוֹ לוֹמַר לֹא בְּמְהֵרָה אָדָם נוֹפֵל בְּיוֹם גִּינּוֹסְיָא שֶׁלּוֹ. מַה עָשָׂה מֹשֶׁה עָרְבֵּב אֶת הַמַּזָּלוֹת הַדָּא הוּא דִכְתִיב (חֲבַקּוּק ג, יא)׃ "שֶׁמֶשׁ יָרֵחַ עָמַד זְבֻלָה" וְגוֹ'. וּכְתִיב (שָׁם ג, י)׃ "נָתַן תְּהוֹם קוֹלוֹ רוֹם יָדֵיהוּ נָשָׂא" מֵ"רוֹם יָדֵיהוּ נָשָׂא" –

[דף י"ח ע"א]

"נָתַן תְּהוֹם קוֹלוֹ". שְׁמוּאֵל אָמַר׃ "וְצָבָא תִּנְתֵּן עַל הַתָּמִיד בְּפָשַׁע" (דָּנִיֵּאל ח, יב) – בְּפִשְׁעָהּ שֶׁל תּוֹרָה. "וְתַשְׁלֵךְ אֱמֶת אַרְצָה", אֵימָתַי שֶׁיִּשְׂרָאֵל מַשְׁלִיכִין דִּבְרֵי תוֹרָה לָאָרֶץ הַמַּלְכוּת הָעַכּוּ"ם הַזֹּאת גּוֹזֶרֶת וּמַצְלַחַת, מַאי טַעֲמָא? "וְתַשְׁלֵךְ אֱמֶת אַרְצָה וְעָשְׂתָה וְהִצְלִיחָה", וְאֵין אֱמֶת אֶלָּא תּוֹרָה, הֵיךְ מַה דְּאַתְּ אָמַר׃ "אֱמֶת קְנֵה וְאַל תִּמְכֹּר חָכְמָה וּמוּסָר וּבִינָה" (מִשְׁלֵי כג, כג). אָמַר רַבִּי יוּדָה בַּר פָּזִי׃ "זָנַח יִשְׂרָאֵל טוֹב אוֹיֵב יִרְדְּפוֹ" (הוֹשֵׁעַ ח, ג), וְאֵין טוֹב אֶלָּא תּוֹרָה הֵיךְ מַה דְּאַתְּ אָמַר "כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ" (מִשְׁלֵי ד, ב)׃

הלכה ט מתני' – כַּיּוֹצֵא בוֹ "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף וְשִׂים אֹתוֹ עַל נֵס" (בַּמִּדְבָּר כא, ח) וְגוֹ'. וְכִי נָחָשׁ מֵמִית וּמְחַיֶּה אֶלָּא כָּל זְמַן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִסְתַּכְּלִין כְּלַפֵּי מַעֲלָן וּמִשַּׁעְבְּדִין אֶת לִבָּן לַאֲבִיהֶן שֶׁבַּשָּׁמַיִם הָיוּ מִתְרַפְּאִין וְאִם לָאו הָיוּ נִמּוֹקִין׃

גמ׳ אָמַר רַבִּי יֵסָא בְּאַרְבָּעָה מְקוֹמוֹת נֶאֱמַר עֲשֵׂה לְךָ בִּשְׁלֹשָׁה פֵּירֵשׁ וְאֶחָד לֹא פֵּירֵשׁ ״עֲשֵׂה לְךָ תֵּבַת עֲצֵי גֹּפֶר״ (בראשית ו, יד), ״עֲשֵׂה לְךָ שְׁתֵּי חֲצוֹצְרוֹת כֶּסֶף״ (במדבר י, ב), ״עֲשֵׂה לְךָ חַרְבוֹת צֻרִים״ (יהושע ה, ב). ״עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף״ (במדבר כא, ח) לֹא פֵּירֵשׁ. אָמַר מֹשֶׁה עַקָּרָה לֹא נָחָשׁ הוּא. לְפִיכָךְ ״וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה נְחַשׁ נְחֹשֶׁת״ (במדבר כא, ט). מִיכַּן הָיָה רַבִּי מֵאִיר הוֹרֵשׁ שֵׁמוֹת. חַד בַּר נַשׁ הֲוָה שְׁמֵיהּ כִּידּוּר אָמַר לוֹן רַבִּי מֵאִיר הוּבָא לְכוֹן מִינֵּיהּ. בַּר נַשׁ בִּישׁ הוּא ״כִּי דוֹר תַּהְפֻּכֹת הֵמָּה״ (דברים לב, כ). ר׳ לֵוִי בְּשֵׁם ר׳ חָמָא בַּר חֲנִינָא וְהָיָה הַנָּשׁוּךְ אֵין כְּתִיב כָּאן אֶלָּא כָּל הַנָּשׁוּךְ אַפִּלּוּ נְשִׁיכַת כֶּלֶב אַפִּלּוּ נְשִׁיכַת נָחָשׁ. וְלֹא דָּמְיָא נְשִׁיכַת כֶּלֶב יִרְאֶה נְשִׁיכָה נָחָשׁ וְהִבִּיט. ר׳ יוּדָה גּוֹזַרְיָא בְּשֵׁם ר׳ אַחָא נְשִׁיכַת כֶּלֶב שֶׁאֵינוֹ מְמִינוֹ וְרָאָה נְשִׁיכַת נָחָשׁ שֶׁהוּא מִמִּינוֹ וְהִבִּיט וְרַבָּנָן אָמַר נְשִׁיכַת כֶּלֶב שֶׁאֵינוֹ מְחַלְחֵל וְרָאָה נְשִׁיכַת נָחָשׁ שֶׁהוּא מְחַלְחֵל וְהִבִּיט׃

הלכה י מתני׳ חֵרֵשׁ שׁוֹטֶה וְקָטָן אֵינוֹ מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן וְזֶה הַכְּלָל כָּל שֶׁאֵינוֹ חַיָּב בְּדָבָר אֵינוֹ מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן׃

גמ׳ תְּנֵי אֲבָל אָמְרוּ אִשָּׁה מְבָרֶכֶת לְבַעְלָהּ עֶבֶד לְרַבּוֹ קָטָן לְאָבִיו נִיחָא אִשָּׁה מְבָרֶכֶת לְבַעְלָהּ עֶבֶד לְרַבּוֹ. קָטָן לְאָבִיו לֹא כֵן אָמַר רַבִּי אַחָא בְּשֵׁם ר׳ יוֹסֵה בַּר נוֹחְרַיי כָּל שֶׁאָמְרוּ בְּקָטָן כִּדֵי לְחַנְּכוֹ. תִּיפְתֵּיר בְּעוֹנֶה אַחֲרֶיהָן. כִּדֵי דְּתָנֵינַן תַּמָּן מִי שֶׁהָיָה עֶבֶד אוֹ אִשָּׁה אוֹ קָטָן מַקְרִים אוֹתוֹ. וְעוֹנֶה אַחֲרֵיהֶם מַה שֶּׁהֵם אוֹמְרִים וּתְהֵא לוֹ מְאֻרָּה. תָּבוֹא מְאֻרָּה לְבֶן עֶשְׂרִים שֶׁצְּרִיכִין לְבֶן עֶשֶׂר׃

פרק רביעי

הלכה א מתני׳ יוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת בַּמִּקְדָּשׁ הָיוּ תוֹקְעִין אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה מִשֶּׁחָרַב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהוּ תוֹקְעִין בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית דִּין אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר לֹא הִתְקִין רַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁיְּהוּ תוֹקְעִין אֶלָּא בִּיבָנֶה בִּלְבַד אָמְרוּ לוֹ אֶחָד יַבְנֶה וְאֶחָד כָּל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית דִּין׃

[דף י״ח ע״ב]

גמ׳ ר׳ אַבָּא בַּר פָּפָּא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ הֲווֹן יְתִיבוּן מַקְשֵׁי אָמְרִין תְּנִינַן יוֹם טוֹב שֶׁל רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁחָל לִהְיוֹת בְּשַׁבָּת בַּמִּקְדָּשׁ הָיוּ תוֹקְעִין אֲבָל לֹא בַּמְּדִינָה אִין דְּבַר תּוֹרָה הוּא אַף בַּגְּבוּלִין יְהֵא אִין לֵית הוּא דְּבַר תּוֹרָה אַף בַּמִּקְדָּשׁ לֹא יְהֵא עָבַר כַּהֲנָא אָמְרִין הָא גַּבְרָא רַבָּה דְּנִישְׁאוֹל לֵיהּ. אָתוּן שָׁאֲלוֹן לֵיהּ אָמַר לוֹן כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר יוֹם תְּרוּעָה וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר זִכְרוֹן תְּרוּעָה

הָא בֵּיצַד בְּשָׁעָה שֶׁהוּא חָל בַּחוֹל יוֹם תְּרוּעָה בְּשָׁעָה שֶׁהוּא חָל בְּשַׁבָּת זִכָּרוֹן תְּרוּעָה מַזְכִּירִין אֲבָל לֹא תוֹקְעִין. ר׳ זְעֵירָה מְפַקֵּד לְחֶבְרָיָיא עוּלּוֹן וְשָׁמְעִין קָלֵיהּ דְּרַבִּי לֵוִי דָּרֵשׁ. דְּלֵית אִיפְשַׁר דְּהוּא מַפִּיק פָּרָשְׁתֵּיהּ דְּלָא אוּלְפַן. וְעַל וְאָמַר קוֹמֵיהוֹן כָּתוּב אֶחָד אוֹמֵר יוֹם תְּרוּעָה וְכָתוּב אֶחָד אוֹמֵר זִכָּרוֹן תְּרוּעָה הָא בֵּיצַד בְּשָׁעָה שֶׁהוּא חָל בְּחוֹל יוֹם תְּרוּעָה בְּשָׁעָה שֶׁהוּא חָל בְּשַׁבָּת זִכָּרוֹן תְּרוּעָה מַזְכִּירִין אֲבָל לֹא תוֹקְעִין. מֵעַתָּה אַף בַּמִּקְדָּשׁ לֹא יְדָּחֶה תַּנָּא בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ. מֵעַתָּה בְּמָקוֹם שֶׁהֵן יוֹדְעִין שֶׁהוּא בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יִדָּחֶה. תָּנֵי רַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר יוֹחַאי וְהִקְרִבְתֶּם בְּמָקוֹם שֶׁהַקָּרְבָּנוֹת קְרֵבִין. אָמְרִין חַבְרָיָיא קוֹמֵי ר׳ יוֹנָה וְהָכְתִיב וְהַעֲבַרְתָּ שׁוֹפָר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי וְגוֹ׳ אָמַר לוֹן וּ אַתְּ מַעֲבִיר בְּאַרְצְכֶם הָא אַחֶרֶת לֹא. אָמְרִין לֵיהּ אוֹ נֹאמַר וּ אַתֶּם מַעֲבִירִין בְּאַרְצְכֶם הָא אַחֶרֶת בֵּין בָּאָרֶץ בֵּין בְּחוּץ לָאָרֶץ. אָמַר רַבִּי יוֹנָה אִילּוּ הֲוָה כְּתִיב תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּאַרְצְכֶם הָיִיתִי אוֹמֵר כָּאן מְעַט וּבְמָקוֹם אַחֵר רִיבָּה אֶלָּא בְּכָל אַרְצְכֶם כָּאן רִיבָּה וּבְמָקוֹם אַחֵר מְעַט׃

הלכה ב מתני׳ וְעוֹד זֹאת הָיְתָה יְרוּשָׁלַם יְתֵרָה עַל יַבְנֶה שֶׁכָּל עִיר שֶׁהִיא רוֹאָה וְשׁוֹמַעַת וּקְרוֹבָה וְיכוֹלָה לָבוֹא תוֹקְעִין בָּהּ וּבְיַבְנֶה לֹא הָיוּ תוֹקְעִין אֶלָּא בְּבֵית דִּין בִּלְבַד׃

גמ׳ וְהֵן שֶׁיִּהוּ כָּל הַדְּרָכִים הָאֵילּוּ בָּהּ. רוֹאָה וְאֵינוֹ שׁוֹמְעָהּ כְּגוֹן יְרוּשָׁלַם מִלְּמַעְלָן וְעִיר מִלְּמַטָּן וְשׁוֹמַעַת וְאֵינוֹ רוֹאָה הָהָר מַפְסִיק. רוֹאָה וְשׁוֹמַעַת וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לָבֹא

[דף י״ט ע״א]

חוּץ לַתְּחוּם רוֹאָה וְשׁוֹמַעַת וּקְרוֹבָה וְאֵינָהּ יְכוֹלָה לָבוֹא הַנַּחַל מַפְסִיק. ר׳ יוֹנָה בָּעֵי הָיְתָה יְכוֹלָה לָבוֹא בְּעֵרוּבִין הֵיךְ מַה דְּאַתְּ אָמַר בִּירוּשָׁלַם שֶׁכָּל עִיר שֶׁהִיא רוֹאָה וְשׁוֹמַעַת וּקְרוֹבָה וְיכוֹלָה לָבוֹא תוֹקְעִין בָּהּ וְאָמַר אַף בְּיַבְנֶה כֵּן. יְרוּשָׁלַם דִּבֶּר תּוֹרָה וְהָעֲיָרוֹת הַסְּמוּכוֹת לָהּ דִּבֶּר תּוֹרָה וְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מַתְקִין עַל דִּבֶּר תּוֹרָה וְיַבְנֶה מִדִּבְרֵיהֶן וְהָעֲיָרוֹת הַסְּמוּכוֹת לָהּ מִדִּבְרֵיהֶן וְרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי מַתְקִין עַל דִּבְרֵיהֶן וְיֵשׁ תַּקָּנָה אַחַר הַתַּקָּנָה. רַבִּי סִימוֹן בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי יָצְאוּ בֵּית דִּין מִמָּקוֹם וְלֹא הָיוּ תוֹקְעִין רַבִּי יוֹסָה בָּעָא קוֹמֵי רַבִּי סִימוֹן אֲפִלּוּ מִבַּיִת לְבַיִת אֲפִלּוּ מִטְּרִיקְלִין לְקִיטוֹן אָמַר לֵיהּ בֵּי רַבִּי עַד כָּאן שָׁמַעְתִּי׃

הלכה ג משנה בראשונה היה הלולב ניטל במקדש שבעה ובמדינה יום אחד משחרב בית המקדש התקין ריב״ז שיהא לולב ניטל במדינה שבעה זכר למקדש ושיהא יום הנף כולו אסור׃

גמ׳ כתיב: ״וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה׳ אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים״ (ויקרא כג, מ), אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי בְּשִׁמְחַת שְׁלָמִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר אִית תַּנָּיֵי תָּנֵי בְּשִׁמְחַת הַלּוּלָב הַכָּתוּב מְדַבֵּר מַאן דְּאָמַר בְּשִׁמְחַת שְׁלָמִים הַכָּתוּב מְדַבֵּר

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת כֵּלִים בַּתְרָא פֶּרֶק רְבִיעִי

א. תְּפִלָּה, אֵימָתַי מְקַבֶּלֶת טֻמְאָה? מִשֶּׁתְּגַמֵּר מְלַאכְתָּהּ. קְצָעָהּ, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עָתִיד לְתֵּן בָּהּ אֶת הָרְצוּעָה - טְמֵאָה. וּמֵאֵימָתַי טָהֳרָתָהּ? שֶׁל יַד - מִשֶּׁיַּתִּיר מִשְׁלֹשׁ רוּחוֹת. וְשֶׁל רֹאשׁ - מִשֶּׁיַּתִּיר שָׁלֹשׁ רוּחוֹת וּבֵין קְצִיצָה לַחֲבִרְתָּהּ. כֵּיס בְּתוֹךְ כֵּיס שֶׁנִּטְמָא אֶחָד מֵהֶם בְּמַשָּׁקֶה - הוּא טָמֵא וַחֲבֵרוֹ טָהוֹר. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. אֲבָל אִם הָיָה חִיצוֹן עַל הַפְּנִימִי, נִטְמָא פְּנִימִי - נִטְמָא חִיצוֹן. נִטְמָא חִיצוֹן - לֹא נִטְמָא פְּנִימִי. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמַשָּׁקֶה, אֲבָל בְּשֶׁרֶץ - שְׁנֵיהֶן שָׁוִין. אָמַר רַבִּי נָתָן: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲכָמִים עַל צְרוֹר הַמְּעוֹת שֶׁהוּא טָהוֹר, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל צְרוֹר הַמַּרְגָּלִיּוֹת, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. צְרוֹר הַמַּרְגָּלִיּוֹת, תּוֹכָהּ - טָמֵא, פְּשׁוּטוֹ - טָהוֹר. מִטַּמֵּא וּמִטַּהֵר אֲפִלּוּ עֲשָׂרָה פְּעָמִים בַּיּוֹם. עוֹר שֶׁעָשָׂאוּ לְהְיוֹת נוֹתְנוֹ עַל לִבּוֹ, בְּשָׁעַת הַקֶּצִיר, מִפְּנֵי הַשָּׁרָב, אִם יֵשׁ בּוֹ חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה - טָמֵא. וְאִם לָאו - טָהוֹר. לַעֲקֵבוֹ וּלְפַרְסָתוֹ, אִם חוֹפֶה אֶת רֹב הָרֶגֶל - טָמֵא. וְאִם לָאו - טָהוֹר.

ב. סַנְדָּל שֶׁל קַשׁ, רַבִּי עֲקִיבָה מְטַמֵּא. וְהָאִשָּׁה חוֹלֶצֶת בּוֹ וְיוֹצְאִין בּוֹ בְּשַׁבָּת, וְלֹא הוֹדוּ לוֹ. סַנְדָּל שֶׁנִּפְסַק שְׁתֵּי אָזְנָיו, אוֹ שְׁתֵּי תַּרְסִיּוֹתָיו, אוֹ שֶׁנִּטַּל כָּל הַכַּף שֶׁלּוֹ - טָהוֹר. נִפְסְקָה אַחַת מֵאָזְנוֹ אוֹ אַחַת מִתַּרְסִיּוֹתָיו, אוֹ שֶׁפֵּרְשָׁה מִמֶּנּוּ רֹב הַכַּף שֶׁלּוֹ - טָמֵא. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הַפְּנִימִית - טָמֵא. הַחִיצוֹנָה - טָהוֹר. סַנְדָּל שֶׁנִּפְחַת, וּמְקַבֵּל אֶת רֹב הָרֶגֶל, מִנְעָל שֶׁנִּפְרַם וְחוֹפֶה אֶת רֹב הָרֶגֶל, וְנִתְפַּסְקוּ רְצוּעוֹתָיו אוֹ שֶׁנִּטְּלוּ הָאוּנְטְלִיס שֶׁלּוֹ - טָמֵא. נִפְחַת וְאֵינוֹ מְקַבֵּל אֶת רֹב הָרֶגֶל, נִפְרַם וְאֵינוֹ חוֹפֶה אֶת רֹב הָרֶגֶל, וְנִתְפַּסְקוּ אָזְנָיו - טָהוֹר. מִנְעָל שֶׁעַל הָאִימּוּם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן שְׁזוּרִי: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וַחֲכָמִים עַל מִנְעָל שֶׁעַל

הַשָּׁלֵם

הָאִימּוּם שֶׁהוּא טָהוֹר, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל שֶׁנִּטַּל מִן הָאִימּוּם, שֶׁרַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַהֵר וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין, מִפְּנֵי שֶׁהָאִשָּׁה נִנְעֶלֶת בּוֹ, וּמַחֲזִירָתוֹ לָאִימּוּם.

ג. עוֹר הַחֲמוֹר[1], וְעוֹר הַחֲמָר[2], וְעוֹר הַכַּתָּן[3], וְעוֹר הָרוֹפֵא, וְעוֹר הַלֵּב שֶׁל קָטָן, וְעוֹר שֶׁהַבָּנוֹת טָווֹת עָלָיהָ, אִם יֵשׁ בּוֹ חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה - טָמֵא. וְאִם לָאו - טָהוֹר. עוֹר הַשָּׁטִיחַ, וְעוֹר הָעֲרִיסָה, וְעוֹר הַקַּטְבְּלְיָא, וְעוֹר הַכַּר, וְעוֹר הַכֶּסֶת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה - טָמֵא. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם יֵשׁ בּוֹ חֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה - טָמֵא. וְאִם לָאו - טָהוֹר, שֶׁאֵין עוֹר טָמֵא פָּחוֹת מֵחֲמִשָּׁה עַל חֲמִשָּׁה. עוֹר שֶׁעָשָׂאוּ לְתַכְרִיךְ[4], אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - טָמֵא. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל עִבִּי אַרְגָּמָן, וְעַל עִבִּי תַּכְרִיךְ אַרְגָּמָן שֶׁהֵן טְמֵאִין טְמֵא-מֵת, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל עִבִּי כְּסוּת וְעַל תַּכְרִיךְ כְּסוּת, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין מִדְּרָס. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: טָמֵא טְמֵא-מֵת. תַּכְרִיךְ אַרְגָּמָן, תּוֹכוֹ - טָמֵא. פְּשׁוּטוֹ - טָהוֹר. מִטַּמֵּא וּמִטַּהֵר אֲפִלּוּ עֲשָׂרָה פְּעָמִים בַּיּוֹם. עִבִּי הַצֶּמֶר וְאוֹירְטִין[5] הַבָּאִין מִמְּדִינַת הַיָּם, אַף עַל פִּי שֶׁהֵן בָּאִין בְּמִדָּה - טְמֵאִין.

ד. הַשְּׂדָה וְהַתֵּבָה וְהַמִּגְדָּל שֶׁל עֵצִים וְשֶׁל[6] גֶּמִי; רַבִּי מְטַמֵּא וְרַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה מְטַהֵר. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן מַנְסְיָא אוֹמֵר: אֶצְבַּע שֶׁהוּא עָתִיד לְקַצְעָהּ וְלִטּוֹל זְנָבָהּ - טְהוֹרָה.

---

[1] שֶׁמַּנִּיחִין תַּחַת מַשָּׂא הַחֲמוֹר.

[2] הַמּוֹלִיךְ אֶת הַחֲמוֹר.

[3] אוֹמְנֵי פִּשְׁתָּן.

[4] לְכָרֹךְ בּוֹ דָּבָר.

[5] כֵּלִים גְּדוֹלִים שֶׁמּוֹלִיכִין בְּתוֹכָן סְחוֹרָה עַל הַסְּפִינָה – טְמֵאִין, הוֹאִיל וְאֵין לָהֶם שׁוּלַיִם.

[6] הַגָּרְ"א גּוֹרֵס – **עוֹר.**

תּוֹסֶפְתָּא

וְכֻלָּן שֶׁהֵן מְחַסְּרִין לִשְׁלֹק, לִמְתֹּחַ וּלְנַגֵּב - טְהוֹרִין. מְחַסְּרִין סִיכָּה - טְמֵאִין. מַצָּלַת, בֵּין בֵּית הַנָּגְּב וּבֵין בֵּית הַגָּזְלָן - מַחֲשָׁבָה טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעָלִים מִתְיָאְשִׁין מִמֶּנָּה. חֲפוּי בֵּית הַלָּגִינִין וּבֵית הַכּוֹסוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֻמְשָׁה עַל חֻמְשָׁה - טָהוֹר, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא חָפוּי. וּמִשּׁוּם חִבּוּרֵי כֵלִים - טָמֵא. עוֹר שֶׁבִּפְנֵי הַחֲמוֹר, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֻמְשָׁה עַל חֻמְשָׁה - טָהוֹר, שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא חָפוּי. הַכֶּסֶת שֶׁלּוֹ - טְהוֹרָה. הָיְתָה תְּפוּרָה לָאָכָף - טְמֵאָה. וּמְקֻבֶּלֶת כָּל שֶׁהוּא - טְמֵאָה. הָעוֹשֶׂה פְּסִיקְיָא לְשָׁפִיר, וּלְלֵב, וְלִצְדָדֵי בְּהֵמָה - טְהוֹרָה. לְתַחַת כְּרֵסוֹ שֶׁל חֲמוֹר - טְמֵאָה. שְׁיָרֵי פְּסִיקְיָא - אַרְבָּעָה טְפָחִים, כְּדֵי לִתֵּן תַּחַת כְּרֵסוֹ שֶׁל חֲמוֹר. הָעוֹשֶׂה פְּסִיקְיָא כָּל שֶׁהוּא, לְחַזֵּק בָּהּ שֶׁקִּין וּמַרְצוּפִין - טְהוֹרָה. לְהַלֵּךְ בָּהּ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם - טְמֵאָה. כָּל הַגְּדוֹלוֹת[7] בָּאָדָם - טְהוֹרִין, חוּץ מִשֶּׁל שֹׁק וְשֶׁל בֶּגֶד. וּבַבְּהֵמָה - כֻּלָּן טְהוֹרִין. הַקֵּלַע שֶׁבֵּית קִבּוּל שֶׁלָּהּ שֶׁל מְשׁוּחוֹת; רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינָס מְטַהֵר, וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שָׁלֹשׁ - טְמֵאָה. וּשְׁתַּיִם - טְהוֹרָה. נִפְסְקָה אֶמְצָעִית - טְמֵאָה. וְהַחִיצוֹנָה - טְהוֹרָה. נִשְׁתַּיֵּר בָּהּ טֶפַח - טְמֵאָה. נִפְסַק בֵּית הַפָּקוּעַ שֶׁלָּהּ - טְמֵאָה. כָּל הַחוֹצְלוֹת, בֵּין שֶׁל שְׁעָם, וּבֵין שֶׁל שַׁק, וּבֵין שֶׁל צְפִירָה; רַבִּי דּוֹסָא בֶּן הַרְכִּינָס אוֹמֵר: טְמֵא-מֵת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: טָמֵא מִדְּרָס.

מַסֶּכֶת כֵּלִים בַּתְּרָא פֶּרֶק חֲמִישִׁי

א. חָלוּק שֶׁל בַּד, מֵאֵימָתַי מְקַבֵּל טֻמְאָה? מִשֶּׁתִּגָּמֵר מִלַּאכְתָּהּ. וְאֵיזוֹ הִיא גְּמַר מְלַאכְתָּהּ? מְשֻׁיְּפְתַּח אֶת פִּיהָ. הַגְּדוֹל לְפִי גָּדְלוֹ, וְהַקָּטָן לְפִי קָטְנוֹ. וּמֵאֵימָתַי טְהֳרָתוֹ? מִשֶּׁבָּלָה וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ מֵעֵין מְלַאכְתּוֹ. בָּלָה, וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ רֻבּוֹ, מִלְמַעְלָה - טָמֵא. רֻבּוֹ מִלְמַטָּה - טָהוֹר. וְאִם נִקְרַע מִבֵּית פִּיו טָהוֹר. הָעוֹשֶׂה לְתַכְרִיךְ, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - טְמֵאָה. הָעוֹשֶׂה חָלוּק מִן הַלָּבֶד, אִם יֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה - טָמֵא. וְאִם לָאו - טָהוֹר, שֶׁאֵין בִּלְבָדִין פְּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה. חָלוּק שֶׁל לֶבֶד שֶׁבָּלָה, אִם מְשַׁמֵּשׁ מֵעֵין מְלַאכְתּוֹ רִאשׁוֹנָה - טָמֵא. וְאִם לָאו - טָהוֹר. הָעוֹשֶׂה מַעֲטֶפֶת מִן הַלֶּבֶד אֵינָהּ מְקֻבֶּלֶת טֻמְאָה, עַד שֶׁתִּגָּמֵר מְלַאכְתָּהּ. בָּלְתָה, אִם יֵשׁ בָּהּ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה - טְמֵאָה. וְאִם לָאו - טְהוֹרָה.

ב. כַּף שֶׁל עוֹר, שֶׁהִתְקִינָהּ לַחְגּוֹר בָּהּ אֶת מָתְנָיו - טְמֵאָה. כַּף שֶׁל סִיב, שֶׁהִתְקִינָהּ לַחְגּוֹר בָּהּ אֶת מָתְנָיו - טְהוֹרָה. שְׁתֵּי כְּפִין שֶׁל סִיב, שֶׁתְּפָרָן זוֹ בְּזוֹ, וְהִתְקִינָם לַחְגּוֹר בָּהֶן אֶת מָתְנָיו - טְמֵאוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שָׁאַל יוֹנָתָן בֶּן חַרְסָא אִישׁ גְּנוֹסָר לִפְנֵי זְקֵנִים בְּיַבְנֶה: שְׁנֵי כֵּפִין שֶׁל סִיב שֶׁתְּפָרָן זוֹ בְּזוֹ וְהִתְקִינָם לַחְגּוֹר בָּהֶן אֶת מָתְנָיו, מַה הֵן? אָמְרוּ לוֹ: טְמֵאוֹת. נִקּוּרֵי רֹטֶב בַּאֲבִיהֶן, מַה הֵן? אָמְרוּ לוֹ: אֲפִלּוּ כָּל הַדֶּקֶל כֻּלּוֹ - אָסוּר. מוֹתָר הַפֵּיפִירוֹת[8] כַּמָּה הֵן? אָמְרוּ לוֹ: עַד מָקוֹם שֶׁהֶחְדֵּשׁ יָכוֹל לְהַלֵּךְ כָּל אוֹתָהּ שָׁנָה. הָעוֹשֶׂה חֲגוֹר מִצַּדּוֹ שֶׁל בֶּגֶד, וּמִצַּדּוֹ שֶׁל סָדִין; בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין, וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין, עַד שֶׁיְּמוֹל[9]. מֵאֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל בֶּגֶד וּמֵאֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל סָדִין, עַד שֶׁיְּמוֹל. מִצַּד אֶחָד; בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין, עַד שֶׁיְּמוֹל מִצַּדּוֹ הַשֵּׁנִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הָעוֹשֶׂה חֲגוֹר מֵאֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל בֶּגֶד וּמֵאֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל סָדִין,

הַשָּׁלֵם

מִלַּאכְתּוֹ? מְשֻׁיְּפְתַּח אֶת פִּיו. הַגְּדוֹל לְפִי גָּדְלוֹ, וְהַקָּטָן לְפִי קָטְנוֹ. וּמֵאֵימָתַי טְהֳרָתוֹ? מִשֶּׁבָּלָה וְאֵינוֹ מְשַׁמֵּשׁ מֵעֵין מְלַאכְתּוֹ. בָּלָה, וְנִשְׁתַּיֵּר בּוֹ רֻבּוֹ, מִלְמַעְלָה - טָמֵא. רֻבּוֹ מִלְמַטָּה - טָהוֹר. וְאִם נִקְרַע מִבֵּית פִּיו טָהוֹר. הָעוֹשֶׂה לְתַכְרִיךְ, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא - טְמֵאָה. הָעוֹשֶׂה חָלוּק מִן הַלָּבֶד, אִם יֵשׁ בּוֹ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה - טָמֵא. וְאִם לָאו - טָהוֹר, שֶׁאֵין בִּלְבָדִין פְּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה. חָלוּק שֶׁל לֶבֶד שֶׁבָּלָה, אִם מְשַׁמֵּשׁ מֵעֵין מְלַאכְתּוֹ רִאשׁוֹנָה - טָמֵא. וְאִם לָאו - טָהוֹר. הָעוֹשֶׂה מַעֲטֶפֶת מִן הַלֶּבֶד אֵינָהּ מְקֻבֶּלֶת טֻמְאָה, עַד שֶׁתִּגָּמֵר מְלַאכְתָּהּ. בָּלְתָה, אִם יֵשׁ בָּהּ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה - טְמֵאָה. וְאִם לָאו - טְהוֹרָה.

ב. כַּף שֶׁל עוֹר, שֶׁהִתְקִינָהּ לַחְגּוֹר בָּהּ אֶת מָתְנָיו - טְמֵאָה. כַּף שֶׁל סִיב, שֶׁהִתְקִינָהּ לַחְגּוֹר בָּהּ אֶת מָתְנָיו - טְהוֹרָה. שְׁתֵּי כְּפִין שֶׁל סִיב, שֶׁתְּפָרָן זוֹ בְּזוֹ, וְהִתְקִינָם לַחְגּוֹר בָּהֶן אֶת מָתְנָיו - טְמֵאוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי, שָׁאַל יוֹנָתָן בֶּן חַרְסָא אִישׁ גְּנוֹסָר לִפְנֵי זְקֵנִים בְּיַבְנֶה: שְׁנֵי כֵּפִין שֶׁל סִיב שֶׁתְּפָרָן זוֹ בְּזוֹ וְהִתְקִינָם לַחְגּוֹר בָּהֶן אֶת מָתְנָיו, מַה הֵן? אָמְרוּ לוֹ: טְמֵאוֹת. נִקּוּרֵי רֹטֶב בַּאֲבִיהֶן, מַה הֵן? אָמְרוּ לוֹ: אֲפִלּוּ כָּל הַדֶּקֶל כֻּלּוֹ - אָסוּר. מוֹתָר הַפֵּיפִירוֹת[8] כַּמָּה הֵן? אָמְרוּ לוֹ: עַד מָקוֹם שֶׁהֶחְדֵּשׁ יָכוֹל לְהַלֵּךְ כָּל אוֹתָהּ שָׁנָה. הָעוֹשֶׂה חֲגוֹר מִצַּדּוֹ שֶׁל בֶּגֶד, וּמִצַּדּוֹ שֶׁל סָדִין; בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין, וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין, עַד שֶׁיְּמוֹל[9]. מֵאֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל בֶּגֶד וּמֵאֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל סָדִין, עַד שֶׁיְּמוֹל. מִצַּד אֶחָד; בֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין, עַד שֶׁיְּמוֹל מִצַּדּוֹ הַשֵּׁנִי. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ בֵּית שַׁמַּאי וּבֵית הִלֵּל עַל הָעוֹשֶׂה חֲגוֹר מֵאֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל בֶּגֶד וּמֵאֶמְצָעִיתוֹ שֶׁל סָדִין,

---

[7] מְקוּלָּעִין, וְהוּא אָרִיג.

[8] עֲצִים הַתְּקוּעִים בְּאֶרֶץ וּמְדֻלֶּה עֲלֵיהֶם אֶת הַגָּפָן.

[9] שֶׁיֵּעָשֶׂה אִימְרָא גַּם מִצַּדּוֹ הַשֵּׁנִי.

תּוֹסֶפְתָּא

וּמָל מֵרוּחַ אַחַת - שֶׁהוּא טָהוֹר, עַד שֶׁיְּמוֹל מִצַּדּוֹ הַשֵּׁנִי, עַל מָה נֶחְלְקוּ? עַל הָעוֹשֶׂה חֲגוֹר מִצַּדּוֹ שֶׁל בֶּגֶד וּמִצַּדּוֹ שֶׁל סָדִין, שֶׁבֵּית שַׁמַּאי מְטַמְּאִין וּבֵית הִלֵּל מְטַהֲרִין, עַד שֶׁעָשָׂה שֶׁיְּמוֹל. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: חֲגוֹר שֶׁבְּלוּ צְדָדָיו וְאֶמְצָעִיתוֹ קַיֶּמֶת - טָמֵא מִשּׁוּם שְׁיָרֵי חֲגוֹר. שָׂפָה שֶׁפְּרָשָׂה מִן הַבֶּגֶד, וְהִתְקִינָהּ לַחֲגֹר בָּהּ מְתָנָיו - טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא כְּגַלְגַּלִּין.

ג. טַלִּית שֶׁהִתְחִיל בָּהּ לְקָרוֹעַ, עַד שֶׁלֹּא נִקְרַע רֻבָּהּ, הַנּוֹגֵעַ אֲפִלּוּ בַּמֻּפְרָשׂ מִכָּאן וּמִכָּאן - חָבוּר. מִשֶּׁנִּקְרַע רֻבָּהּ, הַנּוֹגֵעַ אֲפִלּוּ בְּמִחְבָּר - אֵינוֹ חָבוּר. אִלּוּ הֵן הָעֲבִין וְאִלּוּ הֵן הַדַּקִּין: כְּגוֹן הַבּוֹרְצִין, וְהַבַּרְתַּצִּים, וְהַפְּמִלְיאוֹת, וְהַחֲמִילוֹת, וְהַלְּבָדִים, וְהַסָּגוֹסִין - אֲפִלּוּ הֵן הָעֲבִים. הַשִּׁירָאִין, וְהַסְּרִיקִים, וְהַכֶּלֶךְ, וְהַפִּילִיּוֹן שֶׁל רֹאשׁ - הֵן הָרַכִּין - אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ, אֲבָל יֵשׁ בָּהֶן מִשּׁוּם שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה. הָעוֹשֶׂה חָלוּק מִן הַמְשֻׁמֶּרֶת, אִם יֵשׁ בָּהּ שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה - טָמֵא. אִם לָאו - טָהוֹר. מְשֻׁמֶּרֶת שֶׁל יַיִן שֶׁבָּלְתָה, אִם מְשַׁמֶּשֶׁת מֵעֵין מְלַאכְתָּהּ - טְמֵאָה. וְאִם לָאו - טְהוֹרָה. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: שֶׁל שַׂק וְשֶׁל בֶּגֶד - שְׁעוּרָהּ בִּשְׁמָרִים. שֶׁל שַׁעַם וְשֶׁל צְפִירָה וְשֶׁל חֲבָלִים - שְׁעוּרָן בִּרְמוֹנִים.

ד. מַשְׁפֵּךְ שֶׁל גִּתּוֹת, אַף עַל פִּי שֶׁהוּא עָשׂוּי כִּכְבָרָה - טָמֵא. חוּט שֶׁפָּרַשׁ מִן הַבֶּגֶד, אֲפִלּוּ מֵאָה אַמָּה - כֻּלּוֹ חָבוּר אֶחָד. וְזֶה שֶׁהוּא תּוֹפֵר בּוֹ, כָּל שֶׁהוּא צָרִךְ הַתְּפִירָה - חָבוּר. וְכָל שֶׁאֵינוֹ צָרִךְ הַתְּפִירָה - אֵינוֹ חָבוּר. חָלוּק שֶׁל יוֹצֵאת-הַחוּץ, שֶׁהוּא עָשׂוּי כְּשֶׁבָּכָה, עָשָׂה לוֹ שָׁפָה שָׁלֹשׁ אֶצְבָּעוֹת, בֵּין מִלְמַעְלָה וּבֵין מִלְמַטָּה וּבֵין מִן הַצְּדָדִין - טָמֵא. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: הָעוֹשֶׂה בֶּגֶד מִן הַחֵרֶם, וּמִן הַמְצוּדָּה, וּכְפָלוֹ וּתְפָרוֹ, וְאֵין בְּשָׁרוֹ נִרְאֶה מִתּוֹכוֹ - טָמֵא. שָׁבִיס שֶׁל סְבָכָה - טָמֵא בִּפְנֵי עַצְמוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהוּא מִתְקַנּוֹ לִשְׁבָכָה אַחֶרֶת. וְכַמָּה יִהְיֶה שִׁעוּרוֹ? כְּדֵי שֶׁיְּהֵא מַקִּיף מֵאָזֶן לְאָזֶן. הַטַּסִּין, וְהַצְּפוּיִין, וְהַחֲלִיּוֹת שֶׁבּוֹ - טְהוֹרִין. וּמִשּׁוּם חִבּוּרֵי שָׁבִיס - טְמֵאִין. וְהָרְצוּעוֹת שֶׁבּוֹ, תְּפוּרוֹת - חִבּוּר. קְשׁוּרוֹת - אֵינָן חִבּוּר. אֲחֵרִים אוֹמְרִים: שְׁבָכָה שֶׁל זְקָנָה שֶׁנִּקְרַע, וְנִתָּנָה עַל הַכִּסֵּא, וּבְשָׂרָהּ נוֹגֵעַ בְּכִסֵּא - טְהוֹרָה. וְאִם לָאו - טְמֵאָה. שְׁיָרֵי פְּסִיקְיָא - כִּדֵי לַחֲגוֹר עַל מָתְנֶיהָ שֶׁל קְטַנָּה. שְׁיָרֵי הַקְּלָקֶן וּפוּזְמִיאוֹת - כִּדֵי לִכְרֹךְ עַל אֶצְבַּע קְטַנָּה.

מַסֶּכֶת כֵּלִים בַּתְרָא פָּרָק שִׁישִׁי

א. הַמְשַׁנֶּה בִּכְלֵי עוֹר, מִן הַפָּשׁוּט לְפָשׁוּט - טָמֵא. מִן הַפָּשׁוּט לִקְבוּל, מִן הַקִּבּוּל לְפָשׁוּט, מִן הַקִּבּוּל לִקְבוּל - טָהוֹר. וּבְבֶגֶד - הַכֹּל טָמֵא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, חֲבֵרַי הָיוּ אוֹמְרִים: הַשַּׂק, וְהָעוֹר, וְהַמַּפָּץ, שֶׁטָּלָאן זֶה עַל זֶה - לֹא בִּטְלוּ זֶה אֶת זֶה. הַשַּׂק, וְהָעוֹר, וְהַמַּפָּץ שֶׁנִּקְרְעוּ, אִם נוֹתְנָן עַל הַכִּסֵּא, וּבְשָׂרוֹ נוֹגֵעַ בַּכִּסֵּא - טָהוֹר, וְאִם לָאו - טְמֵא. הַשַּׂק, וְהָעוֹר, וְהַמַּפָּץ, שֶׁזְּרָקָן לָאַשְׁפָּה - טְמֵאִין. מַטְלִית שֶׁטָּלָאָהּ עַל הַקַּפָּה - צְרִיכָה מַחֲשָׁבָה אַחַר פְּרִישָׁתָהּ. טַלִּית שֶׁל עָנִי שֶׁבָּלְתָה, אִם הָיוּ רֹב שִׁפְתוֹתֶיהָ קַיָּמוֹת, אַף-עַל-פִּי שֶׁאֵין בָּהּ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ - טְמֵאָה. אֵין רֹב שִׁפְתוֹתֶיהָ קַיָּמוֹת, אִם יֵשׁ בָּהּ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ - טְמֵאָה, וְאִם לָאו - טְהוֹרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ, אִם יֵשׁ בָּהּ שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ - טְמֵאָה. וְאִם לָאו - טְהוֹרָה. הָיוּ דִּבְדּוּלִין[10] יוֹצְאִין הֵימֶנָּה, כָּל שֶׁכְּנֶגֶד הַשָּׂפָה - חָבוּר. וְכָל שֶׁאֵינוֹ כְּנֶגֶד הַשָּׂפָה - אֵינוֹ חָבוּר.

ב. הַחֵמֶת שֶׁפְּחָתָהּ הַכֹּהֵן לִהְיוֹת רוֹדָה בָּהּ כְּכַר תְּרוּמָה - טְהוֹרָה. עוֹר שֶׁעָשָׂאוֹ לְשַׁלְחָן, לִהְיוֹת אוֹכֵל עָלָיו - טָמֵא, וְשִׁעוּרוֹ בְּטֶפַח. בֵּית יָד וְחֵפֶת שֶׁל חָלוּק - הֲרֵי אֵלּוּ נִמְדָּדִין כְּפוּלִין. זֶה הַכְּלָל, הַבָּא כָּפוּל - נִמְדָּד כָּפוּל. הַבָּא פָּשׁוּט - נִמְדָּד פָּשׁוּט. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: [וְכִי בְּאֵיזֶה מִדְרָס נָגַע זֶה? מוֹדָה רַבִּי

[10] מָקוֹם שֶׁנִּקְרַע - יוֹצְאִים שָׁם חוּטִים.

תּוֹסֶפְתָּא

יוֹסֵי[11]], שֶׁאִם הָיוּ שְׁנַיִם זֶה עַל גַּבֵּי זֶה - לֹא בִּטְּלוּ זֶה אֶת זֶה. שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁנִּמְצָא בְּתוֹךְ הַבַּיִת - הֲרֵי זוֹ טְמֵאָה, שֶׁכָּל הַבַּיִת מִן הַמֻּצָּע. מְצָאָהּ אַחַר הַדֶּלֶת, אוֹ כְּסוּחָה, אוֹ פּוּנְדְיוֹן צָרוּר בָּהּ, אוֹ מַחַט תָּחוּב בָּהּ, אוֹ שֶׁהָיְתָה פְּקוּקָה בַּסַּל וּבַקֻּפָּה - טְהוֹרָה. וּלְעוֹלָם אֵינָהּ טְמֵאָה, עַד שֶׁיַּצְנִיעֶנָּהּ לַבֶּגֶד. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: לְדָבָר שֶׁהוּא מְקַבֵּל טֻמְאָה - טְמֵאָה. וּלְדָבָר שֶׁאֵין מְקַבֵּל טֻמְאָה - טְהוֹרָה.

ג. שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁהָיָה בָּהּ חוּט שֶׁל תְּאוֹמוֹת - טְמֵאָה. רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיְתָה כֻלָּהּ שֶׁל תְּאוֹמוֹת - טְמֵאָה. אִם יֵשׁ בָּהּ אִימְרָא - טְהוֹרָה. פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁהִתְקִינוּ לָפוּךְ בּוֹ אֶת הַמֶּרְחָץ, וּלְנַעֵר בּוֹ אֶת הַקְּדֵרָה, וּלְקַנַּח בּוֹ אֶת הָרֵחַיִם, מִן הַמּוּכָן - טָמֵא, וְשֶׁאֵינוֹ מוּכָן - טָהוֹר; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בֵּין שֶׁהוּא מִן הַמּוּכָן וּבֵין שֶׁאֵינוֹ מִן הַמּוּכָן, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: בֵּין שֶׁהוּא מִן הַמּוּכָן וּבֵין שֶׁאֵינוֹ מִן הַמּוּכָן - טָמֵא. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בֵּין מִן הַמּוּכָן וּבֵין שֶׁאֵינוֹ מִן הַמּוּכָן - טָהוֹר. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִן הַמּוּכָן - טָמֵא. שֶׁלֹּא מִן הַמּוּכָן - טָהוֹר.

ד. שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ שֶׁעָשָׂאהּ לְאִסְפָּלָנִית, מְלוּגְמָא וּרְטִיָּה - טְהוֹרָה. שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה שֶׁעָשָׂאוֹ לְאִסְפָּלָנִית, מְלוּגְמָא וּרְטִיָּה - טְמֵאָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בֵּין כָּךְ וּבֵין כָּךְ - טְהוֹרָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִסְפָּלָנִית - טְהוֹרָה, מְלוּגְמָא וּרְטִיָּה - טְמֵאָה. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הָעוֹשֶׂה אִסְפָּלָנִית מִן הַסַּמְמָנִין - טְהוֹרָה, וּמִן הָעֲשָׂבִים - טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהִיא נִנְעֶרֶת. וּבָעוֹר, אִסְפָּלָנִית - טְהוֹרָה. מְלוּגְמָא וּרְטִיָּה - טְמֵאָה. רַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמְרִים: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּמִטְפָּחוֹת סְפָרִים, וְכִדְבָרָיו אָנוּ מוֹרִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף שֶׁל קִלְתִּית[12] כֵּיוֹצֵא בָהֶן. רַבִּי אֶלִיעֶזֶר בְּרַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: אַנְגִילִין[13] שֶׁל סֵפֶר - טְהוֹרוֹת. וְהַתִּיק שֶׁלּוֹ - טָמֵא. וְהָעֲמוּד שֶׁבּוֹ - חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְהַזָּאָה.

ה. כִּפָּה שֶׁל זְקֵנָה שֶׁהוּא טָמֵא מִדְּרָס, וּנְתָנוֹ לַסַּפָּר; רַבִּי מֵאִיר מְטַהֵר וְרַבִּי יוֹסֵי מְטַמֵּא. כָּל הַכֵּלִים יוֹרְדִין לִידֵי טֻמְאָתָן בְּמַחֲשָׁבָה, וְאֵין עוֹלִין מִידֵי טֻמְאָתָן אֶלָּא בְּשִׁנּוּי מַעֲשֶׂה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: שִׁנּוּי מַעֲשֶׂה, אֵינוֹ אֶלָּא לְקִלְקוּל.

מַסֶּכֶת כֵּלִים בָּתְרָא פֶּרֶק שְׁבִיעִי

א. נִימֵי פְסִיקְיָא וּמִקְטוֹרֶן - כָּל שֶׁהֵן. נִימֵי שֶׁל אַפּוֹקְרְסִין - עָשָׂר. וְאִם יֵשׁ בָּהֶן סָבֵךְ - כָּל שֶׁהֵן. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: סָבֵךְ עוֹלֶה לְמִדַּת שְׁלֹשָׁה עַל שְׁלֹשָׁה, וְאֵינוֹ עוֹלֶה לְמִדַּת שָׁלֹשׁ עַל שָׁלֹשׁ. הָיָה רָחָב וּנְתָנוֹ עַל הַכִּסֵּא, אִם נוֹתְנוֹ עַל הַכִּסֵּא וּבְשָׂרוֹ נוֹגֵעַ בַּכִּסֵּא - טָהוֹר. וְאִם לָאו - טָמֵא. נִימֵי הַבְּרִסִין, וְהַפַּמְלִיאוֹת, וְהַחֲמִילוֹת, וְהַלָּבְדִין, וְהַסָּגוֹסִין, וְהַכְּרִים, וְהַכְּסָתוֹת - שְׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת. חוּט הַמִּשְׁקֹלֶת - שְׁנַיִם עָשָׂר. וְשֶׁל חָרָשִׁים - שְׁמֹנֶה עָשָׂר. וְעָבְיוֹ כְּעָבִי כְּלִינוֹ. חוּט שֶׁל בַּנָּאִין וְשֶׁל סַיָּדִין - חֲמִשִּׁים אַמָּה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף שֶׁל מְשׂוּחוֹת - חֲמִשִּׁים אַמָּה. חוּט הַמְּאוֹנַיִם שֶׁל שׁוֹקְלֵי מַתָּכוֹת - טְפָחַיִם, מִפְּנֵי שֶׁהוּא תּוֹפֵס בִּשְׁתֵּי יָדָיו וּמַגְבִּיהַּ.

ב. יַד הַסַּכִּין - טֶפַח, וּשְׁיָרֵי הַסַּכִּין - טֶפַח, וּשְׁיָרֵי הַכּוּשׁ - טֶפַח, וּשְׁיָרֵי הַשַּׁפּוּד - טֶפַח, וּשְׁיָרֵי הַמְּזָרֶה - טֶפַח, וְיַד הַקָּרְדֹּם מֵאֲחוֹרָיו - שָׁלֹשׁ אֲצְבָעוֹת. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: טֶפַח מֵאֲחוֹרָיו - טָהוֹר כֻּלּוֹ. יַד הַכִּילּוֹף וּבֶן הַכִּילּוֹף - חֲמִשָּׁה. יַד הַפּוֹחֶת וּבֶן הַפּוֹחֶת - חֲמִשָּׁה. יַד בֶּן חוֹלֵף - חֲמִשָּׁה, וְשֶׁל חוֹלֵף - שִׁשָּׁה. יַד מַגְרֵפָה שֶׁל בַּעֲלֵי בָתִּים, בֵּית

הַשָּׁלֵם

---

[11] הוֹסָפָה זוֹ עַל פִּי הַגָּהָה שֶׁל גִּירְסַת 'אוֹר הַגָּנוּז' עַל הַתּוֹסֶפְתָּא.

[12] סַלִּים.

[13] סַפְּסָל שֶׁשָּׂמִים עָלָיו אֶת הַסֵּפֶר.

תּוֹסֶפְתָּא

שַׁמַּאי אוֹמְרִים: שִׁבְעָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: שְׁמֹנָה. שֶׁל סַיְדִין, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: תִּשְׁעָה. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: עֲשָׂרָה. יוֹתֵר מִכָּאן, אֵינוֹ חִבּוּר, לֹא לְטֻמְאָה וְלֹא לְהַזָּאָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁעֲתִיד לָגוּד, אֲבָל בִּזְמַן שֶׁאֵינוֹ עֲתִיד לָגוּד - חִבּוּר לְטֻמְאָה וְאֵין חִבּוּר לְהַזָּאָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְרַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אַף לֹא לְטֻמְאָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: אֲנִי אָמַרְתִּי דָּבָר אֶחָד, וְהֵם אָמְרוּ דָּבָר אֶחָד, אֲנִי אָמַרְתִּי לָהֶם - אִי אַתֶּם מוֹדִים בְּחוּט שֶׁל בַּנָּאִים, וְשֶׁל סַיְדִין, חֲמִשִּׁים אַמָּה, שֶׁאִם רוֹצֶה לְקַיֵּם יוֹתֵר מִכָּאן - שֶׁהוּא טָהוֹר. וְהֵם אָמְרוּ לִי: אִי אַתָּה מוֹדֶה בְּנִימֵי הַסָּדִין וְהַסּוּדָרִין, וְהַטַּרְטִין, וְהַפִּלְיוֹן שֶׁל רֹאשׁ - שִׁשָּׁה אֶצְבָּעוֹת. וְשֶׁל אַפְקָרְסוֹת - עֶשֶׂר. שֶׁאִם רוֹצֶה לְקַיֵּם יוֹתֵר מִכֵּן - שֶׁהוּא טָמֵא. וְרוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי מִדִּבְרֵיהֶן, שֶׁאֲנִי מְשִׁבָּח מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְהַזָּאָה עַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְהַזָּאָה, וְהֵן מְשִׁיבִין אוֹתִי מִדָּבָר שֶׁהוּא חִבּוּר לְטֻמְאָה וּלְהַזָּאָה עַל דָּבָר שֶׁמּוֹדִים שֶׁאֵינוֹ חִבּוּר לְהַזָּאָה. כָּל אֵלּוּ שֶׁאָמְרוּ שִׁירֵי - וִידוֹת יְדוֹתֵיהֶן מִלְּפָנֵיהֶם. אֶת שֶׁדְּרְכּוֹ לֶאֱחֹז בְּיָדוֹ אַחַת, כְּגוֹן יַד הַקְּרִדֹּם - טָפַח. וְאֶת שֶׁדְּרְכּוֹ לֶאֱחֹז בִּשְׁתֵּי יָדָיו כְּגוֹן יַד [הַמְּקוֹר] הַמַּגְרֵפָה - טְפָחַיִם.

ג. כְּלֵי זְכוּכִית - טְמֵאָתָן מִדִּבְרֵי סוֹפְרִים. פְּשׁוּטֵיהֶן - טְהוֹרִין. וּמְקֻבָּלֵיהֶן - טְמֵאִין. הַשָּׁדָה, וְהַתֵּבָה, וְהַמִּגְדָּל שֶׁל זְכוּכִית, הַבָּאִין בְּמִדָּה - טְהוֹרִין. וּשְׁאָר כָּל כְּלֵי זְכוּכִית, אַף עַל פִּי שֶׁבָּאִין בְּמִדָּה - טְמֵאִים. וְזֶה חֹמֶר בִּכְלֵי זְכוּכִית מִכְּלֵי עֵץ. כְּלֵי זְכוּכִית - אֵין מְקַבְּלִין טֻמְאָה עַד שֶׁתְּגַמֵּר מְלַאכְתָּן, וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִשֶּׁינְּטָלוּ מִן הַסִּפּוֹת. תַּמְחוּי שֶׁעָשָׂאוּ אִסְפַּקְלַרְיָא, אַף עַל פִּי שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ - טָהוֹר. הָיָה טָמֵא וַעֲשָׂאוּ אִסְפַּקְלַרְיָא - טָמֵא, עַד שֶׁיְּקַבְּעֶנּוּ בְּמִסְמֵר. תַּרְוָד שֶׁל מַתֶּכֶת, בֵּין שֶׁיֵּשׁ לוֹ יָד וּבֵין שֶׁאֵין לוֹ יָד, בֵּין מְקֻבָּל כָּל שֶׁהוּא וּבֵין שֶׁאֵין מְקֻבָּל כָּל שֶׁהוּא - טָמֵא. וְשֶׁל עֵץ, וְשֶׁל עֶצֶם, וְשֶׁל זְכוּכִית מְקֻבָּל כָּל שֶׁהוּא - טָמֵא, שֶׁאֵין מְקֻבָּל כָּל שֶׁהוּא אֶלָּא מִמַּגְמַ וְשׁוֹפֵךְ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: טָמֵא, וְרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי מְטַהֵר.

ד. כּוֹס שֶׁל זְכוּכִית שֶׁנִּקַּב וְהִטִּיחַ לְתוֹכוֹ אֲבָר, רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי: טָמֵא מִשּׁוּם כְּלֵי זְכוּכִית. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: יְהוּדָה בֶּן שַׁמּוּעַ הָיָה מְטַמֵּא מִשּׁוּם רַבִּי מֵאִיר מִשּׁוּם כְּלֵי מַתֶּכֶת, וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. קִתּוֹן שֶׁל זְכוּכִית שֶׁנִּטְּלוּ שׁוּלָיו, אִם יָכוֹל לֵישֵׁב כְּדַרְכּוֹ, רַבִּי מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. וְאִם מִתְּחִלָּה עֲשָׂאָה שֶׁלֹּא שׁוּלַיִם - הַכֹּל מוֹדִים שֶׁהוּא טָמֵא. הַכּוֹס וְהַצְּלוֹחִית שֶׁנִּקְּבוּ, בֵּין מִלְּמַעְלָה וּבֵין מִלְּמַטָּה - טְהוֹרִין. תַּמְחוּי וְקֻעָרָה שֶׁנִּקְּבוּ מִלְּמַעְלָה - טְמֵאִין. מִלְּמַטָּה - טְהוֹרִין. נִסְדְּקוּ, אִם יְכוֹלִין לְקַבֵּל אֶת הַחֲמִין כְּצוֹנֶן - טְמֵאִין. וְאִם לָאו - טְהוֹרִין. רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן רַבִּי צָדוֹק אוֹמֵר: הַכּוֹסוֹת, הַצִּידוֹנִים, הַחֲתוּכִין - טְהוֹרִין, מִפְּנֵי שֶׁסּוֹרְחִין אֶת הַפֶּה, וַחֲכָמִים מְטַמְּאִין. צְלוֹחִית שֶׁל שֶׁמֶן, וְשֶׁל יַיִן, שֶׁנִּטַּל פִּיהָ, אִם נִטַּל בְּיַד אַחַת - טְמֵאָה. וְאִם בִּשְׁתֵּי יָדָיו - טְהוֹרָה. פַּנָּס שֶׁל זְכוּכִית שֶׁיֵּשׁ בּוֹ בֵּית קִבּוּל שֶׁמֶן - טָמֵא. בֵּית קִבּוּל נֵר - טָהוֹר. וְאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא הַמְשַׁמֵּשׁ אֶת הַצַּרְךָ. הַמִּטָּה, וְהַכִּסֵּא, וְהַסַּפְסָל, וְהַקַּתֶּדְרָא, וַעֲרִיסָה שֶׁל זְכוּכִית, וְכָל מִדְרָס כְּלֵי זְכוּכִית - טְהוֹרִין. הָאוֹלָר, וְהַקּוּלְמָס, וְהַמִּטּוּטֶלֶת, וְהַמִּשְׁקֹלוֹת, וְהָעֲכִירִין, וְהַכַּן, וְהַכַּנָּה שֶׁל זְכוּכִית - טְהוֹרִין.

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק רִאשׁוֹן

א. אֶחָד הַנּוֹגֵעַ, וְאֶחָד הַמַּאֲהִיל, וְאֶחָד הַמַּסִּיט - כֻּלָּן מוֹנִין בְּמֵת. אֵין לְךָ שֶׁמְּטַמֵּא בְּמַשָּׂא אֶלָּא אָדָם בִּלְבַד. הָאוֹכְלִין וְהַמִּשְׁקִין וְהַכֵּלִים - אֵין מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: כְּדֶרֶךְ זוֹ אַתָּה יָכוֹל לוֹמַר בְּזָב, כָּל הַטָּמֵא בְּמֵת טָמֵאת שִׁבְעָה - טָמֵא בְּזָב טָמֵאת עֶרֶב. וְכָל הַטָּמֵא בְּמֵת טָמֵאת עֶרֶב - טָהוֹר בְּזָב מִכְּלוּם. כֵּיצַד? אָדָם בָּאָדָם - שְׁנַיִם בְּמֵת וְאֶחָד בְּזָב. כֵּלִים בְּכֵלִים - שְׁלֹשָׁה בְּמֵת וּשְׁנַיִם בְּזָב. כֵּלִים אָדָם וְכֵלִים

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

- אַרְבָּעָה בְּמֵת וּשְׁלִשָּׁה בְּזָב. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּתְרוּמָה וּבְקָדָשִׁים, אֲבָל אֵין הַנָּזִיר מְגַלֵּחַ אֶלָּא עַל הַמֵּת בִּלְבַד, וְאֵין חַיָּבִים עַל טְמְאַת מִקְדָּשׁ וְקָדָשָׁיו אֶלָּא עַל הַמֵּת בִּלְבַד. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: יֵשׁ לִי חֻמְשָׁה: הַשַּׁפּוּד הַתָּחוּב בְּאֹהֶל, אוֹ הַנּוֹגֵעַ בְּאֹהֶל. אָמְרוּ לוֹ: הָאֹהֶל וְהַשַּׁפּוּד - שֵׁם אֶחָד הֵן.

ב. הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים וְהַבְּהֵמָה, וּבֶן שְׁמֹנָה, וּכְלֵי חֶרֶס, וְהָאוֹכְלִים וְהַמַּשְׁקִין הַנּוֹגְעִין בְּמֵת. כֵּלִים הַנּוֹגְעִין בָּהֶן - טְהוֹרִין. וּכְשֵׁם שֶׁאֵבֶר מִן הַחַי שֶׁחָסֵר עֶצֶם בָּאָדָם - טָהוֹר, כָּךְ בִּנְבֵלוֹת וּבִשָּׁרָצִים - טָהוֹר. הַמַּחַ: בֵּין בָּאָדָם, וּבֵין בַּבְּהֵמָה, וּבֵין בַּחַיָּה, וּבֵין בָּעוֹפוֹת, וּבֵין בַּנְּבֵלוֹת, וּבֵין בַּטְּרֵפוֹת, וּבֵין בִּשְׁקָצִים, וּבֵין בָּרָמָשִׂים - טָמֵא. וְחַיָּבִין עָלָיו מֹשֶׁם פִּגּוּל נוֹתָר וְטֻמְאָה, וּמְטַמֵּא כַּזַּיִת בְּמַשֶּׂה וְכַעֲדָשָׁה בְּמַגָּע. כְּלָלוֹ שֶׁל דָּבָר: מֹחַ הֲרֵי הוּא כִּבְשָׂר לְכָל דָּבָר.

ג. תִּשְׁעָה בָּרֹאשׁ וְהַלְּחָיַיִן עִמָּהֶן, חֲמִשָּׁה בָּאַרְכָּבָה, שְׁנַיִם מִכָּאן וּשְׁנַיִם מִכָּאן, וְהַפִּיקָה בָּאֶמְצַע. כָּל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ גִּידִים וַעֲצָמוֹת - הֲרֵי זֶה אֵבֶר. וְשֶׁאֵין בּוֹ גִּידִים וַעֲצָמוֹת - אֵינוֹ אֵבֶר, וְהַיּוֹתֶרֶת עוֹלֶה מִן הַמִּנְיָן. חָסֵר שֶׁאֵין בּוֹ אֶלָּא מְאתַיִם וַיְתִיר, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מְאתַיִם וּשְׁמֹנִים וְאֶחָד - כֻּלָּם מִצְטָרְפִים לְמִנְיָן מֵאָה עֶשְׂרִים וְחָמֵשׁ, הַחַי אֵין בּוֹ מִמִּנְיָן, וְאֵין בּוֹ רֹבַע עֲצָמוֹת.

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שֵׁנִי

א. יִשְׂרָאֵל שֶׁשָּׁחַט בְּהֵמָה טְמֵאָה לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים, שָׁחַט בָּהּ שְׁנַיִם אוֹ רֹב שְׁנַיִם, וַעֲדַיִן מְפֹרְכֶסֶת - מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכָלִין, אֲבָל לֹא טְמֵאַת נְבֵלוֹת. אֵבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה - כְּפוֹרֵשׁ מִן הַחַי. וּבְשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה - כִּבְשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִן הַחַי וַאֲסוּרָה לִבְנֵי נֹחַ. וַאֲפִלּוּ מֵתָה הַבְּהֵמָה - אֵינָהּ מְטַמְּאָה טְמֵאַת אוֹכָלִין. וְעוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁשָּׁחַט בְּהֵמָה טְהוֹרָה לְמִלֹּא מַקֵּדַח. שָׁחַט בָּהּ יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם אוֹ רֹב שְׁנַיִם, אֶחָד עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל, חוֹתֵךְ מִמֶּנָּה בְּשָׂר וּמַמְתִּין לָהּ עַד שֶׁתָּמוּת, וּמֻתָּר בַּאֲכִילָה.

ב. מִלֹּא תַרְוָד רָקָב[14] שֶׁאָמְרוּ - יֶשְׁנוֹ מֵעִקַּר אֲצְבְּעוֹתָיו וּלְמַעְלָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִלֹּא חָפְנָיו. וְאֵיזֶהוּ מֵת שֶׁיֵּשׁ לוֹ רָקָב? הַנִּקְבָּר עָרוּם בְּאָרוֹן שֶׁל אֶבֶן, עַל גַּבֵּי הָרִצָּפָה, וְעַל גַּבֵּי הַטַּבְלָא שֶׁל שַׁיִשׁ. אֲבָל הַנִּקְבָּר בִּכְסוּתוֹ, וּבָאָרוֹן שֶׁל עֵץ, עַל גַּבֵּי עָפָר - אֵין לוֹ רָקָב. וְהַנּוֹטֵל עָפָר מִתַּחְתָּיו - זֶהוּ עֲפַר קְבָרוֹת, מִלֹּא תַרְוָד וְעוֹד. תְּבוּסָה שֶׁנִּמְצֵאת בַּקֶּבֶר וְאֵין יוֹדֵעַ מַה טִּיבָהּ, פֵּרֵשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק: בּוֹרֵר אֶת הַצְּרוֹרוֹת וְאֶת הַקִּיסָמִין, נוֹטֵל אֶת הַוַּדְּאִין וּמֵנִיחַ אֶת הַסָּפֵק. וְזֶהוּ עֲפַר קְבָרוֹת מִלֹּא תַרְוָד וְעוֹד.

ג. שִׁדְרָה שֶׁגְּרָרָהּ רֹב חֲלִיּוֹת מִמֶּנָּה[15], אַף עַל פִּי שֶׁשִּׁלְדָּהּ קַיֶּמֶת - טְהוֹרָה. בִּזְמַן שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַקֶּבֶר, אֲפִלּוּ מְשֻׁבֶּרֶת וַאֲפִלּוּ מְכֻתֶּתֶת - טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהַקֶּבֶר מִצְרָפָהּ.

ד. הַגֻּלְגֹּלֶת שֶׁהָיָה בָהּ נָקָב אֶחָד אָרוֹךְ, אוֹ נְקָבִים הַרְבֵּה - מִצְטָרְפִין לְמִלֹּא מַקֵּדַח. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשֻׁלָּם: מַעֲשֶׂה בְּעֵין בּוּל בְּאֶחָד שֶׁנֶּחְתְּכָה גֻּלְגֻּלְתּוֹ, וְתָלָה עָלֶיהָ

---

[14] תַּרְוָד – כַּף. רָקָב – עַפְרוּרִית הַמֵּת שֶׁנִּרְקָב.

[15] שֶׁעָקַר אֶת רֹב הַחוּלְיוֹת מִמֶּנָּה, וְאַף עַל פִּי שֶׁמַּנָּחוֹת בְּצִדָּהּ – טְהוֹרָה.

הַשָּׁלֵם

וְאֵבֶר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה - כְּפוֹרֵשׁ מִן הַחַי. וּבְשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה - כְּפוֹרֵשׁ מִן הַחַי. וַאֲסוּרָה לִבְנֵי נֹחַ. וַאֲפִלּוּ מֵתָה הַבְּהֵמָה. נֶחֱרָה - אֵינָהּ מְטַמֵּא טְמֵאַת אוֹכָלִין. שָׁחַט בָּהּ אֶחָד אוֹ רֹב - אֵין בָּהּ טְמְאָה - שֶׁל כֻּלּוֹם. שָׁחַט עוֹבֵד כּוֹכָבִים בְּמָקוֹם שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה, וּבָא יִשְׂרָאֵל וְגָמְרָהּ - מֻתֶּרֶת בַּאֲכִילָה. שָׁחַט יִשְׂרָאֵל, בֵּין בְּמָקוֹם שֶׁעוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה, וּבֵין בְּמָקוֹם שֶׁאֵין עוֹשֶׂה אוֹתָהּ טְרֵפָה, וּבָא עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְגָמְרָהּ - שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה. שָׁחַט בָּהּ יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם אוֹ רֹב שְׁנַיִם, אֶחָד עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְאֶחָד יִשְׂרָאֵל, חוֹתֵךְ מִמֶּנָּה בָּשָׂר וּמַמְתִּין לָהּ עַד שֶׁתָּמוּת, וּמֻתָּר בַּאֲכִילָה.

ב. מִלֹּא תַרְוָד רָקָב[14] שֶׁאָמְרוּ - יֶשְׁנוֹ מֵעִקַּר אֲצְבְּעוֹתָיו וּלְמַעְלָה; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: מִלֹּא חָפְנָיו. וְאֵיזֶהוּ מֵת שֶׁיֵּשׁ לוֹ רָקָב? הַנִּקְבָּר עָרוּם בְּאָרוֹן שֶׁל אֶבֶן, עַל גַּבֵּי הָרִצָּפָה, וְעַל גַּבֵּי הַטַּבְלָא שֶׁל שַׁיִשׁ. אֲבָל הַנִּקְבָּר בִּכְסוּתוֹ, וּבָאָרוֹן שֶׁל עֵץ, עַל גַּבֵּי עָפָר - אֵין לוֹ רָקָב. וְהַנּוֹטֵל עָפָר מִתַּחְתָּיו - זֶהוּ עֲפַר קְבָרוֹת, מִלֹּא תַרְוָד וְעוֹד. תְּבוּסָה שֶׁנִּמְצֵאת בַּקֶּבֶר וְאֵין יוֹדֵעַ מַה טִּיבָהּ, פֵּרֵשׁ רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי צָדוֹק: בּוֹרֵר אֶת הַצְּרוֹרוֹת וְאֶת הַקִּיסָמִין, נוֹטֵל אֶת הַוַּדְּאִין וּמֵנִיחַ אֶת הַסָּפֵק. וְזֶהוּ עֲפַר קְבָרוֹת מִלֹּא תַרְוָד וְעוֹד.

ג. שִׁדְרָה שֶׁגְּרָרָהּ רֹב חֲלִיּוֹת מִמֶּנָּה[15], אַף עַל פִּי שֶׁשִּׁלְדָּהּ קַיֶּמֶת - טְהוֹרָה. בִּזְמַן שֶׁהִיא בְּתוֹךְ הַקֶּבֶר, אֲפִלּוּ מְשֻׁבֶּרֶת וַאֲפִלּוּ מְכֻתֶּתֶת - טְמֵאָה, מִפְּנֵי שֶׁהַקֶּבֶר מְצָרְפָהּ.

ד. הַגֻּלְגֹּלֶת שֶׁהָיָה בָהּ נָקָב אֶחָד אָרוֹךְ, אוֹ נְקָבִים הַרְבֵּה - מִצְטָרְפִין לְמִלֹּא מַקֵּדַח. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בֶּן הַמְשֻׁלָּם: מַעֲשֶׂה בְּעֵין בּוּל בְּאֶחָד שֶׁנֶּחְתְּכָה גֻּלְגֻּלְתּוֹ, וְתָלָה עָלֶיהָ

תּוֹסֶפְתָּא

הָרוֹפֵא מַטְלֶת שֶׁל קְרוּיָה, וְחָיָה. אָמַר לוֹ רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר: מִשָּׁם רְאָיָה? אַף עַל פִּי שֶׁחָיָה כָּל יְמוֹת הַחַמָּה, וְכֵיוָן שֶׁעָבְרוּ עָלָיו יְמוֹת הַצִּנָּה - מֵיֵד מֵת.

ה. כַּזַּיִת בָּשָׂר הַפּוֹרֵשׁ מֵאֵבֶר מִן הַחַי; רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מְטַמֵּא. הֵשִׁיבוּ אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר שְׁתֵּי תְּשׁוּבוֹת: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּמֵת שֶׁיֵּשׁ לוֹ רֹב רַבָּע וְרָקָב, תֹּאמַר בְּאֵבֶר מִן הַחַי שֶׁאֵין לוֹ רֹב רַבָּע וְרָקָב? דָּבָר אַחֵר, מִי תָּלוּי בְּמִי? אֵבֶר תָּלוּי בְּבָשָׂר אוֹ בָשָׂר תָּלוּי בְּאֵבֶר? הַבָּשָׂר תָּלוּי בְּאֵבֶר, אֶפְשָׁר שֶׁהַבָּשָׂר מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל, וְהָאֵבֶר יִהְיֶה טָהוֹר?! אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: תָּמֵהַּ אֲנִי, אִם טִמֵּא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר, לֹא טִמֵּא אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בְּאֵבֶר בָּשָׂר כָּרָאוּי, שֶׁיֶּהֱא זֶה וְזֶה מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא וּבְאֹהֶל.

ו. עֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה, הַפּוֹרֵשׁ מִן הָאֵבֶר מִן הַחַי. רַבִּי נְחוּנְיָא מְטַמֵּא. הֵשִׁיבוּ אֶת רַבִּי נְחוּנְיָא שָׁלֹשׁ תְּשׁוּבוֹת: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּמֵת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רֹבַע רָקָב, תֹּאמַר בְּאֵבֶר מִן הַחַי, שֶׁאֵין בּוֹ רֹב רַבָּע רָקָב? דָּבָר אַחֵר: מִי תָּלוּי בְּמִי? אֵבֶר תָּלוּי בְּעֶצֶם אוֹ עֶצֶם תָּלוּי בְּאֵבֶר? הָעֶצֶם תָּלוּי בְּאֵבֶר! אֶפְשָׁר שֶׁהָעֶצֶם מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא, וְהָאֵבֶר יִהְיֶה טָהוֹר? אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: תָּמֵהַּ אֲנִי, אִם טִמֵּא רַבִּי נְחוּנְיָא, לֹא טִמֵּא אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיֵּשׁ בְּאֵבֶר עֶצֶם כְּשֶׁעוֹרָה, שֶׁיֶּהֱא זֶה וְזֶה מְטַמֵּא בְּמַגָּע וּבְמַשָּׂא. הֵשִׁיב רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ עַל דִּבְרֵי שְׁנֵיהֶן, וּמָה הַחַי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ רְמ״ח אֵבָרִים עֶצֶם וּבָשָׂר, הַפּוֹרְשִׁין מִמֶּנּוּ טְהוֹרִין, אֵבֶר שֶׁאֵין רְמ״ח, אֵינוֹ דִּין שֶׁיֶּהֱא הָעֶצֶם וּבָשָׂר הַפּוֹרְשִׁין מִמֶּנּוּ טְהוֹרִים? הֵשִׁיב רַבִּי עַל דִּבְרֵי רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בְּפוֹרְשִׁין מִן הַחַי, שֶׁכֵּן פָּרְשׁוּ מִדָּבָר טָהוֹר, תֹּאמַר בְּפוֹרְשִׁין מִן הָאֵבֶר שֶׁכֵּן פָּרְשׁוּ מִדָּבָר טָמֵא?

מַסֶּכֶת אָהֳלוֹת פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי עֲקִיבָא וַחֲכָמִים עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפָּרְשָׁה מִשְּׁנֵי מֵתִים, שֶׁהִיא טְהוֹרָה, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפָּרְשָׁה מִשְּׁתֵי רְבִיעִיּוֹת מִשְּׁנֵי מֵתִים, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: לֹא נֶחְלְקוּ רַבִּי עֲקִיבָא וַחֲכָמִים עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפָּרְשָׁה מִשְּׁתֵי רְבִיעִיּוֹת, מִשְּׁנֵי מֵתִים שֶׁהִיא טְמֵאָה, עַל מַה נֶּחְלְקוּ? עַל רְבִיעִית דָּם שֶׁפָּרְשָׁה מִשְּׁנֵי מֵתִים, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא מְטַמֵּא וַחֲכָמִים מְטַהֲרִין.

ב. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: רְבִיעִית תְּחִלַּת דָּמוֹ שֶׁל קָטָן. דַּם הַקָּטָן שֶׁיָּצָא מִמֶּנּוּ כֻּלּוֹ, וְאֵין בּוֹ רְבִיעִית. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: כָּל שֶׁהוּא. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: רְבִיעִית, שֶׁרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: טְמֵאָה בַּדָּם וְטָמְאָה בָּעֲצָמוֹת, מַה עֲצָמוֹת אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן רֹבַע טְמֵאִין, אַף הַדָּם אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ רְבִיעִית - טָמֵא. הֵשִׁיבוּ אֶת רַבִּי עֲקִיבָא שָׁלֹשׁ תְּשׁוּבוֹת: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בָּעֲצָמוֹת שֶׁכֵּן רֻבָּן טְמֵאוֹת בִּלֹּא רֹבַע, תֹּאמַר בַּדָּם שֶׁאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא בָּרְבִיעִית? דָּבָר אַחֵר: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בָּעֲצָמוֹת שֶׁמִּעַט עֲצָמוֹת טְמֵאִים, וְעֶצֶם כַּשְּׂעוֹרָה הַפּוֹרֵשׁ מִמֶּנּוּ טָמֵא, תֹּאמַר בַּדָּם שֶׁאֵינוֹ טָמֵא אֶלָּא רְבִיעִית? דָּבָר אַחֵר: לֹא! אִם אָמַרְתָּ בָּעֲצָמוֹת שֶׁבִּידוּעַ שֶׁכָּלַן לְפָנֶיךָ, תֹּאמַר בַּדָּם, שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים שֶׁאִם נִשְׁתַּיְּרָה הֵימֶנָּה טִפָּה כָּל שֶׁהוּא טָהוֹר? אָמַר לָהֶן: אַף אֲנִי לֹא אָמַרְתִּי אֶלָּא בִּזְמַן שֶׁיָּצָא כֻּלּוֹ. אָמְרוּ לוֹ: אִי אֶפְשָׁר בְּכָךְ.

ג. רֹבַע עֲצָמוֹת, רֹב הַגְּוִיָּה בְּגִדָּל, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן רֹבַע - טְמֵאִין. וְרֹב רֹבַע עֲצָמוֹת מֵרֹב הַגְּוִיָּה בְּמִנְיָן וַעֲצָמוֹת, רוֹב הַגְּוִיָּה בְּמִנְיָן, וְאַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶן רֹבַע - טְמֵאִין. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בְּלָשׁוֹן אַחֵר: בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: מֵעֲצָמוֹת, מִשְּׁנַיִם אוֹ מִשְּׁלֹשָׁה מִן הַגְּוִיָּה. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: רֹבַע עֲצָמוֹת מִן הַגְּוִיָּה, מֵרֹב בְּנָיָן אוֹ מֵרֹב מִנְיָן, רֹב בְּנָיָנוֹ אוֹ רוֹב מִנְיָנוֹ שֶׁל מֵת, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם רֹבַע - טְמֵאִין. שַׁמַּאי אוֹמֵר: אַף מֵעֶצֶם אֶחָד, וְאֵיזֶהוּ בְנָיָנוֹ? הַשּׁוֹקַיִם, וְהַיְרֵכַיִם, וְהַצַּלְעוֹת וְהַשִּׁדְרָה. וְאֵיזֶהוּ מִנְיָנוֹ? אֲצָבְעוֹת יָדַיִם וְרַגְלַיִם, וּבִלְבַד שֶׁיֶּהֱא בּוֹ מֵאָה עֶשְׂרִים וַחֲמִשָּׁה. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ: יָכוֹלְנִי לַעֲשׂוֹת דִּבְרֵי בֵית שַׁמַּאי וְדִבְרֵי בֵית הִלֵּל כְּאֶחָד.

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

הַשָּׁלֵם

מִשְׁנֵי שׁוֹקִים וְיֶרֶךְ אֶחָד - כְּדִבְרֵי בֵּית שַׁמַּאי. וּבְמִפְרְקֵי יָדָיו וְרַגְלָיו כְּדִבְרֵי בֵּית הִלֵּל, וּבְשִׁדְרָה וְגַלְגֹּלֶת - כְּדִבְרֵי שַׁמַּאי. חֲצִי רַבִּי מְנָיָנוֹ וַחֲצִי רֹב בְּנָיָנוֹ - אֵין מִצְטָרְפִין. כַּחֲצִי זַיִת בָּשָׂר וְכַחֲצִי זַיִת נָצָל - מִצְטָרְפִין זֶה עִם זֶה, וּשְׁאָר כָּל הַטְּמְאוֹת שֶׁבַּמִּת - אֵין מִצְטָרְפוֹת זוֹ עִם זוֹ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא שָׁווּ בִּשְׁעוּרֵיהֶם.

ד. הַגּוֹלֵל וְהַדֹּפֶק - מְטַמְּאִין בְּמַגָּע וּבְאֹהֶל, וְאֵין מְטַמְּאִים בְּמַשָּׂא. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מְטַמְּאִין בְּמַשָּׂא מִקַּל וָחֹמֶר: מַה אִם מְטַמְּאִין בְּמַגָּע הַקַּל, לֹא יְטַמְּאוּ בְּמַשָּׂא הֶחָמוּר? אָמַר לוֹ רַבִּי עֲקִיבָא: אִם מְטַמְּאִין בְּמַגָּע הַמְרֻבֶּה - יְטַמְּאוּ בְּמַשָּׂא מְעָט? אָמַר לוֹ רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: עֲקִיבָה! וַהֲלֹא טְמֵאַת הָאֹהֶל מוּעֶטֶת בִּשְׁנֵיהֶן, וַהֲרֵי הֵן מְטַמְּאִין בָּהּ, וְאִי מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל הַמְּעָט לֹא יְטַמְּאוּ בְּמַשָּׂאָה מְרֻבֶּה? נִסְתַּלֵּק רַבִּי עֲקִיבָא וְקָפַץ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לוֹ: מְרֻבָּה טְמֵאַת אֹהֶל מִטְּמֵאַת הַמַּשָּׂא, שֶׁהַמַּאֲהִיל עַל הַמֵּת בְּסָכָּה - טָמֵא, וּמְסִיטוֹ - טָהוֹר. וְהָעוֹשֶׂה סָכָּתוֹ עַל פִּתְחוֹ שֶׁל קֶבֶר - הַמַּאֲהִיל עָלֶיהָ טָמֵא וְהַמְּסִיטָהּ טָהוֹר. אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן: זֶה הוּא הַנִּדּוֹן, אִם סָכָּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ פֶּתַח - הֲרֵי הִיא חוֹצֵצָת עַל גַּבָּהּ, אִם סָכָּה שֶׁאֵין לָהּ פֶּתַח - זֶה הוּא גּוֹלֵל עַצְמוֹ. אֶלָּא כָּךְ צָרִיךְ לְהָשִׁיבוֹ: מְרֻבָּה טְמֵאַת הָאֹהֶל מִטְּמֵאַת מַשָּׂא שֶׁהַכֹּל מְטַמְּאִין בְּאֹהֶל, וְאֵין לְךָ שֶׁהוּא מְטַמֵּא בְּמַשָּׂא אֶלָּא אָדָם בִּלְבַד. מַעֲשֶׂה בְּבֵית דָּגָן בִּיהוּדָה, בְּאֶחָד שֶׁמֵּת עֶרֶב פֶּסַח, וְהָלְכוּ לְקָבְרוֹ וְנִכְנְסוּ הָאֻנָּשִׁים וְקִשְּׁרוּ הַחֶבֶל בַּגּוֹלֵל, מָשְׁכוּ הָאֻנָּשִׁים מִבַּחוּץ וְנִכְנְסוּ הַנָּשִׁים לְקָבְרוֹ, וְהָלְכוּ הָאֻנָּשִׁים וְעָשׂוּ פִּסְחֵיהֶן לָעֶרֶב.

ה. שְׁתֵּי אֲבָנִים גְּדוֹלוֹת שֶׁל אַרְבַּע אַרְבַּע טְפָחִים שֶׁעָשָׂאן גּוֹלֵל לַקֶּבֶר, הַמַּאֲהִיל עַל גַּבֵּי שְׁתֵּיהֶן - טָמֵא. נִטְלָה אַחַת מֵהֶן, הַמַּאֲהִיל עַל גַּבֵּי שְׁנֵיָּה - טָהוֹר, מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לְטֻמְאָה זוֹ דֶּרֶךְ שֶׁתֵּצֵא.

דברי הימים א פרק ב

א אֵלֶּה בְּנֵי יִשְׂרָאֵל רְאוּבֵן שִׁמְעוֹן לֵוִי וִיהוּדָה
יִשָּׂשכָר וּזְבֻלוּן: **ב** דָּן יוֹסֵף וּבִנְיָמִן נַפְתָּלִי גָּד
וְאָשֵׁר: {פ}
ג בְּנֵי יְהוּדָה עֵר וְאוֹנָן וְשֵׁלָה שְׁלוּשָׁה נוֹלַד לוֹ
מִבַּת־שׁוּעַ הַכְּנַעֲנִית וַיְהִי עֵר | בְּכוֹר יְהוּדָה רַע
בְּעֵינֵי יְהוָה וַיְמִיתֵהוּ: {ס} **ד** וְתָמָר כַּלָּתוֹ יָלְדָה לוֹ
אֶת־פֶּרֶץ וְאֶת־זָרַח כָּל־בְּנֵי יְהוּדָה חֲמִשָּׁה:
{ס} **ה** בְּנֵי־פֶרֶץ חֶצְרוֹן וְחָמוּל: {ס} **ו** וּבְנֵי זֶרַח
זִמְרִי וְאֵיתָן וְהֵימָן וְכַלְכֹּל וְדָרַע כֻּלָּם חֲמִשָּׁה:
{ס} **ז** וּבְנֵי כַרְמִי עָכָר עוֹכֵר יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר מָעַל
בַּחֵרֶם: {ס} **ח** וּבְנֵי אֵיתָן עֲזַרְיָה: {ס} **ט** וּבְנֵי
חֶצְרוֹן אֲשֶׁר נוֹלַד־לוֹ אֶת־יְרַחְמְאֵל וְאֶת־רָם וְאֶת־
כְּלוּבָי: **י** וְרָם הוֹלִיד אֶת־עַמִּינָדָב וְעַמִּינָדָב הוֹלִיד
אֶת־נַחְשׁוֹן נְשִׂיא בְּנֵי יְהוּדָה: **יא** וְנַחְשׁוֹן הוֹלִיד
אֶת־שַׂלְמָא וְשַׂלְמָא הוֹלִיד אֶת־בֹּעַז: **יב** וּבֹעַז
הוֹלִיד אֶת־עוֹבֵד וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־יִשָׁי: **יג** וְאִישַׁי
הוֹלִיד אֶת־בְּכֹרוֹ אֶת־אֱלִיאָב וַאֲבִינָדָב הַשֵּׁנִי
וְשִׁמְעָא הַשְּׁלִשִׁי: **יד** נְתַנְאֵל הָרְבִיעִי רַדַּי
הַחֲמִישִׁי: **טו** אֹצֶם הַשִּׁשִּׁי דָּוִיד
הַשְּׁבִעִי: **טז** וְאַחְיֹתֵיהֶם צְרוּיָה וַאֲבִיגָיִל וּבְנֵי
צְרוּיָה אַבְשַׁי וְיוֹאָב וַעֲשָׂהאֵל שְׁלֹשָׁה: **יז** וַאֲבִיגַיִל
יָלְדָה אֶת־עֲמָשָׂא וַאֲבִי עֲמָשָׂא יֶתֶר
הַיִּשְׁמְעֵאלִי: **יח** וְכָלֵב בֶּן־חֶצְרוֹן הוֹלִיד אֶת־
עֲזוּבָה אִשָּׁה וְאֶת־יְרִיעוֹת וְאֵלֶּה בָּנֶיהָ יֶשֶׁר וְשׁוֹבָב
וְאַרְדּוֹן: **יט** וַתָּמָת עֲזוּבָה וַיִּקַּח־לוֹ כָלֵב אֶת־
אֶפְרָת וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־חוּר: **כ** וְחוּר הוֹלִיד אֶת־
אוּרִי וְאוּרִי הוֹלִיד אֶת־בְּצַלְאֵל: {ס} **כא** וְאַחַר
בָּא חֶצְרוֹן אֶל־בַּת־מָכִיר אֲבִי גִלְעָד וְהוּא לְקָחָהּ
וְהוּא בֶּן־שִׁשִּׁים שָׁנָה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־
שְׂגוּב: **כב** וּשְׂגוּב הוֹלִיד אֶת־יָאִיר וַיִּהְיוּ־לוֹ
עֶשְׂרִים וְשָׁלוֹשׁ עָרִים בְּאֶרֶץ הַגִּלְעָד:
{ס} **כג** וַיִּקַּח גְּשׁוּר־וַאֲרָם אֶת־חַוֹּת יָאִיר מֵאִתָּם
אֶת־קְנָת וְאֶת־בְּנֹתֶיהָ שִׁשִּׁים עִיר כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי
מָכִיר אֲבִי־גִלְעָד: **כד** וְאַחַר מוֹת־חֶצְרוֹן בְּכָלֵב
אֶפְרָתָה וְאֵשֶׁת חֶצְרוֹן אֲבִיָּה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־
אַשְׁחוּר אֲבִי תְקוֹעַ: {ס} **כה** וַיִּהְיוּ בְנֵי־יְרַחְמְאֵל
בְּכוֹר חֶצְרוֹן הַבְּכוֹר | רָם וּבוּנָה וָאֹרֶן וָאֹצֶם
אֲחִיָּה: **כו** וַתְּהִי אִשָּׁה אַחֶרֶת לִירַחְמְאֵל וּשְׁמָהּ
עֲטָרָה הִיא אֵם אוֹנָם: {ס} **כז** וַיִּהְיוּ בְנֵי־רָם בְּכוֹר
יְרַחְמְאֵל מַעַז וְיָמִין וָעֵקֶר: **כח** וַיִּהְיוּ בְנֵי־אוֹנָם
שַׁמַּי וְיָדָע וּבְנֵי שַׁמַּי נָדָב וַאֲבִישׁוּר: **כט** וְשֵׁם
אֵשֶׁת אֲבִישׁוּר אֲבִיהָיִל וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־אַחְבָּן וְאֶת־
מוֹלִיד: **ל** וּבְנֵי נָדָב סֶלֶד וְאַפַּיִם וַיָּמָת סֶלֶד לְאֹ
בָנִים: **לא** וּבְנֵי אַפַּיִם יִשְׁעִי וּבְנֵי יִשְׁעִי שֵׁשָׁן וּבְנֵי
שֵׁשָׁן אַחְלָי: **לב** וּבְנֵי יָדָע אֲחִי שַׁמַּי יֶתֶר וְיוֹנָתָן
וַיָּמָת יֶתֶר לְאֹ בָנִים: {ס} **לג** וּבְנֵי יוֹנָתָן פֶּלֶת וְזִזָא
אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי יְרַחְמְאֵל: **לד** וְלְשֵׁשָׁן לְשֵׁשָׁן בָּנִים
כִּי אִם־בָּנוֹת וּלְשֵׁשָׁן עֶבֶד מִצְרִי וּשְׁמוֹ
יַרְחָע: **לה** וַיִּתֵּן שֵׁשָׁן אֶת־בִּתּוֹ לְיַרְחָע עַבְדּוֹ
לְאִשָּׁה וַתֵּלֶד לוֹ אֶת־עַתָּי: **לו** וְעַתַּי הוֹלִיד אֶת־נָתָן
וְנָתָן הוֹלִיד אֶת־זָבָד: **לז** וְזָבָד הוֹלִיד אֶת־אֶפְלָל
וְאֶפְלָל הוֹלִיד אֶת־עוֹבֵד: **לח** וְעוֹבֵד הוֹלִיד אֶת־
יֵהוּא וְיֵהוּא הוֹלִיד אֶת־עֲזַרְיָה: **לט** וַעֲזַרְיָה הוֹלִיד
אֶת־חֶלֶץ וְחֶלֶץ הוֹלִיד אֶת־אֶלְעָשָׂה: **מ** וְאֶלְעָשָׂה
הוֹלִיד אֶת־סִסְמַי וְסִסְמַי הוֹלִיד אֶת־
שַׁלּוּם: **מא** וְשַׁלּוּם הוֹלִיד אֶת־יְקַמְיָה וְיָקַמְיָה
הוֹלִיד אֶת־אֱלִישָׁמָע: {ס} **מב** וּבְנֵי כָלֵב אֲחִי
יְרַחְמְאֵל מֵישָׁע בְּכֹרוֹ הוּא אֲבִי־זִיף וּבְנֵי מָרֵשָׁה

אֲבִי חֶבְרוֹן: **מג** וּבְנֵי חֶבְרוֹן קֹרַח וְתַפֻּחַ וְרֶקֶם
וָשָׁמַע: **מד** וְשֶׁמַע הוֹלִיד אֶת־רַחַם אֲבִי יָרְקְעָם
וְרֶקֶם הוֹלִיד אֶת־שַׁמָּי: **מה** וּבֶן־שַׁמַּי מָעוֹן וּמָעוֹן
אֲבִי בֵית־צוּר: **מו** וְעֵיפָה פִּילֶגֶשׁ כָּלֵב יָלְדָה אֶת־
חָרָן וְאֶת־מוֹצָא וְאֶת־גָּזֵז וְחָרָן הוֹלִיד אֶת־גָּזֵז:
{ס} **מז** וּבְנֵי יָהְדַּי רֶגֶם וְיוֹתָם וְגֵישָׁן וָפֶלֶט וְעֵיפָה
וָשָׁעַף: **מח** פִּילֶגֶשׁ כָּלֵב מַעֲכָה יָלַד שֶׁבֶר וְאֶת־
תִּרְחָנָה: **מט** וַתֵּלֶד שַׁעַף אֲבִי מַדְמַנָּה אֶת־שְׁוָא
אֲבִי מַכְבֵּנָה וַאֲבִי גִבְעָא וּבַת־כָּלֵב עַכְסָה:
{ס} **נ** אֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי כָלֵב בֶּן־חוּר בְּכוֹר אֶפְרָתָה
שׁוֹבָל אֲבִי קִרְיַת יְעָרִים: **נא** שַׂלְמָא אֲבִי בֵית־
לָחֶם חָרֵף אֲבִי בֵית־גָּדֵר: **נב** וַיִּהְיוּ בָנִים לְשׁוֹבָל
אֲבִי קִרְיַת יְעָרִים הָרֹאֶה חֲצִי
הַמְּנֻחוֹת: **נג** וּמִשְׁפְּחוֹת קִרְיַת יְעָרִים הַיִּתְרִי
וְהַפּוּתִי וְהַשֻּׁמָתִי וְהַמִּשְׁרָעִי מֵאֵלֶּה יָצְאוּ הַצָּרְעָתִי
וְהָאֶשְׁתָּאֻלִי: {ס} **נד** בְּנֵי שַׂלְמָא בֵּית לֶחֶם
וּנְטוֹפָתִי עַטְרוֹת בֵּית יוֹאָב וַחֲצִי הַמָּנַחְתִּי
הַצָּרְעִי: **נה** וּמִשְׁפְּחוֹת סֹפְרִים ישבו יֹשְׁבֵי יַעְבֵּץ
תִּרְעָתִים שִׁמְעָתִים שׁוּכָתִים הֵמָּה הַקִּינִים
הַבָּאִים מֵחַמַּת אֲבִי בֵית־רֵכָב: {ס}

דברי הימים א פרק ג

א וְאֵלֶּה הָיוּ בְּנֵי דָוִיד אֲשֶׁר נוֹלַד־לוֹ בְּחֶבְרוֹן
הַבְּכוֹר | אַמְנֹן לַאֲחִינֹעַם הַיִּזְרְעֵאלִית שֵׁנִי דָּנִיֵּאל
לַאֲבִיגַיִל הַכַּרְמְלִית: **ב** הַשְּׁלִשִׁי לְאַבְשָׁלוֹם בֶּן־
מַעֲכָה בַּת־תַּלְמַי מֶלֶךְ גְּשׁוּר הָרְבִיעִי אֲדֹנִיָּה בֶן־
חַגִּית: **ג** הַחֲמִישִׁי שְׁפַטְיָה לַאֲבִיטָל הַשִּׁשִּׁי
יִתְרְעָם לְעֶגְלָה אִשְׁתּוֹ: **ד** שִׁשָּׁה נוֹלַד־לוֹ בְּחֶבְרוֹן
וַיִּמְלֹךְ־שָׁם שֶׁבַע שָׁנִים וְשִׁשָּׁה חֳדָשִׁים וּשְׁלֹשִׁים
וְשָׁלוֹשׁ שָׁנָה מָלַךְ בִּירוּשָׁלִַם: {ס} **ה** וְאֵלֶּה נוֹלְדוּ־
לוֹ בִּירוּשָׁלִַם שִׁמְעָא וְשׁוֹבָב וְנָתָן וּשְׁלֹמֹה
אַרְבָּעָה לְבַת־שׁוּעַ בַּת־עַמִּיאֵל: **ו** וְיִבְחָר
וֶאֱלִישָׁמָע וֶאֱלִיפָלֶט: **ז** וְנֹגַהּ וְנֶפֶג
וְיָפִיעַ: **ח** וֶאֱלִישָׁמָע וְאֶלְיָדָע וֶאֱלִיפֶלֶט
תִּשְׁעָה: **ט** כֹּל בְּנֵי דָוִיד מִלְּבַד בְּנֵי־פִילַגְשִׁים
וְתָמָר אֲחוֹתָם: {פ}
י וּבֶן־שְׁלֹמֹה רְחַבְעָם אֲבִיָּה בְנוֹ אָסָא בְנוֹ
יְהוֹשָׁפָט בְּנוֹ: **יא** יוֹרָם בְּנוֹ אֲחַזְיָהוּ בְנוֹ יוֹאָשׁ
בְּנוֹ: **יב** אֲמַצְיָהוּ בְנוֹ עֲזַרְיָה בְנוֹ יוֹתָם בְּנוֹ: **יג** אָחָז
בְּנוֹ חִזְקִיָּהוּ בְנוֹ מְנַשֶּׁה בְנוֹ: **יד** אָמוֹן בְּנוֹ יֹאשִׁיָּהוּ
בְנוֹ: **טו** וּבְנֵי יֹאשִׁיָּהוּ הַבְּכוֹר יוֹחָנָן הַשֵּׁנִי יְהוֹיָקִים
הַשְּׁלִשִׁי צִדְקִיָּהוּ הָרְבִיעִי שַׁלּוּם: **טז** וּבְנֵי יְהוֹיָקִים
יְכָנְיָה בְנוֹ צִדְקִיָּה בְנוֹ: **יז** וּבְנֵי יְכָנְיָה אַסִּר
שְׁאַלְתִּיאֵל בְּנוֹ: **יח** וּמַלְכִּירָם וּפְדָיָה וְשֶׁנְאַצַּר
יְקַמְיָה הוֹשָׁמָע וּנְדַבְיָה: **יט** וּבְנֵי פְדָיָה זְרֻבָּבֶל
וְשִׁמְעִי וּבֶן־זְרֻבָּבֶל מְשֻׁלָּם וַחֲנַנְיָה וּשְׁלֹמִית
אֲחוֹתָם: **כ** וַחֲשֻׁבָה וָאֹהֵל וּבֶרֶכְיָה וַחֲסַדְיָה יוּשַׁב
חֶסֶד חָמֵשׁ: **כא** וּבֶן־חֲנַנְיָה פְּלַטְיָה וִישַׁעְיָה בְּנֵי
רְפָיָה בְּנֵי אַרְנָן בְּנֵי עֹבַדְיָה בְּנֵי שְׁכַנְיָה: **כב** וּבְנֵי
שְׁכַנְיָה שְׁמַעְיָה וּבְנֵי שְׁמַעְיָה חַטּוּשׁ וְיִגְאָל וּבָרִיחַ
וּנְעַרְיָה וְשָׁפָט שִׁשָּׁה: **כג** וּבֶן־נְעַרְיָה אֶלְיוֹעֵינַי
וְחִזְקִיָּה וְעַזְרִיקָם שְׁלֹשָׁה: {ס} **כד** וּבְנֵי אֶלְיוֹעֵינַי
הודיויהו הוֹדַוְיָהוּ וְאֶלְיָשִׁיב וּפְלָיָה וְעַקּוּב וְיוֹחָנָן
וּדְלָיָה וַעֲנָנִי שִׁבְעָה: {ס}

דברי הימים א פרק ד

א בְּנֵי יְהוּדָה פֶּרֶץ חֶצְרוֹן וְכַרְמִי וְחוּר
וְשׁוֹבָל: **ב** וּרְאָיָה בֶן־שׁוֹבָל הוֹלִיד אֶת־יַחַת וְיַחַת
הוֹלִיד אֶת־אַחוּמַי וְאֶת־לָהַד אֵלֶּה מִשְׁפְּחוֹת
הַצָּרְעָתִי: {ס} **ג** וְאֵלֶּה אֲבִי עִיטָם יִזְרְעֶאל וְיִשְׁמָא

וְיִדְבֶּשׁ וְשֵׁם אֲחוֹתָם הַצְּלֶלְפּוֹנִי: **ד** וּפְנוּאֵל אֲבִי
גְדֹר וְעֶזֶר אֲבִי חוּשָׁה אֵלֶּה בְנֵי־חוּר בְּכוֹר
אֶפְרָתָה אֲבִי בֵּית לָחֶם: **ה** וְלְאַשְׁחוּר אֲבִי תְקוֹעַ
הָיוּ שְׁתֵּי נָשִׁים חֶלְאָה וְנַעֲרָה: **ו** וַתֵּלֶד לוֹ נַעֲרָה
אֶת־אַחֻזָּם וְאֶת־חֵפֶר וְאֶת־תֵּימְנִי וְאֶת־
הָאַחַשְׁתָּרִי אֵלֶּה בְּנֵי נַעֲרָה: **ז** וּבְנֵי חֶלְאָה צֶרֶת
יצחר וְצֹחַר וְאֶתְנָן: **ח** וְקוֹץ הוֹלִיד אֶת־עָנוּב
וְאֶת־הַצֹּבֵבָה וּמִשְׁפְּחֹת אֲחַרְחֵל בֶּן־
הָרוּם: **ט** וַיְהִי יַעְבֵּץ נִכְבָּד מֵאֶחָיו וְאִמּוֹ קָרְאָה
שְׁמוֹ יַעְבֵּץ לֵאמֹר כִּי יָלַדְתִּי בְּעֹצֶב: **י** וַיִּקְרָא יַעְבֵּץ
לֵאלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִם־בָּרֵךְ תְּבָרְכֵנִי וְהִרְבִּיתָ
אֶת־גְּבוּלִי וְהָיְתָה יָדְךָ עִמִּי וְעָשִׂיתָ מֵרָעָה לְבִלְתִּי
עָצְבִּי וַיָּבֵא אֱלֹהִים אֵת אֲשֶׁר־שָׁאָל:
{ס} **יא** וּכְלוּב אֲחִי־שׁוּחָה הוֹלִיד אֶת־מְחִיר הִוא
אֲבִי אֶשְׁתּוֹן: **יב** וְאֶשְׁתּוֹן הוֹלִיד אֶת־בֵּית רָפָא
וְאֶת־פַּסֵּחַ וְאֶת־תְּחִנָּה אֲבִי עִיר נָחָשׁ אֵלֶּה אַנְשֵׁי
רֵכָה: {ס} **יג** וּבְנֵי קְנַז עָתְנִיאֵל וּשְׂרָיָה וּבְנֵי
עָתְנִיאֵל חֲתַת: **יד** וּמְעוֹנֹתַי הוֹלִיד אֶת־עָפְרָה
וּשְׂרָיָה הוֹלִיד אֶת־יוֹאָב אֲבִי גֵּיא חֲרָשִׁים כִּי
חֲרָשִׁים הָיוּ: {פ}
טו וּבְנֵי כָּלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה עִירוּ אֵלָה וָנַעַם וּבְנֵי אֵלָה
וּקְנַז: **טז** וּבְנֵי יְהַלְלְאֵל זִיף וְזִיפָה תִּירְיָא
וַאֲשַׂרְאֵל: **יז** וּבְנֵי עֶזְרָה יֶתֶר וּמֶרֶד וְעֵפֶר וְיָלוֹן
וַתֵּהַר אֶת־מִרְיָם וְאֶת־שַׁמַּי וְאֶת־יִשְׁבָּח אֲבִי
אֶשְׁתְּמֹעַ: **יח** וְאִשְׁתּוֹ הַיְהוּדִיָּה יָלְדָה אֶת־יֶרֶד אֲבִי
גְדוֹר וְאֶת־חֶבֶר אֲבִי שׂוֹכוֹ וְאֶת־יְקוּתִיאֵל אֲבִי
זָנוֹחַ וְאֵלֶּה בְּנֵי בִתְיָה בַת־פַּרְעֹה אֲשֶׁר לָקַח מָרֶד:
{ס} **יט** וּבְנֵי אֵשֶׁת הוֹדִיָּה אֲחוֹת נַחַם אֲבִי קְעִילָה
הַגַּרְמִי וְאֶשְׁתְּמֹעַ הַמַּעֲכָתִי: **כ** וּבְנֵי שִׁמוֹן אַמְנוֹן
וְרִנָּה בֶּן־חָנָן וְתִלוֹן וּבְנֵי יִשְׁעִי זוֹחֵת וּבֶן־
זוֹחֵת: **כא** בְּנֵי שֵׁלָה בֶן־יְהוּדָה עֵר אֲבִי לֵכָה
וְלַעְדָה אֲבִי מָרֵשָׁה וּמִשְׁפְּחוֹת בֵּית־עֲבֹדַת הַבֻּץ
לְבֵית אַשְׁבֵּעַ: **כב** וְיוֹקִים וְאַנְשֵׁי כֹזֵבָא וְיוֹאָשׁ
וְשָׂרָף אֲשֶׁר־בָּעֲלוּ לְמוֹאָב וְיָשֻׁבִי לָחֶם וְהַדְּבָרִים
עַתִּיקִים: **כג** הֵמָּה הַיּוֹצְרִים וְיֹשְׁבֵי נְטָעִים וּגְדֵרָה
עִם־הַמֶּלֶךְ בִּמְלַאכְתּוֹ יָשְׁבוּ שָׁם: {ס} **כד** בְּנֵי
שִׁמְעוֹן נְמוּאֵל וְיָמִין יָרִיב זֶרַח שָׁאוּל: **כה** שַׁלֻּם
בְּנוֹ מִבְשָׂם בְּנוֹ מִשְׁמָע בְּנוֹ: **כו** וּבְנֵי מִשְׁמָע
חַמּוּאֵל בְּנוֹ זַכּוּר בְּנוֹ שִׁמְעִי בְּנוֹ: **כז** וּלְשִׁמְעִי
בָּנִים שִׁשָּׁה עָשָׂר וּבָנוֹת שֵׁשׁ וּלְאֶחָיו אֵין בָּנִים
רַבִּים וְכֹל מִשְׁפַּחְתָּם לֹא הִרְבּוּ עַד־בְּנֵי יְהוּדָה:
{ס} **כח** וַיֵּשְׁבוּ בִּבְאֵר־שֶׁבַע וּמוֹלָדָה וַחֲצַר
שׁוּעָל: **כט** וּבִבִלְהָה וּבְעֶצֶם וּבְתוֹלָד: **ל** וּבְבְתוּאֵל
וּבְחָרְמָה וּבְצִיקְלָג: **לא** וּבְבֵית מַרְכָּבוֹת וּבַחֲצַר
סוּסִים וּבְבֵית בִּרְאִי וּבְשַׁעֲרַיִם אֵלֶּה עָרֵיהֶם עַד־
מֹלֶךְ דָּוִיד: **לב** וְחַצְרֵיהֶם עֵיטָם וָעַיִן רִמּוֹן וְתָכֶן
וְעָשָׁן עָרִים חָמֵשׁ: **לג** וְכָל־חַצְרֵיהֶם אֲשֶׁר
סְבִיבוֹת הֶעָרִים הָאֵלֶּה עַד־בַּעַל {ס} זֹאת
מוֹשְׁבֹתָם וְהִתְיַחְשָׂם לָהֶם: **לד** וּמְשׁוֹבָב וְיַמְלֵךְ
וְיוֹשָׁה בֶּן־אֲמַצְיָה: **לה** וְיוֹאֵל וְיֵהוּא בֶּן־יוֹשִׁבְיָה
בֶּן־שְׂרָיָה בֶּן־עַשִׂיאֵל: **לו** וְאֶלְיוֹעֵינַי וְיַעֲקֹבָה
וְיְשׁוֹחָיָה וַעֲשָׂיָה וַעֲדִיאֵל וְיסִימְאֵל
וּבְנָיָה: **לז** וְזִיזָא בֶּן־שִׁפְעִי בֶּן־אַלּוֹן בֶּן־יְדָיָה בֶּן־
שִׁמְרִי בֶּן־שְׁמַעְיָה: **לח** אֵלֶּה הַבָּאִים בְּשֵׁמוֹת
נְשִׂיאִים בְּמִשְׁפְּחוֹתָם וּבֵית אֲבוֹתֵיהֶם פָּרְצוּ
לָרוֹב: **לט** וַיֵּלְכוּ לִמְבוֹא גְדֹר עַד לְמִזְרַח הַגָּיְא
לְבַקֵּשׁ מִרְעֶה לְצֹאנָם: **מ** וַיִּמְצְאוּ מִרְעֶה שָׁמֵן
וָטוֹב וְהָאָרֶץ רַחַבַת יָדַיִם וְשֹׁקֶטֶת וּשְׁלֵוָה כִּי מִן־
חָם הַיֹּשְׁבִים שָׁם לְפָנִים: **מא** וַיָּבֹאוּ אֵלֶּה
הַכְּתוּבִים בְּשֵׁמוֹת בִּימֵי | יְחִזְקִיָּהוּ מֶלֶךְ־יְהוּדָה

וַיַּכּוּ אֶת־אֱלֹהֵיהֶם וְאֶת־הַמְעוּנִים אֲשֶׁר
נִמְצְאוּ־שָׁמָּה וַיַּחֲרִימֵם עַד־הַיּוֹם הַזֶּה וַיֵּשְׁבוּ
תַּחְתֵּיהֶם כִּי־מִרְעֶה לְצֹאנָם שָׁם: **מב** וּמֵהֶם | מִן־
בְּנֵי שִׁמְעוֹן הָלְכוּ לְהַר שֵׂעִיר אֲנָשִׁים חֲמֵשׁ מֵאוֹת
וּפְלַטְיָה וּנְעַרְיָה וּרְפָיָה וְעֻזִּיאֵל בְּנֵי יִשְׁעִי
בְּרֹאשָׁם: **מג** וַיַּכּוּ אֶת־שְׁאֵרִית הַפְּלֵטָה לָעֲמָלֵק
וַיֵּשְׁבוּ שָׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}

דברי הימים א פרק ה

א וּבְנֵי רְאוּבֵן בְּכוֹר־יִשְׂרָאֵל כִּי הוּא הַבְּכוֹר
וּבְחַלְלוֹ יְצוּעֵי אָבִיו נִתְּנָה בְּכֹרָתוֹ לִבְנֵי יוֹסֵף בֶּן־
יִשְׂרָאֵל וְלֹא לְהִתְיַחֵשׂ לַבְּכֹרָה: **ב** כִּי יְהוּדָה גָּבַר
בְּאֶחָיו וּלְנָגִיד מִמֶּנּוּ וְהַבְּכֹרָה לְיוֹסֵף: {ס} **ג** בְּנֵי
רְאוּבֵן בְּכוֹר יִשְׂרָאֵל חֲנוֹךְ וּפַלּוּא חֶצְרוֹן
וְכַרְמִי: **ד** בְּנֵי יוֹאֵל שְׁמַעְיָה בְנוֹ גּוֹג בְּנוֹ שִׁמְעִי
בְנוֹ: **ה** מִיכָה בְנוֹ רְאָיָה בְנוֹ בַּעַל בְּנוֹ: **ו** בְּאֵרָה
בְנוֹ אֲשֶׁר הֶגְלָה תִּלְגַּת פִּלְנְאֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר הוּא
נָשִׂיא לָרְאוּבֵנִי: **ז** וְאֶחָיו לְמִשְׁפְּחֹתָיו בְּהִתְיַחֵשׂ
לְתֹלְדוֹתָם הָרֹאשׁ יְעִיאֵל וּזְכַרְיָהוּ: **ח** וּבָלָע בֶּן־עָזָז
בֶּן־שֶׁמַע בֶּן־יוֹאֵל הוּא יוֹשֵׁב בַּעֲרֹעֵר וְעַד־נְבוֹ
וּבַעַל מְעוֹן: **ט** וְלַמִּזְרָח יָשַׁב עַד־לְבוֹא מִדְבָּרָה
לְמִן־הַנָּהָר פְּרָת כִּי מִקְנֵיהֶם רָבוּ בְּאֶרֶץ
גִּלְעָד: **י** וּבִימֵי שָׁאוּל עָשׂוּ מִלְחָמָה עִם־הַהַגְרִאִים
וַיִּפְּלוּ בְיָדָם וַיֵּשְׁבוּ בְּאָהֳלֵיהֶם עַל־כָּל־פְּנֵי מִזְרָח
לַגִּלְעָד: {ס} **יא** וּבְנֵי־גָד לְנֶגְדָּם יָשְׁבוּ בְּאֶרֶץ
הַבָּשָׁן עַד־סַלְכָה: **יב** יוֹאֵל הָרֹאשׁ וְשָׁפָם הַמִּשְׁנֶה
וְיַעְנַי וְשָׁפָט בַּבָּשָׁן: **יג** וַאֲחֵיהֶם לְבֵית אֲבוֹתֵיהֶם
מִיכָאֵל וּמְשֻׁלָּם וְשֶׁבַע וְיוֹרַי וְיַעְכָּן וְזִיעַ וָעֵבֶר
שִׁבְעָה: {ס} **יד** אֵלֶּה | בְּנֵי אֲבִיחַיִל בֶּן־חוּרִי בֶּן־
יָרוֹחַ בֶּן־גִּלְעָד בֶּן־מִיכָאֵל בֶּן־יְשִׁישַׁי בֶּן־יַחְדּוֹ בֶּן־
בּוּז: **טו** אֲחִי בֶּן־עַבְדִּיאֵל בֶּן־גּוּנִי רֹאשׁ לְבֵית
אֲבוֹתָם: **טז** וַיֵּשְׁבוּ בַּגִּלְעָד בַּבָּשָׁן וּבִבְנוֹתֶיהָ וּבְכָל־
מִגְרְשֵׁי שָׁרוֹן עַל־תּוֹצְאוֹתָם: **יז** כֻּלָּם הִתְיַחְשׂוּ
בִּימֵי יוֹתָם מֶלֶךְ־יְהוּדָה וּבִימֵי יָרָבְעָם מֶלֶךְ־
יִשְׂרָאֵל: {פ}
יח בְּנֵי־רְאוּבֵן וְגָדִי וַחֲצִי שֵׁבֶט־מְנַשֶּׁה מִן־בְּנֵי־חַיִל
אֲנָשִׁים נֹשְׂאֵי מָגֵן וְחֶרֶב וְדֹרְכֵי קֶשֶׁת וּלְמוּדֵי
מִלְחָמָה אַרְבָּעִים וְאַרְבָּעָה אֶלֶף וּשְׁבַע־מֵאוֹת
וְשִׁשִּׁים יֹצְאֵי צָבָא: **יט** וַיַּעֲשׂוּ מִלְחָמָה עִם־
הַהַגְרִיאִים וְיטוּר וְנָפִישׁ וְנוֹדָב: **כ** וַיֵּעָזְרוּ עֲלֵיהֶם
וַיִּנָּתְנוּ בְיָדָם הַהַגְרִיאִים וְכָל אֲשֶׁר עִמָּהֶם כִּי אֱלֹהִים
זָעֲקוּ בַּמִּלְחָמָה וַנַּעְתֵּר לָהֶם כִּי־בָטְחוּ
בוֹ: **כא** וַיִּשְׁבּוּ מִקְנֵיהֶם גְּמַלֵּיהֶם חֲמִשִּׁים אֶלֶף
וְצֹאן מָאתַיִם וַחֲמִשִּׁים אֶלֶף וַחֲמוֹרִים אַלְפַּיִם
וְנֶפֶשׁ אָדָם מֵאָה אָלֶף: **כב** כִּי־חַלָלִים רַבִּים נָפָלוּ
כִּי מֵהָאֱלֹהִים הַמִּלְחָמָה וַיֵּשְׁבוּ תַחְתֵּיהֶם עַד־
הַגֹּלָה: {פ}
כג וּבְנֵי חֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה יָשְׁבוּ בָּאָרֶץ מִבָּשָׁן עַד־
בַּעַל חֶרְמוֹן וּשְׂנִיר וְהַר־חָרְמוֹן הֵמָּה
רָבּוּ: **כד** וְאֵלֶּה רָאשֵׁי בֵית־אֲבוֹתָם וְעֵפֶר וְיִשְׁעִי
וֶאֱלִיאֵל וְעַזְרִיאֵל וְיִרְמְיָה וְהוֹדַוְיָה וְיַחְדִּיאֵל
אַנְשֵׁי גִבּוֹרֵי חַיִל אַנְשֵׁי שֵׁמוֹת רָאשִׁים לְבֵית
אֲבוֹתָם: **כה** וַיִּמְעֲלוּ בֵּאלֹהֵי אֲבֹתֵיהֶם וַיִּזְנוּ אַחֲרֵי
אֱלֹהֵי עַמֵּי־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־הִשְׁמִיד אֱלֹהִים
מִפְּנֵיהֶם: **כו** וַיָּעַר אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֶת־רוּחַ | פּוּל
מֶלֶךְ־אַשּׁוּר וְאֶת־רוּחַ תִּלְגַּת פִּלְנֶסֶר מֶלֶךְ אַשּׁוּר
וַיַּגְלֵם לָרְאוּבֵנִי וְלַגָּדִי וְלַחֲצִי שֵׁבֶט מְנַשֶּׁה וַיְבִיאֵם
לַחְלַח וְחָבוֹר וְהָרָא וּנְהַר גּוֹזָן עַד הַיּוֹם הַזֶּה: {פ}
כז בְּנֵי לֵוִי גֵּרְשׁוֹן קְהָת וּמְרָרִי: **כח** וּבְנֵי קְהָת
עַמְרָם יִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל: {ס} **כט** וּבְנֵי עַמְרָם

אַהֲרֹן וּמֹשֶׁה וּמִרְיָם {ס} וּבְנֵי אַהֲרֹן נָדָב וַאֲבִיהוּא
אֶלְעָזָר וְאִיתָמָר: **ל** אֶלְעָזָר הוֹלִיד אֶת־פִּינְחָס
פִּינְחָס הוֹלִיד אֶת־אֲבִישׁוּעַ: **לא** וַאֲבִישׁוּעַ הוֹלִיד
אֶת־בֻּקִּי וּבֻקִּי הוֹלִיד אֶת־עֻזִּי: **לב** וְעֻזִּי הוֹלִיד
אֶת־זְרַחְיָה וְזַרְחְיָה הוֹלִיד אֶת־מְרָיוֹת: **לג** מְרָיוֹת
הוֹלִיד אֶת־אֲמַרְיָה וַאֲמַרְיָה הוֹלִיד אֶת־
אֲחִיטוּב: **לד** וַאֲחִיטוּב הוֹלִיד אֶת־צָדוֹק וְצָדוֹק
הוֹלִיד אֶת־אֲחִימַעַץ: **לה** וַאֲחִימַעַץ הוֹלִיד אֶת־
עֲזַרְיָה וַעֲזַרְיָה הוֹלִיד אֶת־יוֹחָנָן: **לו** וְיוֹחָנָן הוֹלִיד
אֶת־עֲזַרְיָה הוּא אֲשֶׁר כִּהֵן בַּבַּיִת אֲשֶׁר־בָּנָה
שְׁלֹמֹה בִּירוּשָׁלִָם: **לז** וַיּוֹלֶד עֲזַרְיָה אֶת־אֲמַרְיָה
וַאֲמַרְיָה הוֹלִיד אֶת־אֲחִיטוּב: **לח** וַאֲחִיטוּב הוֹלִיד
אֶת־צָדוֹק וְצָדוֹק הוֹלִיד אֶת־שַׁלּוּם: **לט** וְשַׁלּוּם
הוֹלִיד אֶת־חִלְקִיָּה וְחִלְקִיָּה הוֹלִיד אֶת־
עֲזַרְיָה: **מ** וַעֲזַרְיָה הוֹלִיד אֶת־שְׂרָיָה וּשְׂרָיָה הוֹלִיד
אֶת־יְהוֹצָדָק: **מא** וַיהוֹצָדָק הָלַךְ בְּהַגְלוֹת יְהוָה
אֶת־יְהוּדָה וִירוּשָׁלִָם בְּיַד נְבֻכַדְנֶאצַּר: {פ}

דברי הימים א פרק ו

א בְּנֵי לֵוִי גֵּרְשֹׁם קְהָת וּמְרָרִי: **ב** וְאֵלֶּה שְׁמוֹת
בְּנֵי־גֵרְשׁוֹם לִבְנִי וְשִׁמְעִי: **ג** וּבְנֵי קְהָת עַמְרָם
וְיִצְהָר וְחֶבְרוֹן וְעֻזִּיאֵל: {ס} **ד** בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי
וּמֻשִׁי וְאֵלֶּה מִשְׁפְּחוֹת הַלֵּוִי
לַאֲבֹתֵיהֶם: **ה** לְגֵרְשׁוֹם לִבְנִי בְנוֹ יַחַת בְּנוֹ זִמָּה
בְּנוֹ: **ו** יוֹאָח בְּנוֹ עִדּוֹ בְנוֹ זֶרַח בְּנוֹ יְאָתְרַי
בְּנוֹ: **ז** בְּנֵי קְהָת עַמִּינָדָב בְּנוֹ קֹרַח בְּנוֹ אַסִּיר
בְּנוֹ: **ח** אֶלְקָנָה בְנוֹ וְאֶבְיָסָף בְּנוֹ וְאַסִּיר
בְּנוֹ: **ט** תַּחַת בְּנוֹ אוּרִיאֵל בְּנוֹ עֻזִּיָּה בְנוֹ וְשָׁאוּל
בְּנוֹ: **י** וּבְנֵי אֶלְקָנָה עֲמָשַׂי וַאֲחִימוֹת: **יא** אֶלְקָנָה
בנו בְּנֵי אֶלְקָנָה צוֹפַי בְּנוֹ וְנַחַת בְּנוֹ: **יב** אֶלִיאָב
בְּנוֹ יְרֹחָם בְּנוֹ אֶלְקָנָה בְנוֹ: **יג** וּבְנֵי שְׁמוּאֵל הַבְּכֹר
וַשְׁנִי וַאֲבִיָּה: {ס} **יד** בְּנֵי מְרָרִי מַחְלִי לִבְנִי בְנוֹ
שִׁמְעִי בְנוֹ עֻזָּה בְנוֹ: **טו** שִׁמְעָא בְנוֹ חַגִּיָּה בְנוֹ
עֲשָׂיָה בְנוֹ: {פ}
טז וְאֵלֶּה אֲשֶׁר הֶעֱמִיד דָּוִיד עַל־יְדֵי־שִׁיר בֵּית
יְהוָה מִמְּנוּחַ הָאָרוֹן: **יז** וַיִּהְיוּ מְשָׁרְתִים לִפְנֵי
מִשְׁכַּן אֹהֶל־מוֹעֵד בַּשִּׁיר עַד־בְּנוֹת שְׁלֹמֹה אֶת־
בֵּית יְהוָה בִּירוּשָׁלִָם וַיַּעַמְדוּ כְמִשְׁפָּטָם עַל־
עֲבוֹדָתָם: **יח** וְאֵלֶּה הָעֹמְדִים וּבְנֵיהֶם מִבְּנֵי
הַקְהָתִי הֵימָן הַמְשׁוֹרֵר בֶּן־יוֹאֵל בֶּן־
שְׁמוּאֵל: **יט** בֶּן־אֶלְקָנָה בֶּן־יְרֹחָם בֶּן־אֱלִיאֵל בֶּן־
תֹּוַח: **כ** בֶּן־צִיף צוּף בֶּן־אֶלְקָנָה בֶּן־מַחַת בֶּן־
עֲמָשַׂי: **כא** בֶּן־אֶלְקָנָה בֶּן־יוֹאֵל בֶּן־עֲזַרְיָה בֶּן־
צְפַנְיָה: **כב** בֶּן־תַּחַת בֶּן־אַסִּיר בֶּן־אֶבְיָסָף בֶּן־
קֹרַח: **כג** בֶּן־יִצְהָר בֶּן־קְהָת בֶּן־לֵוִי בֶּן־יִשְׂרָאֵל:
{ס} **כד** וְאָחִיו אָסָף הָעֹמֵד עַל־יְמִינוֹ אָסָף בֶּן־
בֶּרֶכְיָהוּ בֶּן־שִׁמְעָא: **כה** בֶּן־מִיכָאֵל בֶּן־בַּעֲשֵׂיָה
בֶּן־מַלְכִּיָּה: **כו** בֶּן־אֶתְנִי בֶּן־זֶרַח בֶּן־עֲדָיָה: **כז** בֶּן־
אֵיתָן בֶּן־זִמָּה בֶּן־שִׁמְעִי: **כח** בֶּן־יַחַת בֶּן־גֵּרְשֹׁם
בֶּן־לֵוִי: {ס} **כט** וּבְנֵי מְרָרִי אֲחִיהֶם עַל־הַשְּׂמֹאול
אֵיתָן בֶּן־קִישִׁי בֶּן־עַבְדִּי בֶּן־מַלּוּךְ: **ל** בֶּן־חֲשַׁבְיָה
בֶּן־אֲמַצְיָה בֶּן־חִלְקִיָּה: **לא** בֶּן־אַמְצִי בֶּן־בָּנִי בֶּן־
שָׁמֶר: **לב** בֶּן־מַחְלִי בֶּן־מוּשִׁי בֶּן־מְרָרִי בֶּן־לֵוִי:
{ס} **לג** וַאֲחֵיהֶם הַלְוִיִּם נְתוּנִים לְכָל־עֲבֹדַת
מִשְׁכַּן בֵּית הָאֱלֹהִים: **לד** וְאַהֲרֹן וּבָנָיו מַקְטִירִים
עַל־מִזְבַּח הָעוֹלָה וְעַל־מִזְבַּח הַקְּטֹרֶת לְכֹל
מְלֶאכֶת קֹדֶשׁ הַקֳּדָשִׁים וּלְכַפֵּר עַל־יִשְׂרָאֵל כְּכֹל
אֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה עֶבֶד הָאֱלֹהִים: {פ}
לה וְאֵלֶּה בְּנֵי אַהֲרֹן אֶלְעָזָר בְּנוֹ פִּינְחָס בְּנוֹ
אֲבִישׁוּעַ בְּנוֹ: **לו** בֻּקִּי בְּנוֹ עֻזִּי בְנוֹ זְרַחְיָה

בְּנוֹ: **לז** מְרָיוֹת בְּנָו אֲמַרְיָה בְּנוֹ אֲחִיטוּב
בְּנוֹ: **לח** צָדוֹק בְּנוֹ אֲחִימַעַץ בְּנוֹ: {ס} **לט** וְאֵלֶּה
מוֹשְׁבוֹתָם לְטִירוֹתָם בִּגְבוּלָם לִבְנֵי אַהֲרֹן
לְמִשְׁפַּחַת הַקְּהָתִי כִּי לָהֶם הָיָה הַגּוֹרָל: **מ** וַיִּתְּנוּ
לָהֶם אֶת־חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ יְהוּדָה וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ
סְבִיבֹתֶיהָ: **מא** וְאֶת־שְׂדֵה הָעִיר וְאֶת־חֲצֵרֶיהָ
נָתְנוּ לְכָלֵב בֶּן־יְפֻנֶּה: {ס} **מב** וְלִבְנֵי אַהֲרֹן נָתְנוּ
אֶת־עָרֵי הַמִּקְלָט אֶת־חֶבְרוֹן וְאֶת־לִבְנָה וְאֶת־
מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־יַתִּר וְאֶת־אֶשְׁתְּמֹעַ וְאֶת־
מִגְרְשֶׁיהָ: **מג** וְאֶת־חִילֵן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ אֶת־דְּבִיר
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: **מד** וְאֶת־עָשָׁן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ
וְאֶת־בֵּית שֶׁמֶשׁ וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: {ס} **מה** וּמִמַּטֵּה
בִנְיָמִן אֶת־גִּבְעוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־עַלְמֹת וְאֶת־
מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־עֲנָתוֹת וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ כָּל־עָרֵיהֶם
שְׁלֹשׁ־עֶשְׂרֵה עִיר בְּמִשְׁפְּחוֹתֵיהֶם: {ס} **מו** וְלִבְנֵי
קְהָת הַנּוֹתָרִים מִמִּשְׁפַּחַת הַמַּטֶּה מֵמַחֲצִית מַטֵּה
חֲצִי מְנַשֶּׁה בְּגוֹרָל עָרִים עֶשֶׂר: {פ}
מז וְלִבְנֵי גֵרְשׁוֹם לְמִשְׁפְּחוֹתָם מִמַּטֵּה יִשָּׂשכָר
וּמִמַּטֵּה אָשֵׁר וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי וּמִמַּטֵּה מְנַשֶּׁה
בַּבָּשָׁן עָרִים שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה: {ס} **מח** לִבְנֵי מְרָרִי
לְמִשְׁפְּחוֹתָם מִמַּטֵּה רְאוּבֵן וּמִמַּטֵּה־גָּד וּמִמַּטֵּה
זְבֻלוּן בְּגוֹרָל עָרִים שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה: {ס} **מט** וַיִּתְּנוּ
בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לַלְוִיִּם אֶת־הֶעָרִים וְאֶת־
מִגְרְשֵׁיהֶם: **נ** וַיִּתְּנוּ בְגוֹרָל מִמַּטֵּה בְּנֵי־יְהוּדָה
וּמִמַּטֵּה בְּנֵי־שִׁמְעוֹן וּמִמַּטֵּה בְּנֵי בִנְיָמִן אֵת
הֶעָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר־יִקְרְאוּ אֶתְהֶם בְּשֵׁמוֹת:
{ס} **נא** וּמִמִּשְׁפְּחוֹת בְּנֵי קְהָת וַיְהִי עָרֵי גְּבוּלָם
מִמַּטֵּה אֶפְרָיִם: **נב** וַיִּתְּנוּ לָהֶם אֶת־עָרֵי הַמִּקְלָט
אֶת־שְׁכֶם וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ בְּהַר אֶפְרָיִם וְאֶת־גֶּזֶר
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: **נג** וְאֶת־יָקְמְעָם וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ
וְאֶת־בֵּית חוֹרוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: **נד** וְאֶת־אַיָּלוֹן
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־גַּת־רִמּוֹן וְאֶת־
מִגְרְשֶׁיהָ: **נה** וּמֵמַחֲצִית מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת־עָנֵר
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־בִּלְעָם וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ
לְמִשְׁפַּחַת לִבְנֵי־קְהָת הַנּוֹתָרִים: {פ}
נו לִבְנֵי גֵרְשׁוֹם מִמִּשְׁפַּחַת חֲצִי מַטֵּה מְנַשֶּׁה אֶת־
גּוֹלָן בַּבָּשָׁן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־עַשְׁתָּרוֹת וְאֶת־
מִגְרְשֶׁיהָ: **נז** וּמִמַּטֵּה יִשָּׂשכָר אֶת־קֶדֶשׁ וְאֶת־
מִגְרְשֶׁיהָ אֶת־דָּבְרַת וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: **נח** וְאֶת־
רָאמוֹת וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־עֵנֶם וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ:
{ס} **נט** וּמִמַּטֵּה אָשֵׁר אֶת־מָשָׁל וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ
וְאֶת־עַבְדּוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: **ס** וְאֶת־חוּקֹק וְאֶת־
מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־רְחֹב וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ:
{ס} **סא** וּמִמַּטֵּה נַפְתָּלִי אֶת־קֶדֶשׁ בַּגָּלִיל וְאֶת־
מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־חַמּוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־קִרְיָתַיִם
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: {ס} **סב** לִבְנֵי מְרָרִי הַנּוֹתָרִים
מִמַּטֵּה זְבֻלוּן אֶת־רִמּוֹנוֹ וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ אֶת־תָּבוֹר
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: **סג** וּמֵעֵבֶר לְיַרְדֵּן יְרֵחוֹ לְמִזְרַח
הַיַּרְדֵּן מִמַּטֵּה רְאוּבֵן אֶת־בֶּצֶר בַּמִּדְבָּר וְאֶת־
מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־יַהְצָה וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: **סד** וְאֶת־
קְדֵמוֹת וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־מֵיפַעַת וְאֶת־
מִגְרְשֶׁיהָ: **סה** וּמִמַּטֵּה־גָּד אֶת־רָאמוֹת בַּגִּלְעָד
וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־מַחֲנַיִם וְאֶת־
מִגְרְשֶׁיהָ: **סו** וְאֶת־חֶשְׁבּוֹן וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ וְאֶת־
יַעְזֵיר וְאֶת־מִגְרְשֶׁיהָ: {ס}

דברי הימים א פרק ז

א וְלִבְנֵי יִשָּׂשכָר תּוֹלָע וּפוּאָה
יָשִׁיב וְשִׁמְרוֹן אַרְבָּעָה: {ס} **ב** וּבְנֵי תוֹלָע
עֻזִּי וּרְפָיָה וְיִרִיאֵל וְיַחְמַי וְיִבְשָׁם וּשְׁמוּאֵל רָאשִׁים

לְבֵית־אֲבוֹתָם לְתוֹלָע גִּבּוֹרֵי חַיִל לְתִלְדוֹתָם
מִסְפָּרָם בִּימֵי דָוִיד עֶשְׂרִים־וּשְׁנַיִם אֶלֶף וְשֵׁשׁ
מֵאוֹת: {ס} **ג** וּבְנֵי עֻזִּי יִזְרַחְיָה וּבְנֵי יִזְרַחְיָה
מִיכָאֵל וְעֹבַדְיָה וְיוֹאֵל יִשִּׁיָּה חֲמִשָּׁה רָאשִׁים
כֻּלָּם: **ד** וַעֲלֵיהֶם לְתִלְדוֹתָם לְבֵית אֲבוֹתָם גְּדוּדֵי
צְבָא מִלְחָמָה שִׁלשִׁים וְשִׁשָּׁה אֶלֶף כִּי־הִרְבּוּ
נָשִׁים וּבָנִים: **ה** וְאֲחֵיהֶם לְכֹל מִשְׁפְּחוֹת יִשָּׂשכָר
גִּבּוֹרֵי חַיִל שְׁמוֹנִים וְשִׁבְעָה אֶלֶף הִתְיַחְשָׂם
לַכֹּל: {ס} **ו** בִּנְיָמִן בֶּלַע וָבֶכֶר וִידִיעֲאֵל
שְׁלשָׁה: **ז** וּבְנֵי בָלַע אֶצְבּוֹן וְעֻזִּי וְעֻזִּיאֵל וִירִימוֹת
וְעִירִי חֲמִשָּׁה רָאשֵׁי בֵית אָבוֹת גִּבּוֹרֵי חַיִל
וְהִתְיַחְשָׂם עֶשְׂרִים וּשְׁנַיִם אֶלֶף וּשְׁלשִׁים
וְאַרְבָּעָה: **ח** וּבְנֵי בֶכֶר זְמִירָה וְיוֹעָשׁ וֶאֱלִיעֶזֶר
וְאֶלְיוֹעֵינַי וְעָמְרִי וְיֵרֵמוֹת וַאֲבִיָּה וַעֲנָתוֹת וְעָלֶמֶת
כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי־בָכֶר: **ט** וְהִתְיַחְשָׂם לְתִלְדוֹתָם
רָאשֵׁי בֵית אֲבוֹתָם גִּבּוֹרֵי חָיִל עֶשְׂרִים אֶלֶף
וּמָאתָיִם: **י** וּבְנֵי יְדִיעֲאֵל בִּלְהָן וּבְנֵי בִלְהָן
יעיש יְעוּשׁ וּבִנְיָמִן וְאֵהוּד וּכְנַעֲנָה וְזֵיתָן וְתַרְשִׁישׁ
וַאֲחִישָׁחַר: **יא** כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי יְדִיעֲאֵל לְרָאשֵׁי
הָאָבוֹת גִּבּוֹרֵי חַיִל שִׁבְעָה־עָשָׂר אֶלֶף וּמָאתַיִם
יֹצְאֵי צָבָא לַמִּלְחָמָה: **יב** וְשֻׁפִּם וְחֻפִּם בְּנֵי עִיר
חֻשִׁם בְּנֵי אַחֵר: **יג** בְּנֵי נַפְתָּלִי יַחְצִיאֵל וְגוּנִי וְיֵצֶר
וְשַׁלּוּם בְּנֵי בִלְהָה: {פ}
יד בְּנֵי מְנַשֶּׁה אַשְׂרִיאֵל אֲשֶׁר יָלָדָה פִּילַגְשׁוֹ
הָאֲרַמִּיָּה יָלְדָּה אֶת־מָכִיר אֲבִי גִלְעָד: **טו** וּמָכִיר
לָקַח אִשָּׁה לְחֻפִּים וּלְשֻׁפִּים וְשֵׁם אֲחֹתוֹ מַעֲכָה
וְשֵׁם הַשֵּׁנִי צְלָפְחָד וַתִּהְיֶנָה לִצְלָפְחָד
בָּנוֹת: **טז** וַתֵּלֶד מַעֲכָה אֵשֶׁת־מָכִיר בֵּן וַתִּקְרָא
שְׁמוֹ פֶּרֶשׁ וְשֵׁם אָחִיו שֶׁרֶשׁ וּבָנָיו אוּלָם
וָרָקֶם: **יז** וּבְנֵי אוּלָם בְּדָן אֵלֶּה בְּנֵי גִלְעָד בֶּן־מָכִיר
בֶּן־מְנַשֶּׁה: **יח** וַאֲחוֹתוֹ הַמֹּלֶכֶת יָלְדָה אֶת־אִישְׁהֹוד
וְאֶת־אֲבִיעֶזֶר וְאֶת־מַחְלָה: **יט** וַיִּהְיוּ בְּנֵי שְׁמִידָע
אַחְיָן וְשֶׁכֶם וְלִקְחִי וַאֲנִיעָם: {פ}
כ וּבְנֵי אֶפְרַיִם שׁוּתֶלַח וּבֶרֶד בְּנוֹ וְתַחַת בְּנוֹ
וְאֶלְעָדָה בְּנוֹ וְתַחַת בְּנוֹ: **כא** וְזָבָד בְּנוֹ וְשׁוּתֶלַח
בְּנוֹ וְעֶזֶר וְאֶלְעָד וַהֲרֻגוּם אַנְשֵׁי־גַת הַנּוֹלָדִים
בָּאָרֶץ כִּי יָרְדוּ לָקַחַת אֶת־מִקְנֵיהֶם: **כב** וַיִּתְאַבֵּל
אֶפְרַיִם אֲבִיהֶם יָמִים רַבִּים וַיָּבֹאוּ אֶחָיו
לְנַחֲמוֹ: **כג** וַיָּבֹא אֶל־אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד בֵּן
וַיִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ בְּרִיעָה כִּי בְרָעָה הָיְתָה
בְּבֵיתוֹ: **כד** וּבִתּוֹ שֵׁאֲרָה וַתִּבֶן אֶת־בֵּית־חוֹרוֹן
הַתַּחְתּוֹן וְאֶת־הָעֶלְיוֹן וְאֶת אֻזֶּן שֵׁאֲרָה: **כה** וְרֶפַח
בְּנוֹ וְרֶשֶׁף וְתֶלַח בְּנוֹ וְתַחַן בְּנוֹ: **כו** לַעְדָּן בְּנוֹ
עַמִּיהוּד בְּנוֹ אֱלִישָׁמָע בְּנוֹ: **כז** נוּן בְּנוֹ יְהוֹשֻׁעַ
בְּנוֹ: **כח** וַאֲחֻזָּתָם וּמוֹשְׁבוֹתָם בֵּית־אֵל וּבְנוֹתֶיהָ
וְלַמִּזְרָח נַעֲרָן וְלַמַּעֲרָב גֶּזֶר וּבְנוֹתֶיהָ וּשְׁכֶם וּבְנוֹתֶיהָ
עַד־עַזָּה וּבְנוֹתֶיהָ: **כט** וְעַל־יְדֵי בְנֵי־מְנַשֶּׁה בֵּית־
שְׁאָן וּבְנוֹתֶיהָ תַּעְנַךְ וּבְנוֹתֶיהָ מְגִדּוֹ וּבְנוֹתֶיהָ דּוֹר
וּבְנוֹתֶיהָ בְּאֵלֶּה יָשְׁבוּ בְּנֵי יוֹסֵף בֶּן־יִשְׂרָאֵל: {פ}
ל בְּנֵי אָשֵׁר יִמְנָה וְיִשְׁוָה וְיִשְׁוִי וּבְרִיעָה וְשֶׂרַח
אֲחוֹתָם: **לא** וּבְנֵי בְרִיעָה חֶבֶר וּמַלְכִּיאֵל הוּא
אֲבִי ברזות בִּרְזָיִת: **לב** וְחֶבֶר הוֹלִיד אֶת־יַפְלֵט
וְאֶת־שׁוֹמֵר וְאֶת־חוֹתָם וְאֶת שׁוּעָא
אֲחוֹתָם: **לג** וּבְנֵי יַפְלֵט פָּסַךְ וּבִמְהָל וְעַשְׁוָת אֵלֶּה
בְּנֵי יַפְלֵט: **לד** וּבְנֵי שֶׁמֶר אֲחִי
ורוהגה וְרָהֻגָּה יחבה וְחֹבָּה וַאֲרָם: **לה** וּבְנֵי־הֵלֶם
אָחִיו צוֹפַח וְיִמְנָע וְשֵׁלֶשׁ וְעָמָל: **לו** בְּנֵי צוֹפַח סוּחַ
וְחַרְנֶפֶר וְשׁוּעָל וּבֵרִי וְיִמְרָה: **לז** בֶּצֶר וָהוֹד וְשַׁמָּא
וְשִׁלְשָׁה וְיִתְרָן וּבְאֵרָא: **לח** וּבְנֵי יֶתֶר יְפֻנֶּה
וּפִסְפָּה וַאֲרָא: **לט** וּבְנֵי עֵלָא אָרַח וְחַנִּיאֵל

וְרִצְיָא: **מ** כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי־אָשֵׁר רָאשֵׁי בֵית־הָאָבוֹת
בְּרוּרִים גִּבּוֹרֵי חַיִל רָאשֵׁי הַנְּשִׂיאִים וְהִתְיַחְשָׂם
בַּצָּבָא בַּמִּלְחָמָה מִסְפָּרָם אֲנָשִׁים עֶשְׂרִים וְשִׁשָּׁה
אָלֶף: {ס}

דברי הימים א פרק ח

א וּבִנְיָמִן הוֹלִיד אֶת־בֶּלַע בְּכֹרוֹ אַשְׁבֵּל הַשֵּׁנִי
וְאַחְרַח הַשְּׁלִישִׁי: **ב** נוֹחָה הָרְבִיעִי וְרָפָא
הַחֲמִישִׁי: **ג** וַיִּהְיוּ בָנִים לְבֶלַע אַדָּר וְגֵרָא
וַאֲבִיהוּד: **ד** וַאֲבִישׁוּעַ וְנַעֲמָן וַאֲחוֹחַ: **ה** וְגֵרָא
וּשְׁפוּפָן וְחוּרָם: **ו** וְאֵלֶּה בְּנֵי אֵהוּד אֵלֶּה הֵם רָאשֵׁי
אָבוֹת לְיוֹשְׁבֵי גֶּבַע וַיַּגְלוּם אֶל־מָנַחַת: **ז** וְנַעֲמָן
וַאֲחִיָּה וְגֵרָא הוּא הֶגְלָם וְהוֹלִיד אֶת־עֻזָּא וְאֶת־
אֲחִיחֻד: **ח** וְשַׁחֲרַיִם הוֹלִיד בִּשְׂדֵה מוֹאָב מִן־
שִׁלְחוֹ אֹתָם חוּשִׁים וְאֶת־בַּעֲרָא נָשָׁיו: **ט** וַיּוֹלֶד
מִן־חֹדֶשׁ אִשְׁתּוֹ אֶת־יוֹבָב וְאֶת־צִבְיָא וְאֶת־מֵישָׁא
וְאֶת־מַלְכָּם: **י** וְאֶת־יְעוּץ וְאֶת־שָׂכְיָה וְאֶת־מִרְמָה
אֵלֶּה בָּנָיו רָאשֵׁי אָבוֹת: **יא** וּמֵחוּשִׁים הוֹלִיד אֶת־
אֲבִיטוּב וְאֶת־אֶלְפָּעַל: **יב** וּבְנֵי אֶלְפַּעַל עֵבֶר
וּמִשְׁעָם וְשֶׁמֶד הוּא בָּנָה אֶת־אונוֹ וְאֶת־לֹד
וּבְנֹתֶיהָ: **יג** וּבְרִעָה וְשֶׁמַע הֵמָּה רָאשֵׁי הָאָבוֹת
לְיוֹשְׁבֵי אַיָּלוֹן הֵמָּה הִבְרִיחוּ אֶת־יוֹשְׁבֵי
גַּת: **יד** וְאַחְיוֹ שָׁשָׁק וְיֶרֵמוֹת: **טו** וּזְבַדְיָה וַעֲרָד
וָעֲדֶר: **טז** וּמִיכָאֵל וְיִשְׁפָּה וְיוֹחָא בְּנֵי
בְרִיעָה: **יז** וּזְבַדְיָה וּמְשֻׁלָּם וְחִזְקִי
וָחֶבֶר: **יח** וְיִשְׁמְרַי וְיִזְלִיאָה וְיוֹבָב בְּנֵי
אֶלְפָּעַל: **יט** וְיָקִים וְזִכְרִי וְזַבְדִּי: **כ** וֶאֱלִיעֵינַי וְצִלְּתַי
וֶאֱלִיאֵל: **כא** וַעֲדָיָה וּבְרָאיָה וְשִׁמְרָת בְּנֵי
שִׁמְעִי: **כב** וְיִשְׁפָּן וָעֵבֶר וֶאֱלִיאֵל: **כג** וְעַבְדּוֹן וְזִכְרִי
וְחָנָן: **כד** וַחֲנַנְיָה וְעֵילָם וְעַנְתֹתִיָּה: **כה** וְיִפְדְּיָה
וּפְנוּאֵל בְּנֵי שָׁשָׁק: **כו** וְשַׁמְשְׁרַי וּשְׁחַרְיָה
וַעֲתַלְיָה: **כז** וְיַעֲרֶשְׁיָה וְאֵלִיָּה וְזִכְרִי בְּנֵי
יְרֹחָם: **כח** אֵלֶּה רָאשֵׁי אָבוֹת לְתוֹלְדוֹתָם רָאשִׁים
אֵלֶּה יָשְׁבוּ בִירוּשָׁלִָם: **כט** וּבְגִבְעוֹן יָשְׁבוּ אֲבִי
גִבְעוֹן וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ מַעֲכָה: **ל** וּבְנוֹ הַבְּכוֹר עַבְדּוֹן
וְצוּר וְקִישׁ וּבַעַל וְנָדָב: **לא** וּגְדוֹר וְאַחְיוֹ
וְזֶכֶר: **לב** וּמִקְלוֹת הוֹלִיד אֶת־שִׁמְאָה וְאַף־הֵמָּה
נֶגֶד אֲחֵיהֶם יָשְׁבוּ בִירוּשָׁלִַם עִם־אֲחֵיהֶם:
{ס} **לג** וְנֵר הוֹלִיד אֶת־קִישׁ וְקִישׁ הוֹלִיד אֶת־
שָׁאוּל וְשָׁאוּל הוֹלִיד אֶת־יְהוֹנָתָן וְאֶת־מַלְכִּישׁוּעַ
וְאֶת־אֲבִינָדָב וְאֶת־אֶשְׁבַּעַל: **לד** וּבֶן־יְהוֹנָתָן
מְרִיב בָּעַל וּמְרִיב בַּעַל הוֹלִיד אֶת־מִיכָה: **לה** וּבְנֵי
מִיכָה פִּיתוֹן וָמֶלֶךְ וְתַאְרֵעַ וְאָחָז: **לו** וְאָחָז הוֹלִיד
אֶת־יְהוֹעַדָּה וִיהוֹעַדָּה הוֹלִיד אֶת־עָלֶמֶת וְאֶת־
עַזְמָוֶת וְאֶת־זִמְרִי וְזִמְרִי הוֹלִיד אֶת־
מוֹצָא: **לז** וּמוֹצָא הוֹלִיד אֶת־בִּנְעָא רָפָה בְּנוֹ
אֶלְעָשָׂה בְנוֹ אָצֶל בְּנוֹ: **לח** וּלְאָצֵל שִׁשָּׁה בָנִים
וְאֵלֶּה שְׁמוֹתָם עַזְרִיקָם | בֹּכְרוּ וְיִשְׁמָעֵאל
וּשְׁעַרְיָה וְעֹבַדְיָה וְחָנָן כָּל־אֵלֶּה בְּנֵי
אָצֵל: **לט** וּבְנֵי עֵשֶׂק אָחִיו אוּלָם בְּכֹרוֹ יְעוּשׁ הַשֵּׁנִי
וֶאֱלִיפֶלֶט הַשְּׁלִשִׁי: **מ** וַיִּהְיוּ בְנֵי־אוּלָם אַנְשֵׁי
גִבּוֹרֵי־חַיִל דֹּרְכֵי קֶשֶׁת וּמַרְבִּים בָּנִים וּבְנֵי בָנִים
מֵאָה וַחֲמִשִּׁים כָּל־אֵלֶּה מִבְּנֵי בִנְיָמִן: {פ}

לימוד התורה הקדושה
יהיה להצלחתם של

החפצים

בעילום שם

שהקדוש ברוך הוא
יעשה איתם ניסים
ונפלאות מעל דרך
הטבע

נדפס לזכות
הילדה
מלכה בת
רעות תחי׳
שזכות לימוד התורה תגן
בעדה שתזכה לרפואה
שלימה ברנ״ב אבריה
ושס״ה גידיה במהרה
בתוך שאר חולי עמו
ישראל, אמן

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב - עיר השמחה

פרשת שופטים

יום ראשון	כח 1	**לימוד יומי:** בבלי: בבא בתרא סח ירושלמי: ראש השנה יב תוספתא: כלים בתרא ד נ"ך: דברי הימים א ב משניות: שבת יז זוהר: חלק א עמ' קפג-קפד	עלות השחר (72 דק') ... 5:01 | חצות היום ..... 12:38 נץ החמה ..... 6:13 | שקיעה ..... 7:01 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 | צאת הכוכבים ..... 7:17 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:25 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:13
יום שני	כט 2	**לימוד יומי:** בבלי: בבא בתרא סט ירושלמי: ראש השנה יג תוספתא: כלים בתרא ה נ"ך: דברי הימים א ג משניות: שבת יח זוהר: חלק א עמ' קפה-קפו	**יום כיפור קטן** עלות השחר (72 דק') ... 5:02 | חצות היום ..... 12:38 נץ החמה ..... 6:14 | שקיעה ..... 7:00 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 | צאת הכוכבים ..... 7:15 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:25 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:12
יום שלישי	ל 3	**לימוד יומי:** בבלי: בבא בתרא ע ירושלמי: ראש השנה יד תוספתא: כלים בתרא ו נ"ך: דברי הימים א ד משניות: שבת יט זוהר: חלק א עמ' קפז-קפה	**א' דראש חודש אלול** עלות השחר (72 דק') ... 5:02 | חצות היום ..... 12:37 נץ החמה ..... 6:14 | שקיעה ..... 6:59 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:47 | צאת הכוכבים ..... 7:14 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:26 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:11
יום רביעי	א 4	**לימוד יומי:** בבלי: בבא בתרא עא ירושלמי: ראש השנה טו תוספתא: כלים בתרא ז נ"ך: דברי הימים א ה משניות: שבת כ זוהר: חלק א עמ' קפט-קצ	**ב' דראש חודש אלול** עלות השחר (72 דק') ... 5:03 | חצות היום ..... 12:37 נץ החמה ..... 6:15 | שקיעה ..... 6:58 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:48 | צאת הכוכבים ..... 7:13 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:26 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:10
יום חמישי	ב 5	**לימוד יומי:** בבלי: בבא בתרא עב ירושלמי: ראש השנה טז תוספתא: אהלות א נ"ך: דברי הימים א ו משניות: שבת כא זוהר: חלק א עמ' קצא-קצב	עלות השחר (72 דק') ... 5:03 | חצות היום ..... 12:37 נץ החמה ..... 6:15 | שקיעה ..... 6:56 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:48 | צאת הכוכבים ..... 7:11 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:26 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:08
יום ששי	ג 6	**לימוד יומי:** בבלי: בבא בתרא עג ירושלמי: ראש השנה יז תוספתא: אהלות ב נ"ך: דברי הימים א ז משניות: שבת כב זוהר: חלק א עמ' קצג-קצד	**ערב שבת קודש** עלות השחר (72 דק') ... 5:04 | חצות היום ..... 12:36 נץ החמה ..... 6:16 | שקיעה ..... 6:56 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:48 | צאת הכוכבים ..... 7:10 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:26 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:08 הדלקת נרות (40 דק'): 6:15 (20 דק'): 6:35
שב"ק	ד 7	**לימוד יומי:** בבלי: בבא בתרא עד ירושלמי: ראש השנה יח תוספתא: אהלות ג נ"ך: דברי הימים א ח משניות: שבת כג זוהר: חלק א עמ' קצה-קצו	**שבת קודש פרשת שופטים** עלות השחר (72 דק') ... 5:05 | חצות היום ..... 12:36 נץ החמה ..... 6:17 | שקיעה ..... 6:54 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:48 | צאת הכוכבים ..... 7:09 סו"ז קר"ש - גר"א .... 9:26 | צה"כ לשיטת ר"ת .. 8:06 מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:06

"בְּתוֹר תַּלְמִידֵי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ, צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה לָנוּ מַבָּט אַחֵר עַל חֹדֶשׁ אֱלוּל, כִּי רַבֵּנוּ הַקָּדוֹשׁ פָּתַח לָנוּ שְׁעָרִים נִפְלָאִים בְּגֹדֶל מַעֲלַת חֹדֶשׁ אֱלוּל, וְרַק צְרִיכִים אָנוּ לֹא לִהְיוֹת בַּטְלָנִים, אֶלָּא לְנַצֵּל כָּל יוֹם וְיוֹם בְּהַרְבֵּה טוֹב אֲמִתִּי וְנִצְחִי, וּלְבַקֵּשׁ מֵה' יִתְבָּרַךְ שֶׁנִּזְכֶּה לְכָל הַתִּקּוּנִים הַנִּפְלָאִים הַמּוּבָאִים בְּדִבְרֵי רַבֵּנוּ עַל חֹדֶשׁ אֱלוּל, וְעַל יְדֵי זֶה נִזְכֶּה לְקַבֵּל שָׁנָה טוֹבָה וּמְבֹרֶכֶת עִם כָּל מִינֵי הַשְׁפָּעוֹת טוֹבוֹת בְּרוּחָנִיּוּת וּבְגַשְׁמִיּוּת!" (משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)